TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİ VE TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

Nihansu BARUTCU

Ankara-2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİ VE TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

Nihansu BARUTCU

Tez Danışmanı
Doç.Dr. Yıldız ABİK

Ankara - 2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİ VE TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Doç.Dr. Yıldız ABİK

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı	İmzası
1- Prof. Dr. Mehmet ÜNAL	
2- Doç. Dr. Yıldız ABİK	
3- Dr. Öğretim Üyesi Vehbi Umut ERKAN	

Tez Savunması Tarihi

10.06.2021

T.C. ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. Yıldız ABİK danışmanlığında hazırladığım " Know-How Sözleşmesi ve Tarafların Hak ve Borçları (Ankara-2021) " adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

15.06.2021
Nihansu BARUTCU

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecinde beni hiç yalnız bırakmayan anneme ve babama, desteklerini esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Yıldız ABİK'e, Sayın Prof. Dr. Mehmet ÜNAL'a ve Sayın Dr. Öğretim Üyesi Vehbi Umut ERKAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR ..... **i**
İÇİNDEKİLER ..... **ii**
KISALTMALAR ..... **vii**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
KNOW-HOW KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ, TANIMI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN SALDIRILARINA KARŞI KORUNMA YOLLARI

§1. KNOW-HOW KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ, TANIMI VE UNSURLARI **3**
I. Know-How Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Tanımı 3
II. Know-How Kavramının Unsurları 10
A. Üçüncü Kişilere Açıklanabilir Nitelikteki Bilgi ve Tecrübelerden Oluşur 10
B. İktisadi Değere Sahip ve Maddi Olmayan Bir Değerdir 13
C. Sınai Hak Koruması Altında Olmamalıdır 14
D. Gizli Olmalıdır 15

§2. KNOW-HOW KAVRAMININ HUKUKİ NİTELİĞİ VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN SALDIRILARINA KARŞI KORUNMA YOLLARI **18**
I. Know-How Kavramının Hukuki Niteliği 18
II. Know-How'ın Üçüncü Kişilerin Saldırılarına Karşı Korunma Yolları 22

İKİNCİ BÖLÜM
KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, FONKSİYONLARI, UNSURLARI, BAZI SÖZLEŞME TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ŞEKLİ, TÜRLERİ VE SÜRESİ

§3. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, FONKSİYONLARI VE UNSURLARI **27**
I. Know-How Sözleşmesinin Tanımı ve Fonksiyonları 27
II. Know-How Sözleşmesinin Unsurları 28
A. Sözleşmenin Konusunun Bilgi ve Deneyim Olması 28

B. Bir Bedel Karşılığında Kurulması 30
C. Tarafların Anlaşması 31
D. Borçlandırıcı Sözleşme Niteliği Taşıması 32
E. Rızaî, Tam İki Tarafa Borç Yükleyen ve Ani Edimli Bir Sözleşme Olması 33
F. İsimsiz Bir Sözleşme Olması 35
G. Sebebe Bağlı (İllî) Bir Sözleşme Olması 36
H. Know-How Sözleşmesinde Önemli Olan Kayıtlar 37
1. Saldırmazlık Yükümlülüğü 37
2. En Elverişli Şartlardan Yararlanma Kaydı 38
3. Know-How Sözleşmesinin Sınırlandırılması 39
§4. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN BAZI SÖZLEŞME TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ŞEKLİ, TÜRLERİ VE SÜRESİ 40
I. Know-How Sözleşmesinin Bazı Sözleşme Tipleriyle Karşılaştırılması ve Know-How Sözleşmesinin Hukuki Niteliği 40
A. Know-How Sözleşmesinin Bazı Sözleşme Tipleriyle Karşılaştırılması 40
1. Borçlar Kanunu'nda Düzenlenen Sözleşmelerle Karşılaştırılması 40
a. Hizmet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 40
b. Vekâlet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 41
c. Eser (İstisna) Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 43
d. Adi Şirket Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 43
e. Satış Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 45
f. Ürün Kirası Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 46
2. Borçlar Kanunu'nda Düzenlenmeyen Sözleşme Tipleriyle Karşılaştırılması 49
a. Lisans Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 49
b. Patent Lisansı Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 51
c. Eğitim Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 53
d. Danışmanlık Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 54
e. Franchise Sözleşmesi ile Karşılaştırılması 54
B. Know-How Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Know-How Sözleşmesine Uygulanacak Hukuk Hakkında Genel Değerlendirme 56
II. Know-How Sözleşmesinin Şekli 59
III. Know-How Sözleşmesinin Türleri 61

A. Yalın Know-How Sözleşmeleri/İnhisari (Münhasır) Know-How Sözleşmeleri 61
B. Geçici / Sürekli Know-How Sözleşmeleri 64
C. Basit / Karma Know-How Sözleşmeleri 65
IV. Know-How Sözleşmesinin Süresi 66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

§5. KNOW-HOW VERENİN HAK VE BORÇLARI 67
I. Know-How Verenin Hakları 67
II. Know-How Verenin Borçları 67
A. Know-How Verenin Asli Edim Yükümlülükleri 67
1. Know-How'ı Açıklama Yükümlülüğü 67
2. Know-How'ın Kullanılmasına İzin Verme Yükümlülüğü 71
B. Know-How Verenin Yan Edim Yükümlülükleri 73
1. Genel Bilgi 73
2. Maksimum Faydalandırma Yükümlülüğü 73
3. İfa Masraflarına Katlanma Yükümlülüğü 74
C. Yan Yükümlülükler 75
§6. KNOW-HOW ALANIN HAK VE BORÇLARI 76
I. Know-How Alanın Hakları 76
II. Know-How Alanın Borçları 76
A. Know-How Alanın Asli Edim Yükümlülükleri 76
1. Know-How Bedelini Ödeme 76
a. Know-How Bedelini Belirleme Yöntemleri 77
aa. Götürü Bedel Yöntemi 77
bb. Ciroya Bağlı Bedel Yöntemi 78
cc. Parça Başına Bedel Yöntemi 79
dd. Asgari Bedel Anlaşması 80
ee. Kâra Katılım Şeklinde Bedel Yöntemi 81
ff. Kombine Bedel Yöntemi 81
b. Ödeme Zamanı ve Yeri 82
2. Know-How'ı Kullanma Yükümlülüğü 84
B. Know-How Alanın Yan Edim Yükümlülükleri 87
1. Sır Saklama Yükümlülüğü 87

2. Bilgi (Hesap) Verme Yükümlülüğü 89
3. Know-How'ı Geliştirme ve Gelişmeyi Bildirme Yükümlülüğü 91
4. Reklam Verme Yükümlülüğü 92
5. Rekabet Etmeme Yükümlülüğü 93
6. Diğer Yan Edim Yükümlülükleri 93
C. Yan Yükümlülükler 94

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNDE BORCA AYKIRILIK VE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

§7.KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNDE BORCA AYKIRILIK 95
I. Genel Bakış 95
II. Alacaklı Temerrüdü 95
A. Genel Bilgi ve Şartları 95
B. Sonuçları 97
III. Sonraki Kusurlu İfa İmkansızlığı 98
A. Genel Bilgi ve Şartları 98
B. Sonuçları 101
IV. Edimin Gereği Gibi İfa Edilmemesi 102
V. Borçlu Temerrüdü 103
A. Genel Bilgi ve Şartları 103
B. Sonuçları 105
1. Gecikme Tazminatı 105
2. Beklenmeyen Hâlden Sorumluluk 106
3. TBK m.123 ve 125 Uyarınca Değerlendirilmesi 106
VI. Ayıptan Sorumluluk 108
A. Genel Bilgi ve Şartları 108
B. Sonuçları 111
VII. Zapttan Sorumluluk 112
A. Genel Bilgi,Şartları ve Kapsamı 108
B. Hüküm ve Sonuçları 114
VIII. Know-How Sözleşmesinde Uyarlama (Emprevisyon) 116
§8. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ 119
I. Genel Bakış 119
II. Sözleşmenin Feshi 119

III. Sözleşmeden Dönme 122
IV. Taraflardan Birinin İflası, Ölümü veya Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesinin Sözleşmeye Etkisi 124
V. Sona Ermenin Sonuçları 126
SONUÇ 128
KAYNAKÇA 132
ÖZET 139
ABSTRACT 140

KISALTMALAR

BATİDER : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

BGB : Bürgerliches Gesetzbuch

bknz. : bakınız

C. : cilt

dp. : dipnot

E.T : Erişim Tarihi

GRUR : Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

I. : Issue

İ.E : İnternet Erişimi

m. : madde

M.Ü : Marmara Üniversitesi

Nr. : Numara

p. : page

R.G : Resmi gazete

S. : Sayı

s. : sayfa

SMK : Sınai Mülkiyet Kanunu

T. :Tarih

TBK : Türk Borçlar Kanunu

TBBD : Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TDK : Türk Dil Kurumu

TMK : Türk Medeni Kanunu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

V. : Volume

vb. : ve benzeri

vd. : ve devamı

Y : year

GİRİŞ

Günümüzde, bilgiye sahip olmak en büyük güçtür. Teknolojik ve iktisadi gelişmelerle küçülen dünyada, bilginin önemi anlaşıldıkça işletmeler ona ulaşmak için çeşitli yöntemler aramışlardır. Böylelikle işletmeler araştırma-geliştirme çalışmalarına ağırlık vermişler veya başka işletmelerin sahip olduğu teknik bilgi ve deneyimleri kendi bünyelerinde kullanmak istemişlerdir. Bilgi aktarım taleplerinin artması, yeni bir kavram olan know-how'ı ortaya çıkarmıştır.

Know-How, İngilizce kökenli bir kelime grubudur. Doktrinde, know-how kelimesinin orijinal halinin kullanılması gerektiği savunulmaktadır. Know-How kavramı kanunlarda açıkça düzenlenmemiştir. Maddi olmayan bir varlık olan know-how hak niteliğine sahip değildir. Know-How'ın hukuki niteliği konusunda en yaygın görüş know-how'ın ''fiilî bir durum'' olduğudur. Kavramın kesin bir sınırı da çizilememiştir. Günümüzde know-how'ın kapsamına hem teknik hem ticari nitelikteki bilgi ve tecrübelerin girdiği kabul edilmektedir. Know-How; işletme için faydalı olan, üçüncü kişilere açıklanabilir nitelikte, sınai hak koruması altında olmayan, kolaylıkla ulaşılamayan, kapsamı belirli veya en azından kullanılacağı esnada belirlenebilir, kanun tarafından korunmayan bilgi ve tecrübedir.

Know-How, uzun yıllar patent lisans sözleşmesinin bir unsuru olarak görülmüş ancak iktisadi ve ticari hayatta bilinirlik ve önem kazanmasıyla çeşitli sözleşmelerdeki bir unsur olmaktan kurtulmuş ve kendine özgü nitelikte ayrı bir sözleşmede varlık bulmuştur. Know-How sözleşmesi; işletmelere para ve zaman tasarrufu sağlar, rekabet etme gücü kazandırır, teknoloji transferlerine olanak tanır ve ülkeye iktisadi avantajlar kazandırır.

Know-How sözleşmesi lisans sözleşmeleri ve patent lisans sözleşmelerine benzetilmektedir. Ancak know-how sözleşmesinin bu sözleşmelerden en önemli farkı, konusunun mutlak bir hak olmamasıdır.

Know-How sözleşmesi, isimsiz ve kendine özgü bir sözleşme olduğundan kanunlarda düzenlenen sözleşme tiplerine uymaz ancak belirli noktalarda bu sözleşme tiplerindeki hükümler kıyasen know-how sözleşmesine tatbik edilebilir. Doktrindeki bazı görüşlere göre vekâlet sözleşmesi, bazılarına göre ürün kirası sözleşmesi, bazılarına göre ise satış sözleşmesi hükümleri know-how sözleşmesine kıyasen uygulanmalıdır. Know-How sözleşmesinin içerdiği çeşitli unsurlara göre başka sözleşme tiplerinin de uygulanması gerektiğini savunan görüşler vardır.

Know-how'ın tanımı, hukuki niteliği, başka sözleşme tiplerinden ayrılması, sözleşmeye uygulanacak hukuk, tarafların hak ve borçları konusunda doktrinde farklı görüşler vardır. Biz de know-how hakkında Türk doktrininde yazılmış monografik eser sayısının azlığından dolayı bu konuyu tez konusu olarak belirledik ve çalışmamızda farklı görüşleri inceleyip değerlendirerek bu önemli konuya katkıda bulunmak istedik.

Çalışmamız; giriş, Türkçe ve İngilizce özet, sonuç kısımları hariç dört bölüm ve sekiz alt başlıktan oluşmaktadır. İlk bölümde know-how kavramı, ikinci bölümde know-how sözleşmesi, üçüncü bölümde know-how sözleşmesinin taraflarının hak ve borçları, dördüncü bölümde know-how sözleşmesinde borca aykırılık ve sözleşmenin sona ermesi işlenmiştir. Sonuç bölümünde ise araştırmalarımız vesilesiyle elde ettiğimiz sonuçlar aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KNOW-HOW KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ, TANIMI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN SALDIRILARINA KARŞI KORUNMA YOLLARI

§1. KNOW-HOW KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ, TANIMI VE UNSURLARI

I. Know-How Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Tanımı

Teknolojinin gelişmesiyle ticaret hayatındaki yeni gelişmelere uyum sağlamak ve rekabette öncü olmak için bilgiye ulaşmak çok önemli olmuştur[1]. İşletmeler, kendi araştırma-geliştirme yöntemlerini kullanarak bilgiye ulaşabilirler. Ancak bu yol, hem daha uzun hem de personel ve teknik ekipman gerektirdiği için daha pahalıdır [2]. Bilgiye ulaşmanın en kolay yolu ise bilgiye sahip olan diğer bir işletmeden onu satın almaktır[3].

---

[1] **ÖĞÜZ**, Tufan, Know-How Sözleşmesi, 2. Baskı, İstanbul 2018, s. 1; **SHARAV**, Khishigsuren, Know-How Sözleşmesi ve Know-How Alanın Yükümlülükleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuku (Medeni Hukuku) Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s. 10, İ.E: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/, E.T:16.05.2019.

[2] **ERBAY**, İsmail, Know-How Sözleşmesi, Ankara 2002, s. 60; **MARTINEK**, Michael, Moderne Vertragstypen, Band II, Franchising, Know-How Vertrage, Management und Consultingvertrage, München 1992, s. 207, **STUMPF**, Herbert, Der Know-How Vertrag, 3. Neu Bearbeiten Auflage, Heildelberg 1977, s. 29 (aktaran **KIRCA**, Çiğdem,''Know-How Sözleşmesinin Hukuki Niteliği'', Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan,

Know-How; Sanayi Devrimi'nden sonra ticari işletmelerin çeşitlenmesi ve üretim kapasitelerinin artması sonucunda ilk defa Anglo-Amerikan hukuk sisteminde görülen bir kavramdır[4]. Sanayi Devrimi'nin getirdiği yeniliklerle birlikte ilk defa bilgi, iktisadi bir değer olarak görülmeye başlanmıştır[5]. İkinci Dünya Savaşı' ndan sonra, sanayileşen ülkelerde know-how yaygınlaşmaya başlamış ve know-how'ın kapsamına yalnızca endüstriyel ve teknik bilgiler değil organizasyon ve idare ile alakalı ticari bilgiler de eklenmeye başlanmıştır[6]. Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen seksenli yılların sonu doksanlı yılların başına kadar know-how sözleşmeleri; patent lisans

---

Ankara 1998, s. 243); **ÖĞÜZ**, s. 1; **SHARAV**, s. 10; **YILDIRIM**, M. Mücahit, ''Know-How Sözleşmeleri'', Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 2018, S. 1, s. 215.

[3] **KÖSEALİOĞLU**, Ebru, '' Know-How Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Patentten Farkları'', Hukuk Gündemi Dergisi 2007, S. 8, s. 135, İ.E: http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/hgdmakale/2007-2/24.pdf. , E.T: 28.03.2020; **SHARAV**, s. 10.

[4] **ERBAY**, s. 59 ve aynı sayfada dp. 46'daki yazarlar; **GÜRZUMAR**, O.Berat, ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan "Sistem"lerin Franchise Sözleşmeleri 81 .s ,İstanbul 1995 ,Hukuken Korunması; **MARTINEK**, s. 206 vd., **STUMPF**, s. 20 (aktaran **KIRCA**, know-how , s. 243); **KIRCA**, know-how, s. 243 dp. 1'deki yazarlar; **KÖSEALİOĞLU**, s. 135; **ORAL**, Tuğçe, ''Know-How Provider's Right to Claim Damages For Non-Pecuniary Loss In Light Of The Legal Nature Of Know-How'', Juridical Tribune 2017, V. 7, I. 2, s. 194 ve aynı sayfada dp. 14 ve 18'deki yazarlar, İ.E: http://tribunajuridica.eu/arhiva/An7v2/20.%20Tugce%20Oral.pdf, E.T: 02.01.2021.

[5] **SHARAV**, s. 10.

[6] **ERBAY**, s. 60; **KIRCA**, know-how, s. 244; **SHARAV**, s. 10; **YILDIRIM**, s. 214.

sözleşmeleriyle birlikte yapılmış, know-how, patent sözleşmesinin bir unsuru olarak görülmüştür[7].

Günümüzde ise teknoloji transferinde mühim bir görevi olan ve değeri anlaşılan know-how; patentten ayrı, bağımsız bir kavram olarak kabul edilmiştir[8].

İngilizce kökenli olan know-how kelimesi; yetenek, maharet, beceri anlamına gelen *''skill''* sözcüğü ile anlamdaştır ve *''know, how to do it''*[9] kelime grubunun kısaltılmışı olarak kullanılmaktadır[10]. Ancak know-how kavramının net bir tanımı yapılamamıştır[11]. Bunun sebebi, kavramın neyi kapsayıp neyi kapsamadığının net

---

[7] **ERBAY**, s. 60; **KIRCA**, know-how, s. 244; **KÖSEALİOĞLU**, s. 135; **SHARAV**, s. 11.

[8] **MARTINEK**, s. 210 (aktaran **KIRCA**, know-how, s. 244); Avrupa Birliği'nin Çerçeve Programları kapsamında yayımlanan ve Türkiye'nin de imzaladığı anlaşmada (R.G, T. 12.07.2014, S. 29058) know-how kavramından bahsedilmiş ve know-how'ın ayrı bir sözleşme konusu yapılması tavsiye edilmiştir. Bu durum günümüzde know-how'ın yükselen değerinin tespiti açısından önemlidir. Avrupa Birliği Çerçeve Programları ve anlaşma hakkında detaylı bilgi için bknz. **YILDIRIM**, s. 215-216 ve aynı sayfada dp. 42-43.

[9] **KARAHAN**, Sami / **SULUK**, Cahit / **SARAÇ**,Tahir / **NAL**, Temel, Fikrî Mülkiyet Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2012, s. 395.

[10] **ERBAY**, s. 57 ve aynı sayfada dp. 30'daki yazarlar; **KIRCA**, know-how, s. 243, dp. 1.

[11] **CORREA**, Carlos M, "Legal Nature and Contractual Conditions in Know-How Transactions", Ga. J. Int'l & Comp. L., V, 11:3, Y. 1981, s. 457, İ.E: https://digitalcommons. law.uga.edu/gjicl/vol11/iss3/3, E.T: 01.02.2021;

KÖSEALİOĞLU, s. 135; **ORAL**, s. 194; **ÖĞÜZ**, s. 6.

olarak belirlenememesidir[12] . Know-How, Anglo-Amerikan [13] Hukuk Sistemi'nde yaşamın bütün alanlarını kapsayan pratik bilgi ve tecrübeler anlamında kullanılmıştır[14].

Kıta Avrupası Hukuk Sistemi'nde ise daha dar bir anlamda, sadece sınai, teknik, iktisadi ve ticari alanlardaki bilgi ve tecrübeler anlamında kullanılmıştır[15].

Uluslararası Sınai Hakların Korunması Birliği' ne göre know-how; idari, mali, ticari, teknik veya başka bir özellikte, bir işletmenin yahut bir meslek kolunun pratik olarak işine yarayacak bilgi ve tecrübelerdir[16]. Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü'ne göre know-how, sınai mülkiyetle alakalı bir yöntemin hayata geçirilmesinde rol oynayan bilgi veya üretim metotlarıdır[17].

---

[12] **BAŞ**, Mustafa, Teknik Bilgi (Know-How) Lisans Sözleşmesi, s. 31; **ORTAN**, A.Necip,''Knov - Hov ve Hukuken Korunması Sorunu'', Ankara Barosu Dergisi 1980, S. 4, s. 467, İ.E:http://eski.ankarabarosu.org.tr/kutuphane/pdf/Knov-Hov%20ve%20Hukuken%20Korunmas%C4%B1%20Sorunu.pdf, E.T:01.10.2020; **ÖĞÜZ**, s. 6.

[13] Anglo- Sakson hukuk sisteminde know-how'ın kapsamı hakkında üç görüş vardır. İlk görüş, know-how'ın kişisel becerileri ifade ettiğini savunur. İkinci görüş, araştırma ve değerlendirme aşamalarının sonucunu ifade ettiğini savunur. Buna dar anlamda know-how da denmektedir. Üçüncü görüş ise sınai ve teknik anlamdaki tüm faaliyetleri kapsadığını savunur. Bu görüşe geniş anlamda know-how da denmektedir. Bknz. **BAŞ**, s. 31-32; **ERBAY**, s. 57 ve aynı sayfada dp. 31; **SULU**, Muhammed, Ticari Sırların Korunması, 2. Baskı, İstanbul 2017, s. 26; **ORTAN**, know-how, s. 467, dp. 1.

[14] **ERBAY**, s. 57 ve aynı sayfada dp. 32'deki yazar; **SULU**, s. 26; **YILDIRIM**, s. 211.

[15] **ERBAY**, s. 57 ve aynı sayfada dp. 33'deki yazar; **SULU**, s. 26; **YILDIRIM**, s. 211.

[16] **ÖĞÜZ**, s. 10 ve aynı sayfada dp. 37.

[17] **BAKIRCI**, M. Enes, Teknoloji Transferlerinde Patent ve Know-How Lisans Sözleşmeleri, İstanbul 2001, s. 12; **YOSMAOĞLU**, Nevzat, Dünyada ve Türkiye'de

Uluslararası Fikrî Mülkiyet Hakları Koruma Derneği [18]' ne göre ise know-how bir işletmenin iktisadi değer elde etmesine yarayan, patente bağlanabilme özelliğinin önemli olmadığı, yenilikçi bilgi ve becerilerin tümüdür. Milletlerarası Ticaret Odası [19] ' na göre ise know-how, yalnızca gizli bilgileri değil, patentin uygulanabilmesi için gerekli tüm bilgi ve üretim araçlarını kapsar.

Konuya ülkemiz açısından bakacak olursak; know-how kelimesi, *''bilme-yapma*[20]*'', ''teknik bilgi*[21]*'',''püf noktası*[22]*''* şeklinde çevrilebilir. Ancak genel yaklaşım; bu çevirilerin yerine, *''know-how''* kelimesinin aynen kullanılması yönündedir [23].

Patentler, Know-How'lar, Markalar, Ankara 1978, s. 50; **YÜKSEL**, A. Sait, Patent ve Lisans (Patent, Marka, Know-How) Sözleşmesi Hukuku, İstanbul 1989, s. 75.

[18] **ÖZEN**, M. Murat, Uluslararası Teknoloji Transferi Sözleşmeleri: Franchise – Lisans – Joint Venture, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1996, s. 11, İ.E: http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/26716.pdf, E.T: 03.10.2020; **YOSMAOĞLU** , s. 49; **YÜKSEL**, s. 75.

[19] **ORTAN**, know-how, s. 472, tanımın orijinal Fransızca hali için bknz. **ORTAN**, know-how, s. 472, dp. 18; **ÖZEN**, s. 11; **YÜKSEL**, s. 75, dp. 2.

[20] **AKYOL**, Şener, Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri) Know-How, Management, Joint Venture ve Büyük Çaplı İnşaat Sözleşmeleri, İstanbul 1997, s. 1.

[21] **BAŞ**, s. 29; **YÜKSEL**, s. 75.

[22] **YOSMAOĞLU**, s. 49.

[23] **AKYOL**, s. 1; **BAŞ**, know-how kelimesi yerine teknik bilgi ifadesini kullanmaktadır. Bknz. **BAŞ**, s. 28; İsveç'te know-how kelimesinin kullanımına ilişkin bknz. **BERGQVIST**, Hans, ''İsveç'te Hukuki Açıdan Know-How'', İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1973, C. 38, S. 1-4, s. 667, (Çeviren: Ergun ÖZSUNAY).

Uluslararası bir terim olan know-how'ın, tanımı Türk kanunlarında mevcut değildir. Fakat Rekabet Kurumu Başkanlığı tarafından yayımlanan ''Araştırma ve Geliştirme Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'' [24] (2016/5) madde 4/j' ye göre ''*Know-How: Tecrübe ve denemeler sonucu elde edilen uygulamaya yönelik, gizli, esaslı ve belirlenmiş bilgi paketini ifade eder.''*

Bu tanımdaki[25];

1) Gizli kavramı, know-how'ın herkes tarafından her koşulda rahatlıkla ulaşılabilir olmamasını,

2) Esaslı kavramı, know-how'ın, ürünlerin üretimi için mühim ve faydalı olmasını, başka bir deyişle, know-how ile elde edinilen bilginin işletme için sıradan bir bilgi olmamasını,

3) Belirlenmiş kavramı, know-how'ın gizli ve esaslı olma koşullarını sağladığını tasdik etmek için, yeteri kadar detaylı bir biçimde tanımlanmış olmasını ifade eder.

İ.E: https://dergipark.org.tr/download/article-file/96760, E.T:15.05.2019; **ERBAY**, s. 58-59.

[24]R.G, T.16.03.2016, S. 29655. İ.E: https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/tebligler/2016-5-20180219095338769.pdf , E.T: 01.02.2021.

[25] Bknz. 2008/2 Teknoloji Transferi Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyet Tebliği, R.G, T. 23/1/2008, S. 26765. İ.E: https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/tebligler/2008-2-20180219092244281.pdf, E.T: 01.02.2021.

Benzer bir tanım Avrupa Topluluğu Komisyonu tarafından 1988 yılında çıkarılan mülga 556/89 sayılı tüzükte de geçmektedir. Bknz. **BAŞ**, s. 35-41; Tüzük metni için bknz. İ.E: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/1989/556/oj, E.T: 07.02.2021. **ERBAY,** Avrupa Topluluğu Komisyonu'nun bu tanımına katılmamakta, tanımın know-how kavramını lüzumsuz olarak sınırladığını düşünmektedir. Bknz. **ERBAY**, s. 76.

Doktrinde de kavramın kapsamı ve tanımıyla ilgili çeşitli görüşler ortaya çıkmıştır[26].

MACDONALD[27]'a göre ''Know-How, kendisine sahip olan işletmeye rekabet avantajı sağlayan sır niteliğine sahip bilgidir.''

CORREA[28] , know-how'ı, ''Endüstriyel teknolojiyi kullanmaya ve uygulamaya ilişkin teknik bilgi üretim metodu'' olarak tanımlanmıştır.

BAŞ[29]'a göre *''Know-How, işletmelerin ekonomik faaliyetlerinde (malların üretiminde, satımında, hizmetlerin sunulmasında, organizasyon ve idare gibi işletmeye ilişkin faaliyetlerde) kullanılan teknik,ticari, idari , mali veya başka alana ait bilgidir. ''*

ERBAY[30]'a göre *'' Know-How, sınai alandaki teknik, ticari, işletme, yönetim ve organize karakterli hukuken korunmayan, gizli veya gizli olmayan, sahibine ekonomik yarar sağlayan bilgi ve tecrübelerdir.''*

KIRCA [31] ise *''Know-How, sınai alanda özellikle ticari ve ekonomik faaliyetlerde kullanılan, genellikle gizli olmakla birlikte, böyle bir nitelik taşıması*

---

[26] Farklı tanımlar için bknz. **ERBAY**, s. 69-78; **ÖĞÜZ**, s. 6-11.

[27] **MACDONALD**, R. David,''Know-How Licensing and Antitrust Laws'' Michigan Law Rewiev 1964, V. 62, I. 3, s. 353, İ.E: https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6068&context=mlr , E.T: 01.02.2021. Ayrıca yazar, geniş anlamda know-how'ı, iş gücü ve sermaye dışında bir işletme oluşturmak için gerekli her şey olarak tanımlamıştır. Bknz. **MACDONALD**, s. 355, Ayrıca aynı sayfada dp. 11'de ticari sırrı saptamak için gerekli koşullardan bahsedilmiştir.

[28] **CORREA**, s. 492.

[29] **BAŞ**, s. 33.

[30] **ERBAY**, s. 78.

[31] **KIRCA**, know-how, s. 245.

zorunlu olmayan ve bir patent ile korunmamış bulunan teknik veya işletme ile ilgili bilgi ve tecrübelerdir.'' tanımını yapmaktadır[32].

Bu tanımlar ışığında kendi tanımımız şu yönde olacaktır: Know-How; ticaret alanında sahibine iktisadi fayda ve rekabet etme gücü sağlayan, üçüncü kişilere açıklanabilecek nitelikte, kanun hükmüyle korunmayan, genellikle gizli teknik ve /veya ticari bilgi ve tecrübelerdir.

II. Know-How Kavramının Unsurları

A. Üçüncü Kişilere Açıklanabilir Nitelikteki Bilgi ve Tecrübelerden Oluşur

İşletme, bir malı gerekli teknik bilgilere dayanarak üretmeye başlar. Daha sonrasında, işletme daha az maliyetle daha fazla üretim yapmak ve kaynaklarını verimli kullanmak için zamanla çeşitli yöntemler geliştirir[33].

Bu yöntemler, işletmenin tecrübesini oluşturur ve zamandan tasarruf sağlar. Doktrinde çeşitli tartışmalar olsa da know-how, bilgiye ilaveten işletmenin zamanla kazandığı tecrübelerini de kapsar[34].

İlk ortaya çıktığı dönemde know-how, patent sözleşmesinin bir unsuru olarak görüldüğünden, kapsamı yalnızca teknik ve sınai bilgilerle sınırlı tutulmuştur[35]. Geçmiş

---

[32] Türk ve yabancı birçok yazar know-how'ın tanımıyla ilgili görüş bildirmişlerdir. Ancak konunun daha fazla genişlememesi için birkaç yazarın görüşlerinden örnekler verilerek kavramın tanımıyla ilgili bir çerçeve oluşturulmuştur.

[33] **LÜDECKE**, Wolfgang/**FISHER**, Ernst, Lizenzvertrage, Frankfurt 1957, s. 661 (aktaran **ERBAY**, s. 80); **SHARAV**, s. 16.

[34] **SHARAV**, s. 16.

[35] **SHARAV**, s. 17.

dönemdeki know-how sözleşmelerinde de asli edimler teknik, sınai bilgiler ve deneyimler, yan edimler ise teknik nitelikte olmayan bilgiler ve deneyimler olmaktaydı[36]. Bu sözleşmelere *'' İlk Nesil Know-How Sözleşmeleri''*[37] denmektedir.

Günümüzde, hâlen teknik alana ilişkin bilgiler know-how'ın ana konusu olma niteliğini muhafaza etmektedir[38]. Ancak know-how kavramının kapsamı, teknolojinin ve iktisadi hayatın gelişmesiyle genişlemiştir. Know-How'ın kapsamı genişlese de her türlü bilgi değil sadece teknik, sınai ve ticari mahiyette bilgi ve deneyimlerin know-how'ın kapsamına gireceği kabul edilmektedir[39]. Teknik bilgilerin yanında tamamlayıcı olarak pazarlama ve organizasyon bilgilerini de içeren know-how'ın değerinin yalnızca teknik bilgi içeren know-how'dan fazla olacağı mutlaktır[40].

Günümüzde know-how'ın kapsamına dâhil olan bilgiler[41] ; *''teknik alanda, konstrüksiyon[42] resimleri, deneme sonuç ve raporları, belirli bir ürünün üretiminde kullanılan özel hesap sonuçları ve genel olarak geçerli tablolar, formüller, istatistik hesapları, parça listeleri, maddelerin kalitesine ilişkin veriler, üretim raporları, inşa*

[36] **KIRCA**, know-how, s. 244; **ÖĞÜZ**, s. 23; **SHARAV**, s. 17.

[37] **MARTINEK**, s. 208 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 23); **SHARAV**, s. 17.

[38] **SHARAV**, s. 17.

[39] **KIRCA**, know-how, s. 245 ve aynı sayfada dp. 8- 9'daki yazarlar; **ERBAY**, s. 84; **SHARAV**, s. 18.

[40] **ERBAY**, s. 84; **SHARAV**, s. 18.

[41] **ORTAN**, know-how, s. 475'den naklen. Ayrıca bknz. **ERBAY**, s. 84; **İNCAZ**, Serap: Lisans Anlaşmaları Yoluyla Teknoloji Transferi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Yayımlamamış Doktora Tezi, İstanbul 1992, s. 160-161, İ.E: http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/20620.pdf, E.T:02.02.2021.

[42] Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre konstrüksiyon, yapım anlamına gelmektedir. İ.E: https:/ www.sozluk.gov.tr , E.T: 07.04.2020.

bilgileri ve alet listeleri, programlanmış çalışmalara ilişkin dökümanlar, dış montaja ilişkin hesaplar, standart parçaların optimal büyüklükleri, geliştirme çalışmalarına ilişkin çizim ve bilgiler, teslim ve denetime ilişkin hükümler çalışma planları (zaman ve toleransları), üretimle ilgili özel bilgiler (örneğin ısı, ergime); ticari [43] alanda ise, teslime ilişkin kartlar, tüketici kartları, işletme organizasyonuna ilişkin dökümanlar, ticari alanda programlanmış çalışmalara ilişkin dökümanlar, sürüm organizasyonu ile ilgili bilgiler, reklam yöntemleri, maliyete ilişkin bilgiler, başka bir işletmenin ticari elemanlarının eğitilmesi ile ilgili bilgiler '' olarak sayılabilir.

Know-How'ın açıklanması; know-how'ın, know-how alana fiilen bildirilmesini, başka bir deyişle, bilginin karşı tarafa geçirilmesini ifade eder[44]. Açıklamanın amacını sağlaması için ilk olarak, know-how'ın üçüncü bir kişinin anlayabileceği şekilde somutlaştırılması gerekir [45] . Know-How'ı somutlaştırma işlemi, teknik araçlarla yapılabileceği gibi karşı tarafa sadece sözlü yolla aktarılma şeklinde de olabilir[46]. İkinci olarak ise know-how alan, açıklanan bilgilerden çıkarımlar yaparak konuyu anlamalıdır[47].

İşletme, işçisine işletmenin yıllardan beri elde ettiği bilgi ve tecrübeye dayanarak bir eğitim vermişse, bu eğitim de know-how kapsamına girer[48]. Ancak bu eğitimin yanı

---

[43] **ORTAN**, know-how, s. 475'den naklen. Ayrıca bknz. **ERBAY**, s. 84; **STUMPF**, s. 40-41 (aktaran **ORTAN**, know-how, s. 475); **ÖĞÜZ**, s. 24 ve aynı sayfada dp. 85'teki yazarlar; **SHARAV**, s. 17; **YOSMAOĞLU,** s. 51 vd.

[44] **SHARAV**, s. 22.

[45]**ERBAY**, s. 91; **KIRCA**, know-how, s. 247 ve aynı sayfada dp. 19'daki yazarlar; **SHARAV**, s. 22.

[46] **KIRCA**, know-how, s. 247 ve aynı sayfada dp. 21'deki yazar.

[47] **ERBAY**, s. 91 ve aynı sayfada dp. 163'teki yazarlar; **SHARAV**, s. 22.

[48] **BAKIRCI**, s. 19-20.

sıra işçi, işin daha hızlı ve iyi yapılmasını sağlayan ek bilgiler bulduysa veya işletme tarafından verilen eğitimin üzerine şahsi yetenekleriyle yaptığı işi daha iyi bir boyuta ulaştırdıysa bu durumda işçinin şahsına bağlı bilgi ve tecrübelerden bahsedilir[49]. Şahsi bilgi ve tecrübeler işletmenin malı değildir ve şahıstan ayrı devredilemez[50].

B. İktisadi Değere Sahip ve Maddi Olmayan Bir Değerdir

Know-How, kendisine sahip olan işletmeye rekabet avantajı, üretimde hız kazanma veya üretimin artırılması gibi çeşitli avantajlar sağlar. Bu önemli avantajların bir bedel karşılığında verilmesi muhakkaktır.

Know-How, fikrî nitelikteki bir üründür. Tek bir mekanda, belirlenmiş bir zamanda veya tek bir kişide bulunma zorunluluğu yoktur[51]. Bu özelliklerinin sonucu olarak da maddi varlığa sahip değildir. Maddi varlığı olmayan know-how, karşı tarafa aktarılırken somut bir araç vasıtasıyla aktarılır; bu bazen know-how bilgisine sahip olan bir çalışan, bazen de dokümanlar, çizimler vb. olabilir[52] . Know-How sözleşmesinde, çalışanın sahip olduğu bilgiyi aktarması ile ilgili hükümler ve bununla ilgili teknik bilgiler ayrı sözleşmede; know-how'ın yazılı olduğu dokümanlar, çizimler vb. ayrı sözleşmede bulunabilirler. Bu durumda; teknik destek, bilgilendirme, eğitim vb. ile

---

[49] **BAKIRCI**, s. 19.

[50]**BAKIRCI**, s. 19; **ERBAY**, s. 91 ve aynı sayfada dp. 166'daki yazarlar; **GÜNEŞ**, İlhami, ''Ticari Sırların Haksız Rekabete Karşı Korunmasında Son Gelişmeler'',Terazi Hukuk Dergisi 2016, C. 11, S. 120, s. 80, İ.E : https://www.jurix.com. tr/article/5269, E.T : 18.02.2021; **KIRCA**, know-how, s. 247 ve aynı sayfada dp. 20'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 32-33; **SHARAV**, s. 22-23; **SULU**, s. 28.

[51] **ERBAY**, s. 89 ve aynı sayfada dp. 148'deki yazarlar.

[52] **ERBAY**, s. 90; **SHARAV**, s. 19.

ilgili hükümler ayrı bir sözleşmede yer almışsa bu sözleşme de know-how sözleşmesi niteliği taşır[53].

Know-How ve onu dışa aktaran somut araç genellikle birbirinden ayrılamaz, ikisi beraber iktisadi fayda sağlar[54]. Know-how'ın dışarıya aktarılmasında kullanılan somut aracın know-how niteliği kazanıp kazanmadığı bilginin niteliğine bakılarak anlaşılır [55] .

C. Sınai Hak Korunması Altında Olmamalıdır

Know-how'ın içerdiği bilgiler, sınai hak koruması altına girebilecek, özellikle patent alabilecek nitelikte olabilirler [56] . Patent alabilecek nitelikte olup da patent

---

[53] **AKYOL**, s. 33; **BAKIRCI**, s. 100-101.

[54] **ERBAY**, s. 90; **SHARAV**, s. 19. Örneğin bir makinenin kurulumunu sağlayacak kurulum kılavuzu ve nasıl kullanılacağını gösteren kullanım kılavuzu makineden ayrı düşünülemez.

[55] **ERBAY**, s. 91 ve aynı sayfada dp. 159'daki yazar; **ÖĞÜZ**, s. 34; **SHARAV**, s. 19. Know-how'ı dışa aktaran aracın da know-how özelliği taşıdığı duruma bilgisayar yazılımlarını örnek verebiliriz. Yazılımın kendisi know-how değeri taşımakla beraber çözümlenmesiyle ortaya çıkan kodlar da bazı durumlarda know-how değeri taşıyabilir.

[56] Patent verilebilme nitelikleri, 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (R.G, T. 22.12.2016, S. 29944) 'nda şu şekilde sayılmıştır: *'' MADDE 82-(1) Teknolojinin her alanındaki buluşlara yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verilir.'', ''MADDE 83 –(1)Tekniğin bilinen durumuna dâhil olmayan buluşun yeni olduğu kabul edilir.''*

İ.E:https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6769.pdf, E.T:04.10.2020. **AYİTER**, Nûşin, İhtira Hukuku, Ankara 1968, s. 49-60; **BAŞ**, s. 41;

almamış bilgiler know-how olarak aktarılabilir[57]. Ancak bu nitelikteki bilgiler patent ile koruma altına alınırsa sadece belirli bir süre için korunabilir ve süre dolduğunda bilgiler herkes tarafından öğrenilebilir niteliğe sahip olur, alenileşir[58] .

D. Gizli Olmalıdır

Know-how'ın niteliklerinin işletmede fark yaratması için herkes tarafından bilinen veya kolaylıkla bilinebilecek unsurlardan oluşmaması; gizli olması gerekir [59].

KIRCA, know-how, s. 246, dp. 14; **ÖĞÜZ**, s. 12; **SARI**, Onur, Patent Lisans Sözleşmesi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Yayımlanmış Doktora Tezi , İstanbul 2018, s. 13-20. http://openaccess.iku.edu.tr/bitstream/handle/11413/4532/Onur%20Sar%C4%B1.pdf?sequence=1&isAllowed=y, E.T:16.05.2019; **ŞEHİRALİ**, Feyzan Hayal, Patent Hakkının Korunması, Ankara 1998, s. 7-13.

[57] **ERBAY**, s. 84; **KIRCA**, know-how, s. 246-247; **ÖĞÜZ**, s. 12-13; **SHARAV**, s. 23.

[58] **ÖĞÜZ**, s. 23; **ILGAZ**, Deniz, '' ''Know-How'' ve Ticari Sırlar (Teknoloji Transferi ve Fikri Haklarla İlgili Lisans Anlaşmaları)'', M. Ü Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi 2000, C. 8, S. 1/2, s. 157-158, İ.E:https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaad/issue/340/1736, E.T:01.02.2021; **SULU**, s. 30.

[59] **AKYOL**, s. 1-3; **BAKIRCI**, s. 12-13; **BAŞ**, s. 35-37; **ERBAY**, s. 85-89; **GÜRZUMAR**, s. 81; **KIRCA**, know-how, s. 246; **ÖĞÜZ**, s. 27; **SHARAV**, s. 25; **YILDIRIM**, s. 219-220.

TROLLER'e göre know-how işletme sırrı kategorisine giren teknik bir sırdır. Bknz. **TROLLER**,Alois, ''İsviçre Hukukunda Know-how'ın Korunması'', BATİDER 1973,

Ancak know-how'ın gizliliğinin sır[60] seviyesinde olup olmaması konusunda çeşitli görüşler vardır. Know-how'ı sadece üretim sırrı olarak değerlendiremeyiz[61]. Üretim sırrı, yalnızca ham maddenin ürüne dönüştürülmesi aşamasında kullanılacak bilgiyi ifade eder oysa know-how tek süreçte kullanılacak bir bilgiden ibaret değildir. Üretim aşamasıyla ilgili bütün bilgilerin yanı sıra satış, pazarlama vb. diğer bütün aşamaları da kapsayabilir[62].

Aynı sebeplerle know-how'ı sadece işletme sırrı olarak da değerlendiremeyiz. Know-How, herhangi bir tür ticari sırrın kapsamına dâhil edilerek sınırlandırılmamalıdır[63].

C. 7, S. 2, s. 398, (Çeviren: Ergun ÖZSUNAY). İ.E: https://www.jurix.com.tr/article/6437, E.T:18.02.2021.

[60] Sır, *''Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey.''* anlamına gelmektedir. TDK Sözlük, İ.E: https://sozluk.gov.tr/ , E.T:05.10.2020

[61] **BAKIRCI**, s. 16-17.

[62] **BAKIRCI**, s. 16-17. **ODMAN**'a göre know-how, imalat sırrının kapsamına girmektedir.

Bknz. **ODMAN**, N.Ayşe , Fikrî Mülkiyet Hukuku ile Rekabet Hukukunun Teknolojik Yeniliklerin Teşvikindeki Rolü , Ankara 2002 , s. 306.

[63] **SULU**, s. 28, 31, dp. 92; Ticari sır kavramının know-how'ı kapsadığını savunan görüş için bknz. **GÜNEŞ**, s. 79; **YILMAZ**, Çağatay, Ticaret Hukukunda Ticari Sır ve Korunması, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Hukuku Yüksek Lisans Programı,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995, s. 40. İ.E: http://openaccess.bilgi.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11411/207/Y%C4%B1lmaz_Ticaret%20Hukukunda%20Ticari_1995.pdf?sequence=1&isAllowed=y,E.T:15.05.2019.

Know-how'ın konusu her zaman sır niteliği taşıyan bilgilerden oluşmayabilir[64]. Bu nedenle, know-how, objektif(mutlak) sır şeklinde anlaşılmamalıdır. Başka bir deyişle, gizlilik kavramı, know-how verenin know-how'ın yegâne sahibi olması, know-how alan ve veren dışında kimsenin bu bilgiye ulaşamaması anlamına gelmez[65]. Ayrıca know-how sadece sır niteliğinde yeni bulunan bilgilerden oluşmak zorunda değildir. Daha önceden bilinen ve kullanılan birkaç eski bilginin bir araya getirilerek işletmenin işine yarayacak bir bilgi topluluğu oluşturulması şeklinde de ortaya çıkabilir[66].

Sonuç olarak, sır kavramı subjektif olarak know-how alan açısından düşünülmelidir [67]. Know-how alanın bilgiye ulaşmak için emek ve para harcaması ayrıca bilgiyi rastgele öğrenmesinin mümkün olmaması know-how'ın gizlilik unsurunun sağlanması için yeterlidir.

---

[64] **ERBAY**, s. 85-89; **KIRCA**, know-how, s. 246 ve aynı sayfada dp. 11-12'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 10; **SHARAV**, s. 26; **SULU**, s. 27-28; **YILDIRIM**, s. 219.

Ticari sır; iktisadi bir kıymeti olan, sahibine rekabet avantajı sağlayan, herkes tarafından bilinmeyen ve sırrın sahibi olan kişinin saklı kalmasını istediği her çeşit bilgidir. Bknz. **BERGQVIST**, s. 668; **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 401; **SULU**, s. 31; **YILMAZ**, s. 21.

[65] **KÖSEALİOĞLU**, s. 137; **ÖĞÜZ**, s. 29; **YÜKSEL**, s. 76.

[66] **BAKIRCI**, s. 14; **GÜNEŞ**, s. 80; **KIRCA**, know-how, s. 246; **ÖĞÜZ**, s. 28-29.

[67] **KÖSEALİOĞLU**, s. 137; **ÖĞÜZ**, s. 27-31; **SHARAV**, s. 25-26.

§2. KNOW-HOW KAVRAMININ HUKUKİ NİTELİĞİ VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN SALDIRILARINA KARŞI KORUNMA YOLLARI

I. Know-How Kavramının Hukuki Niteliği

Know-how'ın hak olup olmadığı konusunda doktrinde çeşitli görüşler vardır[68]. Know-How'ın mutlak hak olmadığı hatta know-how'ın hak olmadığı konusundaki görüşler çoğunluktadır[69]. Doktrinde know-how'ın içerdiği gizli olmayan bilgilerin

[68] Hak, hukuk düzeni tarafından korunan çıkarlardır**. EREN**, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Ankara 2015, s. 46.

Hakkın herkes tarafından ihlal edilebilmesi ve hak sahibinden daha üstün hakka sahip olmayan herkese karşı ileri sürülebilmesi durumunda mutlak haktan bahsedilir. Mutlak haklar; kişilik hakları, ayni haklar, fikrî haklar vb. hak gruplarını kapsar. Sahibine eşya üzerinde doğrudan en geniş hâkimiyeti sağlayan ve herkese karşı ileri sürülebilen haklar ayni hak adını alır. Bu haklar *numerus clausus* (sınırlı sayı) ilkesine tabidir. **ÜNAL**/Mehmet, **BAŞPINAR**/Veysel, Şeklî Eşya Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2017, s. 49-60,77-78; **OĞUZMAN**, Kemal / **SELİÇİ**, Özer / **OKTAY-ÖZDEMİR**, Saibe, Eşya Hukuku, 21. Baskı, İstanbul 2018, s. 2-4, 25-29.

Nisbi haklar ise belirli kişilerin aralarındaki hukuki ilişkiye bağlı olarak ihlal edebileceği ve sadece bu kişilere karşı ileri sürülebilen haklardır.

[69]**ERBAY**, s. 96-101; **KIRCA**, know-how, s. 247-254; **ÖĞÜZ**, s. 12-25; **SHARAV**, s. 26-31; **YILDIRIM**, s. 221-222.

BAŞ'a göre maddi olmayan malların hukuki niteliğini en iyi açıklayan teori, Üçlü (Trialist) Teoridir. Buna göre, know-how kanunda düzenlenmese bile serbest rekabet ortamında bir değer sağlıyor ise know-how 'a sahip olanın çıkarları korunmalıdır. Üçlü (Trialist) Teori hakkında detaylı bilgi için bknz. **AYİTER**, s. 10; **BAŞ**, s. 46.

mutlak hak olmadığı konusunda hemen hemen fikir birliği vardır[70]. Öte yandan, doktrinde bir görüş know-how gizli bilgi ise malvarlığı hakkı olduğunu ileri sürmüş ve buna gerekçe olarak know-how'ın gizli bilgilerinin iktisadi kıymet taşıdığını ve bu bilgilerin kanun düzenlemesine ihtiyaç olmadan yorum yardımıyla malvarlığı haklarının kapsamına alınabileceğini göstermiştir[71].

Bazı yazarlar gizli olan bilgiler üzerinde mutlak hak olduğunu[72] savunmuşlardır. Know-how'ı mutlak hak olarak görenlerin bir kısmı ise know-how'ı kişilik hakkı olarak görmüşlerdir[73]. Bu görüşe göre, know-how'ın gizli bilgileri işletmenin sır alanı içindedir ve bu da işletmenin tüzel kişiliğinin ayrılmaz bir unsurunu oluşturur[74].

---

[70] **ERBAY**, s. 101; **KIRCA**, know-how, s. 248 ve aynı sayfada dp. 22'deki yazar; **ONGAN**, Burak, Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu, Ankara 2007, s. 47; **ÖĞÜZ**, s. 18 ve aynı sayfada dp. 65'deki yazarlar.

[71] **ERBAY**, s. 93-96; **KIRCA**, know-how, s. 248; **ÖĞÜZ,** s. 18-19; **SHARAV**, s. 27, dp. 95. Alman Anayasası'nda düzenlenen mülkiyet kavramının kapsamı bağlamında kanunda düzenlenmesine gerek olmadan iktisadi kıymet taşıyan her hakkın mülkiyet hakkı korunmasından yararlanabileceği görüşü de savunulmuştur. Bknz. **ERBAY**, s. 95-96; **PFISTER**, Bernhard, Das technische Geheimnis ''Know -how'' als Vermögensrecht, München 1974, s. 41 vd (aktaran **KIRCA**, know-how, s. 248.)

[72] **ERBAY**, s. 93-96; **KIRCA**, know-how, s. 248.

Bahsi geçen yazarlar için bknz. **KIRCA**, know-how, s. 248, dp. 23; **ÖĞÜZ**, s. 18; **SHARAV**, s. 27, dp. 95.

[73] **ERBAY**, s. 93-96; **KIRCA,** know-how, s. 248 aynı sayfada dp. 24; **ÖĞÜZ,** s. 18-19 ve s. 18'de dp. 66-67'deki yazarlar.

[74] İşletmenin tüzel kişiliği mevcutsa sır niteliğinde olan know-how'ın, işletmenin kişilik hakkını oluşturacağı görüşü için bknz. **ORAL**, s. 197 ve aynı sayfada dp. 29'daki yazar. **ORAL**'a göre know-how'ı hukuka aykırı bir şekilde ele geçen kişi, kişilik hakkı zarar

Know-How'ın mutlak hak olduğu görüşüne getirilen eleştiri; know-how genellikle gizli bilgilerden oluştuğu için herkese karşı ileri sürülebilmesi ve patent gibi alenileşerek koruma altına alınması know-how'ın kendini gerçekleştirme amacıyla çelişecektir şeklindedir[75] . Know-how'ı kişilik hakkı olarak kabul eden görüşe, kişilik hakları kişiden ayrılamaz ve kişiden ayrılmaksızın devredilemez bunun aksine know-how'ın ticari yaşamda kullanılabilmesi için kişiden bağımsız aktarılabilen bilgilerden oluşması gerekir eleştirisi getirilmiştir[76].

Maddi varlığı olmayan diğer haklar, fikrî haklar ve sınai haklardır[77]. Sınai haklar, onları bulan kişilerin kişisel özelliklerini yansıtmayan, hayatı kolaylaştırma amacıyla üretilmiş, yenilik içeren ve bulan kişinin onu belirli bir süre kullanabilmesi için tescillenmesi gereken buluşlardır[78]. Fikrî haklar ise onları bulan kişinin özelliklerini yansıtan, belirli bir düşünsel çaba sonucunda oluşan ürünlerdir[79]. Know-How, sınai haklara amaç ve içerik bakımından çok yaklaşsa da 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet

---

göreceği için manevi zararlarının tazmin edilmesi talebinde bulunabilir. Bknz. **ORAL**, s. 197.

[75] **ÖĞÜZ**, s. 21-23; **KIRCA**, know-how, s. 249 ve aynı sayfada dp. 33'teki yazarlar; **SHARAV**, s. 29-31.

[76] **ERBAY**, s. 100; **KIRCA**, know-how, s. 250; **ÖĞÜZ,** s. 18,21; **SHARAV**, s. 30.

[77] **AYDINCIK**, Şirin, Fikrî Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri, İstanbul 2006, s. 8; **SHARAV**, s. 21.

[78] **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 2; **SHARAV**, s. 21.

[79] **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 2; **SHARAV**, s. 21.

Kanun'unda veya herhangi başka bir kanunda düzenlenmemiştir, sonuç olarak know-how hak değildir[80].

Bu görüşlere getirilen eleştiriler sonucunda ise know-how'ın *''fiilî bir durum''* olduğu görüşü ortaya çıkmıştır[81]. Know-how hak değildir, kanunda düzenlenmemiştir, know-how'ın karşı tarafa aktarılması ise bir hakkın devredilmesi, tasarruf işlemi[82] şeklinde olmaz. Know-how soyut bir şey ise karşı tarafa anlatılması, gösterilmesi şeklinde olur[83] . Know-how maddi bir şey ise zilyetlik geçirilir ve her iki durumda da

---

[80] **BAŞ**, s. 45; **ERBAY**, s. 97; **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 401; **KIRCA**, know-how, s. 249 ve aynı sayfada dp. 30'daki yazarlar; **ORTAN**, know-how, s. 478; **SHARAV**, s. 30.

BAKIRCI da Amerikan mahkemesinin verdiği bir karardan ve uluslararası anlaşmalardan örnekler vererek know-how'ın mülkiyet hakkı oluşturmadığını belirtmiş ve diğer ülkelerde de know-how'ın fikrî haklardan sayılmadığını açıklamıştır. Bknz. **BAKIRCI**, s. 18. **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**'a göre mutlak anlamda sır niteliği taşıyan know-how'lara özel bir fikrî mülkiyet koruması tanınması beklenebilir. Bknz. **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 401.

[81] **ERBAY**, s. 96-98; **KIRCA**, know-how, s. 249 ve dp. 28'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 19-20; **SHARAV**, s. 27-28, dp. 95. Bu noktada **GÜRZUMAR**, sır niteliği taşıyan know-how'ların eksik münhasır hak olacağını savunmuştur. Bknz. **GÜRZUMAR**, s. 85, dp. 547. Eksik münhasır hak hakkında detaylı bilgi için bknz. **GÜRZUMAR**, s. 38, dp. 225.

[82] Tasarruf işlemi, bir hukuki işlemi ya da hakkı direkt etkileyen, onu değiştiren, yok eden, karşı tarafa devrini sağlayan işlemdir. Bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 173; **REİSOĞLU**, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler,25. Baskı, İstanbul 2014, s. 53.

[83] **KIRCA**, know-how, s. 249.

know-how alanın kullanımına karşı çıkılmaz.[84] Know-how alan, know-how verene karşı ileri sürebileceği nisbi nitelikteki alacak hakkına sahip olur[85].

Sonuç olarak, bizim görüşümüze göre de know-how hak değil, *''fiilî bir durumdur''*. Know-how' ın hak olmadığının tespiti, üçüncü kişilerin saldırılarına karşı korunmasında ve know-how sözleşmesinin unsurlarının[86] belirlenmesinde önem arz edecektir.

II. Know-How'ın Üçüncü Kişilerin Saldırılarına Karşı Korunma Yolları

Know-How hak olmadığından, haklara sağlanan korumalardan faydalanamayacaktır. Ancak bu onun saldırılara karşı tamamen korunmasız bırakıldığı anlamına gelmemektedir[87]. Know-How, sır özelliği taşıdığı taktirde, kendisine yapılan saldırı hukuka aykırı nitelik de taşıyorsa; Türk Ticaret Kanunu'nun *''Haksız Rekabet''* ve Türk Borçlar Kanunu'nun *''Haksız Fiil''* hükümlerine göre korunur[88]. Haksız

[84] **ERBAY**, s. 133 ve aynı sayfada dp. 92'deki yazarlar.

[85] **MARTINEK**, s. 228 (aktaran **ERBAY**, s. 97); **ÖĞÜZ**, s. 20; **SHARAV**, s. 28, dp. 95;

[86] **KIRCA**, know-how, s. 247-248; **SHARAV**, s. 26; **YILDIRIM**, s. 221.

[87] **BERGQVIST**, s. 667; **ERBAY**, s. 99; **KIRCA**, know-how, s. 250; **ORTAN**, know-how, s. 481 vd.; **SHARAV**, s. 30.

[88] **BAKIRCI**, s. 20-21; **ERBAY**, s. 99; **KIRCA**, know-how, s. 250; **ÖĞÜZ**, s 20, dp. 74; **SHARAV**, s. 30.

Gizli know-howlar açısından görüşler: **BAŞ**, gizli know-how ihlalllerinde haksız fiil hükümlerinin uygulanabilmesi için fiilin, haksız rekabet hükümlerine başvurulabilecek nitelikte olmaması gerektiğini savunmuştur. Bknz. **BAŞ**, s. 53. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Zira her ne kadar haksız rekabet hükümlerine başvuru koşulları daha esnek olsa da somut olayın durumuna göre taraflar haksız fiil (kusur sorumluluğu)

hükümlerine başvuru şartlarını sağlıyorlarsa menfaatlerine uygun seçimi yapmakta özgürdürler. **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL** ise gizli olan know-howların hukuka aykırı bir biçimde ele geçirilmesinin kişilik haklarına aykırılık teşkil edeceğini ve haksız fiil hükümlerine başvuru yapılabileceğini belirtmişlerdir. Bknz.**KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 402.

ORTAN ise her durumda haksız fiil hükümlerine başvurunun mümkün olmadığını belirtmiştir. Bknz. **ORTAN**, know-how, s. 484.

Bu noktada **SULU** da gizli know-howlar için haksız fiil hükümlerine başvurmanın gerekli olmadığını, haksız fiil hükümlerine başvurmanın kişilik haklarının ihlâlinde mümkün olduğunu, know-how'ın kişiselleştirilmesinin onun açıklanma özelliğine zarar vereceğini ve know-how'ın yalnızca haksız rekabet hükümleri korunmasından yararlanması gerektiğini belirtmiştir. Bknz. **SULU**, s. 30.

Gizli olmayan know-howlar açısından görüşler: **GÜRZUMAR**'a göre gizli olmayan know-howlar genel hukuk kurallarıyla korunur ancak hukuka aykırı yollarla (tehdit, şantaj vb.) know-howların elde edilmesi halinde haksız rekabet hükümlerine de başvurulabilir. Bknz. **GÜRZUMAR**, s. 87-88.

KIRCA ise gizli olmayan know-howların, kişilik haklarına aykırılık durumunda haksız fiil hükümleri tarafından korunacağını belirtmiştir. **KIRCA**, Çiğdem, Franchise Sözleşmesi, Ankara 1997, s. 132.

Know-how'ın konusunu gizli olmayan bilgiler oluşturuyorsa bu durumda haksız rekabetin ticari sırları koruyan hükümlerine başvurmak mümkün olmayacaktır. Böyle bir durumda, kişilik ve malvarlığını koruyan hükümlere başvurularak bu bilgilerin korunması sağlanacaktır. Bknz. **YILDIRIM**, s. 220. Biz de bu görüşe katılıyoruz.

rekabet, haksız fiilin bir çeşididir[89]. Haksız rekabet hükümlerine başvuru yapabilmek için zarar veya zarar tehlikesinin kusurlu bir davranıştan kaynaklanmasına gerek yoktur (tazminat talebi dışında) . Bu koruma yollarındaki davalar, mutlak bir haktan değil dürüstlük kuralına aykırılık hâlinden kaynaklanır; TTK m. 55'te yer alan dürüstlük kuralına aykırı davranışlar özellikle d fıkrasındaki *''Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek''* ve TTK m. 57'deki çalışanların sorumluluğu ile ilgili hükümlere dayanılarak TTK m.56'da yer alan koruma yollarına başvurulabilir[90].

---

[89] **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 415. **YILMAZ**, s. 13.

Haksız Rekabet hakkında detaylı bilgi için bknz. **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 413-426; **YILMAZ**, s. 67-89.

[90] **KOLLER**, Beat, V, Der know-how-Vertrag nach schweizerischem Recht unter besonderer Berücksichtigung der Leistungsstörungen und der Vertragsbeendigung, Zürich 1979, s. 24 aktaran (**ERBAY**, s. 100); **ERBAY**, s. 170-172; **KIRCA**, know-how, s. 250; **ÖĞÜZ**, s. 20, dp. 74; **ODMAN**, s. 306; **ORTAN**, know-how, s. 482 ve aynı sayfada dp. 42'deki yazarlar. Üretim ve iş sırlarının hukuka aykırı olarak ifşası ile ilgili detaylı bilgi için bknz. **SAYIN,** H.Bahar , ''Haksız Rekabet Hukuku Açısından Üretim ve İş Sırrının Hukuka Aykırı Olarak İfşası'', Terazi Hukuk Dergisi 2017,C. 12,S. 136,s. 36-43 İ.E : https://www.jurix.com. tr/article/10924, E.T :18.02.2021. TTK m. 56/ I'e göre haksız rekabetten korunma yolları: *''Fiilîn haksız olup olmadığının tespitini, b) Haksız rekabetin men'ini,c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,d) Kusur varsa zarar ve zıyanın tazminini,e) Türk Borçlar Kanununun 58 inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini,isteyebilir. Davacı lehine ve (d) bendi hükmünce*

tazminat olarak hâkim, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilir.''

Konuyla ilgili olan Yargıtay 11.Hukuk Dairesi'nin 2019/3551 Esas sayılı , 2020/3376 Karar sayılı , 01.07.2020 tarihli kararı: Davacı, medikal sektörde hizmet verdiğini, davalının da davacının yanında 6 yıl mali müşavir ve muhasebe müdürü görevlerinde çalıştığını , davalının kendi bürosunu açmak üzere davacının iş yerinden ayrıldığını ancak davalı işten ayrıldıktan sonra davalının , davacı ile aynı işkolundaki bir işletmede kurucu ortak olarak işe başladığını öğrendiğini , davalının davacının işletmesinden elde ettiği bilgilerle üretime geçtiğini hatta davacının henüz patent başvurusu kabul edilmediği için kendi internet sitesine koymadığı buluşunu kendi internet sitesinde yayınladığını iddia etmiştir ve haksız rekabet hükümlerine dayanarak haksız rekabetin tespiti ve men'ini talep etmiştir. Davalı ise davacının tekel hakkının bulunmadığını, rekabet yasağına ve başka bir şirkette ortak olmayacağına dair sözleşme imzalamadığını, ürünlerin uluslararası standartta bilinen formlara göre üretildiğini iddia etmiştir. İlk derece mahkemesi ise davacının know-how niteliğindeki gizli bilgilerini, davalının izin almaksızın dışarıya aktardığına kanaat getirmiş, bunların haksız rekabet teşkil ettiğine ve davalı tarafça kullanılmaması yoluyla haksız rekabetin önlenmesine karar vermiştir. Yargıtay 11.HD, kararında ilk derece mahkemesinin kararını uygun bulmuş ve onamıştır. İ.E: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, E.T: 03.10.2020.

Aynı şekilde, saldırının gerçekleştirildiği fiil, haksız fiil ise TBK m. 49'dan veya taraflar arasında hizmet sözleşmesi varsa TBK m.444'te yer alan *''Rekabet Yasağı''* hükümlerinden de yararlanılması mümkündür[91].

Ancak know-how'ın bu korumalardan yararlanması onun hak olduğu anlamına gelmez. Çünkü buradaki korumanın amacı rekabeti engelleyen hukuka aykırı davranışları önleyerek rekabet eşitliğini sağlamaktır[92].

Sonuç olarak, saldırılara karşı koruma yollarından, yukarıda bahsedildiği gibi, yalnızca hukuka aykırı bir fiil ile know-how'a ulaşıldığında yararlanılır; üçüncü kişiler hukuka uygun bir fiil ile, örneğin kendi araştırma-geliştirme faaliyetleri sonucu know-how bilgisine ulaşmışlarsa bu durumda know-how veren herhangi bir korumadan yararlanamaz[93].

[91] **ILGAZ**, s. 173; **KOYUNCUOĞLU**, Hikmet, ''Sözleşme Sonrası Rekabet Yasağı Düzenlemeleri'', TBBD 2014, S. 111, s. 448-449, İ.E: http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2014-111-1372, E.T:15.05.2019.

[92] **BAŞ**, s. 49; **ERBAY**, s. 99; **KIRCA**, know-how, s. 250; **SHARAV**, s. 30.

[93] **KIRCA**, know-how, s. 251 ve aynı sayfada dp. 43'teki yazarlar; **ODMAN**, s. 306; **ÖĞÜZ**, s. 20, dp. 74; **SHARAV**, s 31.

İKİNCİ BÖLÜM

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, FONKSİYONLARI, UNSURLARI, BAZI SÖZLEŞME TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ŞEKLİ, TÜRLERİ VE SÜRESİ

§3. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, FONKSİYONLARI VE UNSURLARI

I. Know-How Sözleşmesinin Tanımı ve Fonksiyonları

Know-How sözleşmesi; know-how alanın sözleşmede belirlenmiş ücreti ödeme, know-how verenin ise know-how'ın kullanılabilmesi için gerekli bütün ekipmanı sağlama, talimatları açıklama ve know-how'ın kullanılmasını önlememe yükümlüğü altına girdiği tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir [94]. Know-How sözleşmesi, işletmelere zaman ve para tasarrufu sağlama, işletmenin iktisadi kıymetini artırma, teknoloji transferine olanak sağlama [95], know-how bilgisine sahip olmayan rakip

[94] **BAKIRCI**, s. 98; **ERBAY**, s. 67 ve aynı sayfada dp. 1'deki yazarlar; **KIRCA**, know-how, s. 251-252; **SHARAV**, s. 32.

[95] *''Teknoloji transferi, gelişmiş teknolojinin bir ya da daha çok kuruluşa, ihtiyaçları doğrultusunda başarılı bir şekilde adapte edilmesidir. Transfer edilen teknoloji, alıcı veya alıcılar için yenilik olarak değerlendirilebilir. Teknoloji transferinden bahsedilebilmesi için en az bir alıcı bir de kaynak (verici) olması gerekir. Transfer; kaynak, alıcı, ikisi birlikte veya üçüncü kişiler tarafından başlatılabilir.''* İ.E: https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/16147/tto_terimler_sozlugu_web_1.pdf, E.T: 25.10.2020. Teknoloji transferleri genelde gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş

işletmeler ile rekabette avantaj, ülkeye iktisadi anlamda yarar sağlama gibi çeşitli fonksiyonlara sahiptir[96].

Know-How sözleşmesi, sahip olduğu fonksiyonlardan da anlaşılacağı üzere teknolojik bazı gelişmeler sonucunda elde edilen bilgilerin uygulanması ve geliştirilmesi sonucu ortaya çıkmış kanunlarda düzenlenmemiş bir sözleşmedir [97].

II. Know-How Sözleşmesinin Unsurları

A. Sözleşmenin Konusunun Bilgi ve Deneyim Olması

Know-How sözleşmesinin konusu, iktisadi değeri olan, sınai hak koruması altına alınmamış teknik veya ticari bilgi ve deneyimdir. Know-How sözleşmesinin sağlıklı bir şekilde kurulabilmesi için sözleşmenin objektif esaslı unsuru olan know-how'ın kapsamının belirli veya belirlenebilir olması gerekir[98]. Aksi hâlde, sözleşmenin objektif

---

ülkeler arasında yapılmakla beraber gelişmiş ülkeler arasında da teknoloji transferlerine rastlanır. Teknoloji transferinin kusursuz bir biçimde yapılabilmesi için teknoloji transfer ofisleri kurulmuş ve 4691 sayılı Teknoloji Bölgeleri Kanun (R.G, T.26/6/2001, S. 24454)'unda da yer almıştır. Ülkemizde teknoloji transferlerinin yaygınlaşması için teknoloji transfer ofislerinin sayılarının çoğaltılması gereklidir. Bknz. **ERBAY**, s. 65 ve aynı sayfada dp. 82; **ILGAZ**, s. 159-162; **İNCAZ**, s. 78-79; **ÖZEN**, s. 7-8; **YILDIRIM**, s. 217-218.

[96] **ERBAY**, s. 61-66.

[97] **AKYOL**, s. 3; **SHARAV**, s. 32.

[98] **ERBAY**, s. 67; **SHARAV**, s. 33.

esaslı unsuru üzerinde taraflar anlaşmadığından, bu eksiklik yorum yoluyla doldurulamaz ve sonuç olarak sözleşme kurulamaz [99].

Know-how'ın kapsamı, kapsadığı bilgi ve deneyimlerin üretimde işe yarayacak şekilde anlatılması, açıklanması ve know-how'ın hayata geçirilebilmesi için lazım olan alet, makina vb. materyalin know-how alana tesliminin sözleşmede yer almasıyla belirlilik özelliği sağlanır. Bahsedilen açıklamalar, tarafların anlaşması ile sözleşmede yer alabilir; yer almadığı taktirde know-how alan, know-how bilgisi ile know-how verene benzer nitelikte üretim yapabilmişse sözleşmede know-how belirlenmiştir denebilir [100]. Ayrıca know-how'ın belirli olması onun kapsamına girmeyen diğer unsurlardan ayırt edilebilmesini de gerektirir [101].

Know-how'ın belirlenebilir olduğu durumlarda da sözleşme geçerli bir biçimde kurulur. Belirlenebilmeden anlaşılması gereken objektif belirlenebilmedir, başka bir deyişle, edimin ifasına kadar olan süre içinde veya edimin ifası sırasında borcun net olarak belirlenebilmesi gerekir[102].

---

[99] **LÜDECKE/FISCHER**, s. 102-103 (aktaran **ERBAY**, s. 67.)

[100] **ERBAY**, s. 68; **SHARAV**, s. 34.

[101]**ERBAY**, s. 68.

[102] **ERBAY**, s. 68 ve aynı sayfada dp. 9'daki yazar; **KOCAAĞA**, Köksal,''Sözleşmenin Kurulabilmesi İçin Tarafların İrade Beyanları Arasındaki Uygunluğun Kapsamında Yer Alması Gereken Noktalar '',TBBD 2008, S. 79, s. 77. İ.E : http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-79-465 , E.T: 25.10.2020; **SHARAV**, s. 34. Bu görüşe katılmayan yazarlar, know-how'ın somut olarak sözleşmede belirlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bknz. **OKTAY-ÖZDEMİR**, Saibe, Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması, İstanbul 2002, s. 124; **ÖĞÜZ**, s. 94; **YILDIRIM**, s. 244.

Know-how, sözleşme yapıldığı zaman var olmak zorunda değildir; burada, gelecekte var olması umut edilen bir menfaat vardır[103]. Ancak bu tipteki sözleşmeler geciktirici şarta bağlı kurulan sözleşmelerle karıştırılmamalıdır[104]. Geciktirici şarta bağlı kurulan know-how sözleşmelerinde, şart gerçekleşene kadar sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaz[105]. Umut edilen menfaatin söz konusu olduğu know-how sözleşmeleri ise anında hüküm ve sonuç ifade edecek şekilde kurulmuştur.

Son olarak, know-how veren, var olan ancak farklı bir kişiye ait know-how'ı sözleşme konusu yapabilir[106]. Bu şekilde de sözleşme geçerli olarak kurulmuş olur.

B. Bir Bedel Karşılığında Kurulması

Know-How sözleşmesinde, know-how alanın asli edim yükümlülüğü bedel ödemektir. Bu bedeli taraflar sözleşmede serbestçe kararlaştırabilirler. Know-How sözleşmesinin asli unsuru olan bedel, paradır. Ödenecek para, Türk lirası veya döviz olarak kararlaştırılabilir. Miktarı ise toptan bedel yöntemi, ciroya bağlı veya parça başına bedel yöntemi, kombine bedel yöntemi, kâra katılım şeklinde bedel yöntemlerinden birisiyle belirlenebilir[107].

Doktrinde; sözleşmenin para ödemeden başka bir edim yükümlülüğü karşılığında kurulması hâlinde, kurulan sözleşmenin know-how sözleşmesi olmayacağı

---

[103] **ERBAY**, s. 68; **SHARAV**, s. 34.

[104] Bir hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının ortaya çıkması, gelecekte gerçekleşmesi kesin olmayan bir olaya bağlanmışsa geciktirici şarttan söz edilir. Bknz. TBK m. 170-172.

[105] **EREN**, borçlar genel, s. 1172-1173.

[106] **ERBAY**, s. 69.

[107] Detaylı bilgi için bknz. Üçüncü Bölüm, §6, II, A, 1, a.

görüşü vardır[108]. Örneğin; know-how alan, know-how karşılığında belirli bir süre know-how verenin fabrikasında çalışmayı kabul etmişse bu sözleşme know-how sözleşmesi olmaktan çıkar[109] . Ancak, sözleşmede para yerine ‘’*ikame edim’’* olarak taraflar karşılıklı know-howlarını takas ediyorlarsa; örneğin taraflar, ürünün yapım tarifi ile paketlenme aşamasında işe yarayacak yazılım kodlarını karşılıklı değiştirme konusunda anlaşmışlarsa burada ‘’*iki taraflı know-how sözleşmesi’’* söz konusudur[110] . Bu sözleşmenin mal değişim sözleşmesi mi iki taraflı know-how sözleşmesi mi olduğu, taraflar sözleşmenin niteliği konusunda anlaşmamışlarsa, somut olaya göre belirlenecektir[111].

C. Tarafların Anlaşması

Kanunlarda düzenlenmeyen sözleşmeler, isimsiz sözleşme olarak adlandırılır[112]. Know- How sözleşmesi kanunlarda düzenlenmediği için genel hükümlere tabidir. Taraflar, sözleşmenin objektif esaslı unsurları üzerinde anlaşmalıdır[113]. Know-How

---

[108] **ERBAY**, s. 101; **SHARAV**, s. 35.

[109] **ERBAY**, s. 101; **SHARAV**, s. 35.

[110] İki taraflı know- how sözleşmesi ile ilgili detaylı bilgi bknz. **ERBAY**, s. 101 ve aynı sayfada, dp. 234, 235’teki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 77-78. Doktrinde bu sözleşmelere tecrübe değişim veya tecrübe takas sözleşmeleri de denmektedir. Bknz. **ERBAY**, s. 117, dp. 323.

[111]**ERBAY**, s. 101 ve aynı sayfada dp. 239. TBK m. 282. Mal değişim sözleşmesiyle ilgili bilgi için bknz. **EREN**, borçlar özel, s. 273-279; **YAVUZ**, Cevdet, Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler),14.Baskı, İstanbul 2016, s. 201-204.

[112] Bknz. İkinci bölüm, §3, II, F.

[113] Objektif esaslı unsurlar hakkında bknz. **KOCAAĞA**, s. 80-84.

sözleşmesinde know-how'ın kapsamı, ödenecek ücret ve bu konularda tarafların anlaşması objektif esaslı unsurlar olarak sayılabilir [114] . İsimsiz sözleşmelerin kurulabilmesi için gerekli objektif esaslı unsurlar kanunlarda belirlenmediği için tarafların anlaşmaları yeterli olup sözleşmenin kurulması için gerekli diğer unsurlar somut olaya göre değerlendirilmelidir.

D. Borçlandırıcı Sözleşme Niteliği Taşıması

Borçlandırıcı nitelikteki sözleşmelerde taraflar, belirlenen edimleri ifa etmeyi taahhüt ederler[115]. Know-How sözleşmesi; know-how alanın bedel ödemeyi, know-how verenin ise know-how'ı açıklamayı, kullanımına izin vermeyi ve gerekli malzemeleri know-how alana teslim etmeyi taahhüt ettiği borçlandırıcı bir sözleşmedir. Know-how'ı açıklama işlemi, tasarruf işlemi niteliğinde değildir. Zira ortada tasarruf işlemi konusu olacak bir hak veya hukuki ilişki yoktur[116]. Know-How sözleşmesinde, know-how veren yalnızca know-how alana karşı ileri sürebileceği alacak hakkına sahip olur[117].

---

[114] **ERBAY**, s. 102; **SHARAV**, s. 36.

[115] **EREN,** borçlar genel, s. 170-173; **REİSOĞLU**, s. 53.

[116] **ERBAY**, s. 132-133; **SHARAV**, s. 56-57; **YILDIRIM**, s. 224. Aksi görüş, **ÖĞÜZ**'e göre know-how sözleşmesinde know-how maddi taşınır bir eşya üzerinde varlık oluşturuyorsa bu eşyaların karşı tarafa naklinde tasarruf işlemi söz konusu olabilir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 36-37.

[117] **ÖĞÜZ**, s. 35.

E. Rızaî, Tam İki Tarafa Borç Yükleyen ve Ani Edimli Bir Sözleşme Olması

Know-How sözleşmesinin, Borçlar Hukuku'nun genel hükümlerine tabi olduğunu belirtmiştik. TBK m.1/ I'e göre *''Sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur.''* Bu şekilde kurulan sözleşmeler rızaî sözleşmelerdir, know-how sözleşmesi de onlardan biridir.

TBK.m.97/ I'e göre *''Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da ifasını önermiş olması gerekir.*''

Know-How veren kendisine ödeme yapılmasını istiyorsa; know-how alana, know-how'ı açıklamış ve kullanmasına izin vermiş olmalıdır[118]. Ayrıca karşılıklılık ilişkisinden dolayı, taraflardan birinin edim varlığının sona ermesi, diğerininkinin de sona ermesi anlamına gelecektir[119].

Ani edimli sözleşmeler, edimlerin ifasının tek seferde, bir an içinde yapılıp bitirildiği sözleşmelerdir[120]. Know-How veren, know-how'ı tek seferde anlatır,

---

[118] **ERBAY**, s. 134; **SHARAV**, s. 57-58

[119] TBK m. 136.

[120] **EREN**, borçlar özel, s. 16.

Karakteristik edimin ani veya sürekli olması sözleşmeye ani veya sürekli edimli sözleşme niteliğini kazandıracaktır. Karakteristik edim, para ödeme borcunun karşısında olan ve sözleşmenin yapılma amacını gerçekleştiren edimdir. Bknz. **ALTINOK ORMANCI**, Pınar, Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Ana Bilim Dalı, Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara 2011, s.8. İ.E: https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/34010/P%C4%B1nar_ALTINOKORMANCI_tez.pdf.pdf?sequence=1, E.T: 10.05.2021.

kullanılmasına izin verir, gerekli materyalleri karşı tarafa geçirir ve borcun ifasını tamamlar. Know-How verenin know-how ile ilgili teknolojik yenilikleri bildirme, çalışanlara eğitim verme vb. gibi yükümlülükleri olsa bile bu yükümlülükler know-how sözleşmesini ani edimli olmaktan çıkarmaz[121]. Bu yükümlülükler, nitelik olarak ‘*’ikinci derece (tâli) edim yükümlülükleridir*. ‘’

Know-How veren açısından ise ücret ödeme borcunun tek seferde ifa edilmemesi sözleşmeyi ani edimli olmaktan çıkarmaz[122]. Bu durumda alacak belirli veya belirlenebilir niteliktedir. Ancak alacağın vadesinin gelmesinin belli bir süreye bağlandığı dönemli edim içeren sözleşme söz konusudur[123]. Biz de know-how sözleşmesinin ani edimli bir sözleşme olduğuna katılıyoruz[124].

Doktrindeki başka bir görüşe göre know-how sözleşmesinin ani veya sürekli edimli olduğunun tespitinde, know-how alanın know-how’dan faydanlanma menfaatinin üstün tutulması gerektiği savunulmaktadır[125]. Bu görüşe göre know-how’ın kullanılması belirli bir süre ile kısıtlanmış ise know-how verenin elde edeceği teknolojik

---

Know-How sözleşmesinde karakteristik edim, know-how’ın açıklanmasıdır.

[121] **ERBAY**, s. 135; **KIRCA**, know-how, s. 253; **ÖĞÜZ**, s. 79; **SHARAV**, s. 58.

[122] **ERBAY**, s. 135; **ÖĞÜZ**, s. 80; **SHARAV**, s. 59; **KIRCA**, know-how, s. 253.

[123] **ERBAY**, s. 135; **SHARAV**, s. 59. Dönemli edim, borçlunun borcunu belirli dönemlerde düzenli veya düzensiz olarak tekrarlı şekilde ifa etmesidir. **EREN**, borçlar özel, s. 16.

[124] Bknz. **ERBAY**, s. 134-135; **KIRCA**, know-how, s. 253; **SHARAV**, s. 58.

[125] **ÖĞÜZ**, s. 80-81.

bilgileri know-how alana bildirmesi sürekli borç ilişkisi oluşturur. Çünkü bu noktada know-how alanın menfaati sözleşme süresi boyunca süreklilik arz edecektir[126].

F. İsimsiz Bir Sözleşme Olması

Kanunlarda düzenlenmemiş sözleşme tipleri, isimsiz sözleşme adını alır. İsimsiz sözleşmeler üçe ayrılır [127] . Karma sözleşmeler; kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerindeki iki veya daha fazla unsurun özelliklerini kaybederek kanunda öngörülmeyen şekilde birleştirilmesiyle oluşan sözleşmelerdir. Kendine özgü (sui generis) sözleşmeler ise tarafların asli unsurlarını kendilerinin belirlediği, kanunda düzenlenmiş herhangi bir sözleşme tipiyle veya sözleşme unsuruyla benzeşmeyen, özgün sözleşmelerdir. Bileşik sözleşmeler ise kanunda düzenlenmiş iki veya daha fazla sözleşme tipinin özelliklerini kaybetmeden fakat kanunda öngörülmeyen şekilde birleşmesiyle oluşan sözleşmelerdir.

Know-How sözleşmesi kanunlarda düzenlenmemiş olduğundan isimsiz bir sözleşmedir. Ancak bir sözleşmenin isimsiz sözleşme olabilmesi için yalnızca kanunda adının geçmemesi değil aynı zamanda sözleşmenin esaslı unsurlarının da kanunda

---

[126] **KIRCA**, know-how, s. 253-254 ve aynı sayfada dp. 59'daki yazarlar; **MARTINEK**, s. 224 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 80- 81.)

[127] Detaylı bilgi için bknz. **ARAL**/Fahrettin, **AYRANCI**/Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 12.Baskı, Ankara 2019, s. 53-64; **OKTAY**, Saibe, ''İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu Ve Boşluklarının Tamamlanması'', İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1996, C. 55, S. 1-2, s. 272-275. İ.E: https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9076/113229, E.T: 01.02.2020; **YAVUZ**, s. 13-15.

düzenlenmemesi gerekir[128]. Know-How sözleşmesi bu şartların hepsini taşımaktadır. İsimsiz sözleşme türlerinden hangisine girdiğine genel değerlendirme kısmında değineceğiz[129]. Know-How sözleşmesi, iktisadi hayatın getirdiği, uygulamada sıkça kullanılmasıyla kendisine ticari hayatta bir isim verilen ancak kanunlarda düzenlenmemiş bir sözleşmedir[130].

G. Sebebe Bağlı (İllî) Bir Sözleşme Olması

Sebebe bağlılık, bir hukuki ilişkinin kurulmasının geçerli bir sebebe bağlanması anlamına gelir. Know-How sözleşmesi geçerli bir sebebe bağlı olarak kurulur.[131]. Know-how bir hak olmadığından, karşı tarafa geçirilmesinde bir tasarruf işleminden söz edilemez, buradaki ifa yalnızca maddi bir fiilidir[132]. Böylelikle, know-how sözleşmesinde edim gereği gibi ifa edilmişse, ifa geçerlidir ve ifa eden kişi borcundan kurtulur[133]. İfanın ne maksatla yapıldığının araştırılmasına gerek yoktur[134].

[128] **ERBAY**, s. 135-136 ve s. 136, dp. 111'deki yazarlar; **OKTAY**, s. 265; **SHARAV**, s. 55-56.

[129] Bknz.İkinci Bölüm, §4, I, B.

[130] **BAKIRCI**, s. 104; **ERBAY**, s. 136; **SHARAV**, s. 56.

[131] **ERBAY**, s. 134.

[132] **ERBAY**, s. 133; **SHARAV**, s. 59.

[133] **ERBAY**, s. 133; **SHARAV**, s. 59.

[134] **ERBAY**, s. 134.

H. Know-How Sözleşmesinde Önemli Olan Kayıtlar

1. Saldırmazlık Yükümlülüğü

''Saldırmazlık Yükümlülüğü'', patent sözleşmelerinde önemli olan bir yükümlülüktür; bu yükümlülükte patent alan, patentin geçersiz olmasını sağlamak maksadıyla hukuki yollara başvurma hakkından feragat etmektedir[135]. Know-How sözleşmesinde ise bu yükümlülük daha farklı bir anlama gelmektedir. Know-How sözleşmesinde ''*Saldırmazlık Yükümlülüğü''*; know-how alanın, haklı sebebi olmadan know-how hakkında hukuki ihtilaf çıkarmaması olarak anlaşılır[136]. Bu yükümlülüğün bir sonucu olarak know-how alan, know-how'ın sır niteliğine sahip olmadığını veya sır niteliğinin ortadan kaybolduğunu iddia ederek yasal mercilere başvuramayacaktır[137]. Know-How alanın, know-how'ın sır niteliğini muhafaza edecek davranışlarda bulunması *''Saldırmazlık Yükümlülüğü''* kapsamına girmez zira bu davranışlar dürüstlük kuralından kaynaklanmaktadır[138].

Saldırmazlık yükümlülüğünün, know-how alanın haklarını gereğinden fazla sınırlandırmadığı ve yükümlülüğün geçerli olacağı doktrinde genel olarak kabul edilen görüştür[139]. Hukukumuzda bu yükümlülük, TBK m. 115'teki ağır kusur hâlinde sorumluluğun sınırlandırılamaması ve TBK m. 221'deki malın ayıplı olmasından satıcının ağır kusurlu olması hâlinde sorumsuzluk anlaşmalarının hükümsüz olması

---

[135] **ÖĞÜZ**, s. 120.

[136] **AKYOL**, s. 25; **ÖĞÜZ**, s. 121.

[137] **ERBAY**, s. 229, dp. 510 'daki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 121.

[138] **ÖĞÜZ**, s. 121.

[139] **ÖĞÜZ**, s. 122 ve aynı sayfada dp. 422'deki yazarlar.

bağlamlarında değerlendirilecektir[140]. Buna göre, know-how alanın hukuki yollara başvurmak için haklı bir sebebi varsa ve bu sebebi know-how veren hafif kusuru ile oluşturmuşsa know-how alanın ‘’*Saldırmazlık Yükümlülüğü* ‘’ kaydı geçerli olmaya devam edecektir.

2. En Elverişli Şartlardan Yararlanma Kaydı

Know-How alan, sözleşmeyle sağladığı rekabet avantajını korumak için sözleşmede *‘’En Elverişli Şartlardan Yararlanma Kaydı’’* gibi koruyucu kayıtlara yer verilmesini isteyebilir[141]. *‘’En Elverişli Şartlardan Yararlanma Kaydı’’*; know-how verenin başka alıcılarla yapacağı sözleşmelerin know-how alanla yapılan sözleşmeden daha iyi koşullar içermemesini, daha sonra yapılan sözleşmeler daha iyi koşullar içeriyorsa, know-how alanın da bu koşullardan faydalanmasını veya know-how alanın tazminat talep edebilmesini içerir[142].

Sözleşmede bu kayda yer verilmediği taktirde, know-how veren dilediği koşullarda yeni alıcılarla sözleşme yapabilir. Ancak doktrinde, dürüstlük kuralından dolayı ilk know-how alıcısının durumunu daha kötüye götürebilecek hamlelerden kaçınılması gerektiği savunulmaktadır; bu görüşe göre *‘’En Elverişli Şartlardan Yararlanma Kaydı’’* , açıklayıcı fonksiyona sahiptir[143].

---

[140] **ÖĞÜZ**, s. 123.

[141] **MARTINEK**, s. 250-251 (aktaran **AKYOL**, s. 25-26); **ERBAY**, s. 110 ve aynı sayfada dp. 284’deki yazarlar; **ORTAN**, A.Necip, Patent Lisansı Sözleşmesi,Ankara 1979, s. 239 vd; **ÖĞÜZ**, s. 115 ve aynı sayfada dp. 401’deki yazarlar.

[142] **ERBAY**, s. 110; **ÖĞÜZ**, s. 116-117.

[143] **ÖĞÜZ**, s. 116.

Know-How alan sözleşmenin devam etmesini istiyorsa, *''En Elverişli Şartlardan Yararlanma Kaydı''* ona talep hakkı sağlar, başka bir deyişle, know-how alan, daha iyi koşulların kendi sözleşmesine uyarlanmasını veya ikinci sözleşmedeki daha iyi koşulların direkt olarak kendi sözleşmesinin içeriğine katılmasını talep edebilir [144]. Talep hakları bunlardan ibarettir; know-how alan, ikinci know-how sözleşmenin aynısının kendisiyle de yapılmasını talep edemez[145]. Talep hakkı, know-how verene yöneliktir [146]. Önce ve sonra yapılan iki sözleşmenin bütün hâlinde karşılaştırılmasıyla hangisinin daha elverişli şarta sahip olduğu tespit edilir ve bu tespite göre know-how alanın taleplerine cevap verilir.

3. Know-How Sözleşmesinin Sınırlandırılması

Know-How sözleşmesinde; know-how veren, know-how'ın kullanılacağı konum, üretim miktarı, üretimin niteliği, hammadde sağlanacak yer veya fiyat açısından know-how alanı sınırlayabilir[147]. Bu sınırlamalar, yan edim yükümlülükleri niteliğindedir[148]. Bu yükümlülüklere aykırılık hâlinde know-how veren, know-how alanın kusuru varsa tazminat talep edebilir ayrıca koşullar sağlanırsa sözleşmeye aykırı durumların kaldırılmasını talep edebilir[149]. Sözleşmedeki yapmama borcuna aykırı davranan know-how alanın üçüncü kişilerle yapmış olduğu hukuki muameleler geçerli olmaya devam eder.

---

[144] **ÖĞÜZ**, s. 118.

[145] **ÖĞÜZ**, s. 118.

[146] **ÖĞÜZ,** s. 118.

[147] **AKYOL**, s. 24; **ÖĞÜZ**, s. 124-127.

[148] **ÖĞÜZ**, s. 125.

[149] TBK m. 113/ II. **ÖĞÜZ**, s. 125-126.

§4. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN BAZI SÖZLEŞME TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ŞEKLİ, TÜRLERİ VE SÜRESİ

I. Know-How Sözleşmesinin Bazı Sözleşme Tipleriyle Karşılaştırılması ve Know-How Sözleşmesinin Hukuki Niteliği

A. Know-How Sözleşmesinin Bazı Sözleşme Tipleriyle Karşılaştırılması

1. Borçlar Kanunu'nda Düzenlenen Sözleşmelerle Karşılaştırılması

a. Hizmet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

''Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir[150]*.''* Hizmet sözleşmesinde; işçi, işverenin emir ve talimatları yönünde ona bağımlı olarak çalışır. Know-How sözleşmesi ile hizmet sözleşmesi arasında çeşitli farklar bulunmaktadır bu yüzden hizmet sözleşmesi hükümleri direkt olarak know-how sözleşmesine uygulanamaz[151].

Know-How sözleşmesinde; know-how, bir işçi vasıtasıyla know-how alana açıklanıyorsa burada işçinin şahsi ediminden söz edilemez; işçi yalnızca bir vasıtadır[152].

Oysa hizmet sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça işçi şahsi edimiyle iş görme borcu altına girmektedir[153]. Know-How sözleşmesinde, know-veren borcunu

[150] TBK m. 393/ I.

[151] **KIRCA**, know-how, s. 258 ve aynı sayfada dp. 91'deki yazarlar.

[152] **MARTINEK,** s. 237 (aktaran **ERBAY**, s. 127); **ERBAY**, s. 127, dp. 51'deki diğer yazarlar.

bağımsız bir şekilde ifa eder[154]. Hizmet sözleşmesinde ise işçi, işverenin emir ve talimatlarıyla bağlıdır.

Know-How sözleşmesine hizmet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması özellikle know-how alanın çalışanlarına eğitim verilecekse veya know-how verenin çalışanları know-how alanla birlikte çalışacaklarsa gündeme gelmektedir[155]. Bu durumlar hizmet sözleşmesi gibi bağımlı bir iş görme ilişkisi doğurmaz; know-how verenin çalışanları yardım etme amacıyla know-how alanın yanında çalışmaktadırlar[156].

Know-How veren, know-how'ı açıklanmakla beraber danışmanlık hizmeti vereceğini taahhüt etmişse ve bu borç için ayrı bir sözleşme yapılmamışsa bu durumda hizmet edimi, know-how sözleşmesinin asli unsurunu oluşturur[157]. Böyle bir durumda know-how sözleşmesine, hizmet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilir[158].

b. Vekâlet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

''Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir.'' [159]. TBK m. 502/ II' ye göre iş görme edimi içeren ve

---

[153] **ERBAY**, s. 127.

[154] **ERBAY**, s. 127; **KIRCA**, know-how, s. 259; **ÖĞÜZ**, s. 42.

[155] **ERBAY**, s. 126; **ÖĞÜZ**, s. 42-43; **SHARAV**, s. 49.

[156] **ERBAY**, s. 127; **KIRCA**, know-how, s. 259; **SHARAV**, s. 50; **ÖĞÜZ**, s. 42-43.

[157] **ERBAY**, hizmet sözleşmesi hükümlerinin uygulanabilmesi için danışmanlık hizmetlerinin know-how alanın emir ve talimatlarına bağımlı olarak yapılması gerektiğini savunur. Bknz. **ERBAY**, s. 127-128; **SHARAV**, s. 51.

[158] **SHARAV**, s. 51.

[159] TBK m. 502/ I.

kanunda düzenlenmeyen sözleşmelere esasına elverişli olarak vekâlet sözleşmeleri hükümleri uygulanır. Ancak know-how sözleşmesiyle vekâlet sözleşmesi arasında farklar vardır ve bundan dolayı vekâlet sözleşmesi hükümleri direkt olarak know-how sözleşmesine uygulanmaz[160]. Vekâlet sözleşmesinde, iş görme borcu altına giren vekil, vekâlet veren yararına hizmet eder. Know-How sözleşmesinde ise taraflar kendi menfaatleri için hareket ederler[161]. Vekâlet sözleşmesinde; vekilin ifa ettiği hizmet edimi, vekâlet verene her zaman maddi fayda sağlamayabilir[162]. Örneğin, vekil olan kişi, vekâletnamesinde yetki varsa, vekâlet verenin mezun olduğu üniversiteye gidip diplomasını alabilir. Know-How sözleşmesi ise her zaman iktisadi bir menfaate dayanır[163].

[160] **KIRCA**, know-how, s. 258; **ÖĞÜZ**, s. 54; **SHARAV**, s. 52.

GÜRZUMAR'a göre gizli olmayan know-howlara vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanmalıdır. Bknz. **GÜRZUMAR**, s. 101; **KIRCA**, franchise, s. 133, dp. 757'deki yazarlar.

[161] **KOLLER**, s. 41 (aktaran **ERBAY**, s. 128.)

[162] **ERBAY**, s. 129; **SHARAV**, s. 52.

[163] **ERBAY**, s. 129; **SHARAV**, s. 52.

c. Eser (İstisna) Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

''Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. [164] *''* Know-How sözleşmesine istisna sözleşmesi hükümlerinin uygulanması her durumda mümkün değildir. Öncelikle istisna sözleşmesinin yapılış amacıyla know-how sözleşmesinin yapılış amacı farklıdır[165]. İstisna sözleşmesi bir iş görme sözleşmesidir oysa know-how sözleşmesinde sahip olunan know-how üzerinden kazanç elde etmek amaçlanır[166]. İstisna sözleşmesinde eser meydana getirileceği üstlenilmektedir ancak özellikle know-how alana eğitim verilen sözleşmelerde eğitimin başarılı sonuç elde edeceği taahhüt edilmemektedir[167]. Know-how'ın kullanılmasıyla oluşacak sonuç, asli edim olarak kararlaştırılmışsa know-how sözleşmesine istisna sözleşmesi hükümleri uygulanabilir[168].

d. Adi Şirket Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

''Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.''[169] Adi şirketin kurulmasını sağlayan ortak menfaat maddi veya manevi vasıfta olabilir[170].

---

[164] TBK m. 470/ I.

[165] **ERBAY**, s. 130; **SHARAV**, s. 53.

[166] **KOLLER**, s. 42 (aktaran **ERBAY**, s. 130); **SHARAV**, s. 53.

[167] **ERBAY**, s. 127 ve aynı sayfada dp. 50'deki yazar.

[168] **ERBAY**, s. 129 ve aynı sayfada dp. 70'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 43.

[169] TBK. m. 620/ I. Adi şirketin tüzel kişiliği yoktur. Adi şirket sözleşmesinin kurulması için şekil şartı yoktur. Ancak adi şirkete sermaye olarak getirilecek aktif değerlerin

Know-How sözleşmesinde ise tarafların amaçları ortak değil tam tersine zıttır [171] .Know-How alan, know-how bilgisini elde etmeyi, know-how veren ise kendisine bedel ödenmesini talep etmektedir. Ancak iki tarafın menfaatinin aynı olduğu *''iki taraflı know-how sözleşmeleri''* [172] 'ne veya know-how alanın ücret ödeme borcunun, elde ettiği ciro üzerinden (veya sattığı parça başına göre) belirlendiği know-how sözleşmelerine adi şirket hükümleri uygulanabilir[173].

Son olarak, taraflar, know-how'ı sermaye koyma borcunun ifası için adi şirket sözleşmesine konu yapabilirler. Bu durumda adi şirket sözleşmesine know-how sözleşmesi hükümleri uygulanabilecektir[174].

---

devredilmesi için şekil şartı aranıyorsa bu durumda devir, şekil şartlarına uygun yapılacaktır.

[170] **ERBAY**, s. 130; **SHARAV**, s. 53.

[171]**AKYOL**, s. 4; **BAKIRCI**, s. 106; **ERBAY**, s. 131; **KIRCA**, know-how, s. 259; **ÖĞÜZ**, s. 44; **SHARAV,** s. 53-54.

[172] Bknz. §3, II, B.

[173] **ERBAY**, s. 130 ve aynı sayfada dp. 77'deki yazarlar; **MARTINEK**, s. 232 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 67-68.)

Know-how bedelinin parça başına veya ciroya bağlı olarak belirlendiği durumlar doktrindeki bazı görüşlere göre ortak amaç sayılmamaktadır. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 68.

[174] **AKYOL**, s. 5; **ERBAY**, s. 131; **SHARAV**, s. 54.

e. Satış Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

''Satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir''[175]. İktisadi değere sahip maddi ve maddi olmayan bütün varlıklar satış sözleşmesinin konusunu oluşturabilir[176]. Satış sözleşmesi ile know-how sözleşmesi arasında işlevsel benzerlikler bulunsa da satış sözleşmesi hükümlerinin doğrudan know-how sözleşmesine uygulanması doğru olmaz[177].

Satış sözleşmesiyle know-how sözleşmesi arasındaki en temel fark, know-how sözleşmesinde mülkiyetin geçmemesidir[178]. Diğer farklar ise know-how sözleşmesinde know-how veren, know-how'ı açıklama borcunu ifa ettikten sonra ilaveten know-how'ın kullanılmasını engellememe yükümlülüğü altındadır; satış sözleşmesinde ise zilyetlik ve mülkiyetin satın alana geçirilmesi ile borç sona erer[179]. İlaveten, know-how

---

[175] TBK. m. 207/ I.

[176] **ERBAY**, s. 121; **KIRCA**, know-how, s. 254-255; **SHARAV**, s. 44 ve aynı sayfada, dp. 53. Doktrindeki çeşitli görüşlere göre maddi olmayan değerler, satış sözleşmesinin konusu olduğunda satış sözleşmesi hükümlerinin yalnızca bir kısmı kıyasen uygulanabilecek ve bu türden sözleşmelere *atipik satım sözleşmeleri* denecektir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 39, 58-59.

[177] **ERBAY**, s. 121 ve aynı sayfada dp. 16, s. 122, dp. 23; **KIRCA**, know-how, s. 254-255, dp. 61-62'deki yazarlar. **ÖĞÜZ**, s. 38; **SHARAV**, s. 45.

[178] **AKYOL**, s. 4; **BAKIRCI**, s. 106; **ERBAY**, s. 123; **KIRCA**, know-how, s. 254; **ÖĞÜZ**, s. 38; **SHARAV**, s. 45.

[179] **ERBAY**, s. 122; **SHARAV**, s. 45

karşı tarafa aktarılsa bile know-how veren, know-how'a sahip olmayı sürdürür[180]. Satış sözleşmesinde böyle bir durum söz konusu değildir. Ancak her iki sözleşmenin de amacı bir bedel karşılığında sahip olunan şeyi karşı tarafa iletmektir.

Know-How sözleşmesiyle satış sözleşmesi arasında farklılıklar bulunsa da her ikisi de iktisadi amaçla kurulan değişim sözleşmeleridir ve bu yüzden satış sözleşmesindeki çeşitli hükümler somut olaya göre know-how sözleşmesine kıyasen uygulanabilir[181].

f. Ürün Kirası Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

''Ürün kirası kiraya verenin, kiracıya, ürün veren bir şeyin veya hakkın kullanılmasını ve ürünlerin devşirilmesini bedel karşılığında bırakmayı üstlendiği sözleşmedir.'' [182]. Öncelikle, ürün kirası sözleşmesi sınırlı bir süre için kurulur[183]. Bu

---

[180] **ERBAY**, s. 122; **KIRCA**, know-how, s. 256; **SHARAV**, s. 46.

[181] **ERBAY**, s. 122-123; **SHARAV**, s. 46-47. Bu konuda yazarlar, know-how sözleşmesinin ani veya sürekli edimli olup olmamasına göre yorum yapmaktadırlar. Genel kabul edilen görüşe göre ani edimli know-how sözleşmelerine satış sözleşmesi hükümleri uygulanabilirken sürekli edimli know-how sözleşmelerine satış sözleşmesi hükümleri uygulanamaz. Bknz. **MARTINEK**, s. 233, **STUMPF**, s. 42-43 (aktaran **KIRCA**, know-how, s. 255-256, 260.)

YILDIRIM'a göre ani edimli know-how sözleşmelerine satış sözleşmesi hükümleri, sürekli edimli know-how sözleşmelerine ürün kirası sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanmalıdır. Bknz. **YILDIRIM**, s. 226.

Know-How sözleşmesinin sürekli edimli sözleşme olması hâlinde satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanmayacağı görüşü için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 39.

sürenin sonunda, kiralayan kiraladığı şeyleri iade etmek zorundadır. Sınırlı bir süre için kurulan know-how sözleşmelerine ürün kirası sözleşmesi hükümleri uygulanabileceğini savunan görüşler vardır[184]. Oysa know-how sözleşmeleri sınırlı bir süre için kurulmuş dahi olsa know-how bir kere öğrenildikten sonra iade edilmesi mümkün değildir[185]. Elbette, sınırlı süreyle kurulmuş know-how sözleşmelerinde know-how'ın kullanılması için gerekli ekipman vb. iade edilebilir ancak saf know-how bilgisi, know-how alanda

---

[182] TBK m. 357/ I.

[183] **BAKIRCI**, s. 106; **KOLLER**, s. 37 (aktaran **ERBAY**, s. 124); **ÖĞÜZ**, s. 40; **SHARAV**, s. 48.

[184] Know-How sözleşmesini sürekli edimli sözleşme olarak kabul eden görüşlere göre ürün kirası sözleşmesindeki fesih hükümleri know-how sözleşmesine uygulanabilir. Ayrıca ürün kirası sözleşmesi ve kanunun atıfta bulunduğu adi kira sözleşmesindeki sorumluluk hükümleri know-how'ın açıklanmasını konu alan know-how sözleşmelerine uygulanabilir. Bknz**. KIRCA**, know-how, s. 257-258; **ÖĞÜZ**, s. 51 ve aynı sayfada dp. 177'deki yazarlar. **SAĞLAM**'a göre de bir kira sözleşmesinin konusu know-how'ın üzerindeki ''*işletme hakları* '' nın karşı tarafa geçirilmesi ise başka kriter aramaksızın ürün kirası sözleşmeleri hükümleri uygulanacaktır. Bknz. **SAĞLAM**, İpek,''Türk Borçlar Kanunu'nun Ürün Kirası Sözleşmesine İlişkin Hükümlerinin Uygulama Alanı'' , İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, C. 15, S. 2-2, s. 469. İ.E : https://www.jurix.com.tr/article/5629 , E.T : 18.02.2021. **YÜKSEL**'e göre de know-how sözleşmesine ürün kirası hükümleri uygulanmalıdır. Bknz. **YÜKSEL**, s. 82.

[185] **AKYOL**, s. 5-6; **BAKIRCI**, s. 106-107; **ERBAY**, s. 124-125, 138; **KIRCA**, know-how, s. 258; **ÖĞÜZ**, s. 40-41; **SHARAV**, s. 48.

kalacaktır[186]. Know-How veren, sözleşme süresi dolduktan sonra know-how alanın know-how'ı kullanmasını engellemek isterse müdahalenin men'ini isteyebilir[187].

Ürün kirası sözleşmesinde ise kiraya veren, TBK m. 372[188]'ye göre kiralanan malın iadesini isteyebilir[189]. Ayrıca know-how fiilî bir durum olduğundan ürün kirası sözleşmesinin konusu olan mal veya hak kapsamına girmez[190].

İki sözleşme tipi arasında amaç ve içerik bakımından büyük farklılıklar vardır. Bundan dolayı, ürün kirası sözleşmesi hükümleri doğrudan know-how sözleşmesine uygulanmaz[191]. Ancak somut olayın özellikleri dikkate alınarak kıyas yoluyla uygulanabileceği durumlar da olabilir[192].

---

[186] **BAKIRCI**, s. 106-107; **ERBAY**, s. 124 ve aynı sayfada dp. 35'teki yazarlar; **KIRCA**, know-how, s. 258; **ÖĞÜZ**, s. 41; **SHARAV**, s. 48.

[187] **BAKIRCI**, s. 107; **KOLLER**, s. 39 (aktaran **ERBAY**, s. 125); **SHARAV**, s. 48.

[188]TBK m. 372: *''Kira süresinin bitiminde kiracı, kiralananı, tutanağa geçirilmiş olan bütün eşyalarla birlikte ve bulundukları durumda geri vermekle yükümlüdür. Kiracı, iyi işletilme durumunda kaçınılabilecek olan değer eksiklikleri için tazminat ödemekle yükümlüdür. Kiracı, kiralanana göstermekle yükümlü olduğu özen çerçevesinde meydana gelen değer artışları için tazminat isteyemez.''*

[189] **KOLLER**, s. 39 (aktaran **ERBAY**, s. 125); **SHARAV**, s. 48.

[190] **ERBAY**, s. 125; **KIRCA**, know-how, s. 257; **ÖĞÜZ**, s. 40; **SHARAV**, s. 48.

[191] **ERBAY**, s. 126; **KIRCA**, know-how, s. 257; **SHARAV**, s. 48-49.

[192] **GITTER**,Tübingen 1988 ,Wolfgang, Gebrauchsüberlassungsvertraege , s. 447, **KOLLER** , s. 39 (aktaran **ERBAY** , s. 126); **ÖĞÜZ** , s. 42; **SHARAV** , s. 48-49.

2. Borçlar Kanunu'nda Düzenlenmeyen Sözleşme Tipleriyle Karşılaştırılması

a. Lisans Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Lisans sözleşmesi, lisans verenin bir bedel karşılığında elinde bulundurduğu maddi olmayan malları lisans alanın yararlanmasına bıraktığı isimsiz bir sözleşmedir[193]. Doktrinde, know-how sözleşmesinin lisans sözleşmesinin bir türü olduğunu savunan görüşler vardır[194].

Bu görüşlerden birine göre aynı lisans sözleşmesinde olduğu gibi know-how veren, know-how sözleşmesiyle maddi olmayan malın kullanımını ve faydalanılmasını know-how alana bırakmaktadır.[195] Söz konusu görüşe göre know-how'ın hak olmaması, fiili bir durum olması, lisans sözleşmesinin konusunun kanun tarafından koruma altına alınmış bir mal olması gerektiği gibi farklılıklar göz ardı edilir; know-how sözleşmesi

---

[193] **ERBAY**, s. 142; **KIRCA**, know-how, s. 261, dp. 105;

Lisans sözleşmeleri hakkında detaylı bilgi için bknz. **AYDINCIK**, s. 59-93.

AYDINCIK, lisans hakkını mutlak hak olarak görüp lisans sözleşmesini tasarruf işlemi olarak kabul etmiştir. Bknz. **AYDINCIK**, s. 84.

[194] Bu görüşte olan yazarlar için bknz. **BAŞ**, s. 55; **BAKIRCI,** s. 102-103; **GÜRZUMAR**, s. 101; **KIRCA**, know-how, s. 261, dp. 104; **TROLLER**, s. 406.

Know-How sözleşmesini know-how fiilî bir durum olduğundan ve kanunla korunmadığından *'' gerçek olmayan lisans sözleşmesi ''* olarak adlandıran görüşler için bknz. **BAŞ**, s. 56, dp. 4.

[195] **KIRCA**, know-how, s. 261.

ayrı bir sözleşme olarak değerlendirilmez ve know-how lisans sözleşmesi olarak adlandırılır[196].

Know-How sözleşmesini lisans sözleşmesinin türü olarak gören diğer bir görüşe göre konusu gizli know-how olan sözleşmeler, lisans sözleşmesi olarak tanımlanır[197] . Lisans sözleşmesinin konusu iade olunabilecek nitelikte maddi olmayan mallardan oluşabilir; gizli bilgilerin olduğu know-how sözleşmesinde iade gerçekleşemeyeceğinden, sözleşme sona erdikten sonra gizli bilgilerin kullanılmasını engellemek suretiyle lisans sözleşmesindeki iade durumuna benzer bir durum oluşturulur[198]. Ancak gizli olmayan bilgilerden oluşan know-how sözleşmesinde bu bilgilerin kullanılmasını önlemek pratikte mümkün değildir[199]. Bu yüzden gizli olmayan know-how içeren sözleşmeler lisans sözleşmesi değildir.

Bu iki görüşün karşıtı olan ve bizim de katıldığımız bir başka görüşe göre know-how sözleşmesi lisans sözleşmesi değildir[200] .Zira know-how, lisans sözleşmesinin konusunu oluşturabilecek mutlak bir hak değildir, kanunda düzenlenmemiş ve korunma

[196] **KIRCA**, know-how, s. 261; **ONGAN**, s. 36-37, aynı görüşteki yazarlar s. 36, dp. 87.

[197] Bu görüşte olan yazarlar için bknz. **ERBAY**, s. 143, dp. 155; **GÜRZUMAR**, s. 100-101; **KIRCA**, know-how, s. 262, dp. 107.

[198] **BAKIRCI**, s. 20, dp. 54, s. 102; **GÜRZUMAR**, s. 100-101; **KIRCA**, know-how, s. 262.

[199] **KIRCA**, know-how, s. 262. Gizli olmayan know-how bilgileri, know-how sözleşmesiyle aktarılmalıdır görüşü için bknz. **BAKIRCI**, s. 20 ve aynı sayfada, dp. 54.

[200] **CORREA**, s. 471, 493; **ÇÖRTOĞLU KOCA**, Sema, Teknoloji Transfer Sözleşmelerinden Doğan Kanunlar İhtilafı, Ankara 2013, s. 66; **ERBAY**, s. 143, dp. 152; **KIRCA**, know-how, s. 262; **ORAL**, s. 193; **YILDIRIM**, s. 226.

altına alınmamıştır. Ayrıca gizli olsa da olmasa da know-how bir kere öğrenilmeyle akılda kalacaktır, iade edilmesi niteliği itibariyle mümkün değildir[201].

b. Patent Lisansı Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Patent sözleşmesi bir lisans sözleşmesi türüdür. Patent sözleşmesi, patentten doğan hakların kullanımının belirli bir süreliğine patent alana devredilmesini konu eder[202]. Patent sözleşmesinde patent konusu olan buluş üzerinde mutlak bir hak vardır. Bu hak kanun tarafından korunma altına alınmıştır[203] .

Know-How sözleşmesinde ise karşı tarafa devredilebilecek ve herkese karşı ileri sürülebilecek nitelikte bir hak bulunmamaktadır. Know-How sözleşmesi, patent sözleşmesi konusu olabilecek nitelikte bilgiler içerebilir[204] .Hatta know-how uzun yıllar

---

[201] **KIRCA**, know-how, s. 262.

[202] **ORTAN**, patent, s. 16; **ÖĞÜZ**, s. 89; **SARI**, s. 1.

[203] **ORTAN**, patent, s. 15-17; **ÖĞÜZ**, s. 89; **SARI**, s. 2; **ŞEHİRALİ**, s. 74-75.
Know-How ve patent lisans sözleşmesi karşılaştırması için bknz. **İNCAZ**, s. 161-162.
Doktrindeki yazarlara göre patent mutlak bir hak iken patent lisans sözleşmesi nisbi bir hak sağlar. Bknz. **SARI**, 36; **AYİTER** ise bu konuda patent lisans sözleşmesinin tescillenmesiyle kuvvetlendirilmiş nisbi hak benzeri bir duruma gireceğini savunmuştur. Bknz. **AYİTER**, s. 123.

[204] Know-How sözleşmesi patent ettirilebilecek nitelikteki bilgileri içerebilir. Ancak bu bilgilerin patent ile koruma altına alınmış olmaması gerekir.
Karşıt görüş olarak; Alman Federal Mahkemesi, sonradan patent başvurusunda bulunulabileceğini dikkate alarak patent alınabilecek bilgiler sözleşme konusu olduğunda bu sözleşmeyi lisans sözleşmesi olarak kabul etmiştir. Bknz. Alman Federal

patent sözleşmesinin bir unsuru olarak görülmüş ve ayrı bir sözleşme konusu olmamıştır[205]. Zamanla know-how'a talebin artmasıyla know- how sözleşmesi ayrı bir sözleşme haline gelmiştir. Bu duruma patent başvurularının pahalı olması, patent korumasının süreyle sınırlı olması, bilgilerin gizli kalmasının işletmeye daha fazla fayda sağlaması gibi sebepler etki etmiştir[206]. Ancak günümüzde know-how içermeyen patent sözleşmesi azınlıkta kalmaktadır. Çünkü patentten etkin bir şekilde yararlanılabilmesi için know-how'a ihtiyaç duyulur[207]. Patent ve know-how sözleşmeleri temel özelliklerini kaybetmeden bir sözleşmede yer alırlarsa bu sözleşme ''*bileşik patent ve know-how sözleşmesi* ''adını alır[208]. Patent ve know-how sözleşmeleri kendi temel

---

Mahkemesiyle aynı görüşteki yazarlar için **ÖĞÜZ**, s. 92, dp. 311; **ERBAY**, s. 143, dp. 155.

Böyle bir durumda sözleşmenin know-how sözleşmesi olacağını savunan yazarlar ise **ERBAY** ve **KOLLER**'dir. Bknz. **ERBAY**, s. 143 ve aynı sayfada, dp. 155. **ERBAY** ve **KOLLER**'e benzer olarak bu sözleşmenin patent başvurusu sonuçlanıncaya kadar know-how sözleşmesi olduğu, başvuru olumlu sonuçlanırsa patent sözleşmesi niteliği kazanacağı da savunulmaktadır. Bu görüşteki yazarlar için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 92, dp. 312. **ÖĞÜZ** ise patent başvurusunun olumlu sonuçlanmaması durumda sözleşmenin esaslı unsurunun ne olduğuna bakılarak karar verilmesi gerektiğini, sözleşmenin ya know-how sözleşmesi olarak devam etmesini ya da bu durum sözleşmenin olmazsa olmaz unsuru ise temel hatası (TBK m. 32) nedeniyle sözleşmenin iptal olması gerektiğini savunur. Biz de bu görüşe katılıyoruz. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 92-93.

[205] **KIRCA**, know-how, s. 260.

[206] **KIRCA**, know-how, s. 260 ve aynı sayfada dp. 100'deki yazar.

[207] **ÖĞÜZ**, s. 90 ve aynı sayfada dp. 302'deki yazarlar.

[208] **KIRCA**, know-how, s. 263 ve aynı sayfada, dp. 116; **ÖĞÜZ**, s. 91.

özelliklerini kaybederek sözleşmede yer alıyorlarsa bu durumda ‘’*karma patent ve know-how sözleşmesi’’* söz konusu olacaktır[209]. Her iki durumdaki sözleşmede de hangi unsurun asli unsur olduğu sözleşmenin yorumlanmasıyla tespit edilecektir[210].

c. Eğitim Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Eğitim sözleşmesi de know-how sözleşmesi gibi bilgiyi bedel karşılığında karşı tarafa aktarmayı içerir[211]. Eğitim sözleşmesi hizmet sözleşmesidir ve eğiticinin kişisel edimi ön plana çıkmaktadır; know- how sözleşmesinde ise bilgi karşı tarafa iletildikten sonra kim tarafından iletildiğinin bir önemi yoktur[212]. Diğer bir farklılık ise know-how sözleşmesinin yapılış amaçlarından biri fiilen bilgiyi kullanmak iken eğitim sözleşmesinde yalnızca bilginin aktarımı sözleşmenin amacını oluşturur [213]. Sonuç olarak, iki sözleşmenin benzerlik taşıyan noktaları olsa da farklılık taşıyan yönleri daha ağır basmaktadır.

---

[209] **MARTINEK**, s. 221 (aktaran **KIRCA**, know-how, s. 263.)

Karma patent ve know-how sözleşmelerinde patent yok olursa karşı taraf sözleşmeden dönemeyecek ve sözleşme know-how sözleşmesi olarak varlığını devam ettirecektir.

Bu görüş hakkında detaylı bilgi için bknz. **ERBAY**, s. 143; **KOLLER**, s. 49 (aktaran **ERBAY**, s. 143.)

[210] **ÖĞÜZ**, s. 91.

[211] **KOLLER**, s. 46 (aktaran **ERBAY**, s. 147); **ÖĞÜZ**, s. 85.

[212] **KOLLER**, s. 46-47 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 85.)

[213] **STUMPF**, Nr.26, **GITTER**, s. 442 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 85.)

d. Danışmanlık Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Bilginin bedel karşılığında karşı tarafın yararlanmasına bırakılması durumu danışmanlık sözleşmesiyle know-how sözleşmesinin benzeştiği bir noktadır.[214] Know-How sözleşmesi, know-how'ın açıklanmasıyla beraber danışmanlık unsurunu içerebilir ancak danışmanlık sözleşmesinde ise danışmanlık unsuru sözleşmenin asli unsurudur ve yoğunluğu, know-how sözleşmesinden çok daha fazladır [215] . Know-how sözleşmesindeki danışmanlık unsuru know-how'ın açıklanması ve uygulanması için kullanılır [216] . Danışmanlık sözleşmesinde ise bilgilerin uygulanması arka planda kalmaktadır [217] . Bu sözleşmede önemli olan, danışmanın bilgi ve tecrübeleriyle oluşturduğu çözüm önerisinin danışana iletilmesidir[218].

e. Franchise Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Franchise sözleşmesi; franchise verenin çalışma ilkelerine bağlı kalınarak onun ürettiği malların veya sunduğu hizmetlerin, franchise alan tarafından bir bedel karşılığı

---

[214] **KABUKÇUOĞLU**, F. Dilek, Danışmanlık Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Ana Bilim Dalı,Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2002, s. 91,

İ.E: http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/30904/fatma_dilek_ozer.pdf ,E.T:26.09.2020; **ÖĞÜZ**, s. 87.

[215] **KABUKÇUOĞLU**, s. 91.

[216] **KABUKÇUOĞLU**, s. 91-92; **STUMPF**, Nr.26 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 87.)

[217] **KABUKÇUOĞLU**, s. 92.

[218] **KABUKÇUOĞLU**, s. 92; **ÖĞÜZ**, s. 87.

belirli bir ad, marka vb. maddi olmayan bir değer altında sürümünü konu edinir[219]. Know-How sözleşmesinin iktisadi amacını taraflar araya üçüncü bir kişi katmadan birbirlerinden karşılarlar ancak franchise sözleşmesinde üçüncü kişilere satış yapma amacı olduğu asıl iktisadi menfaat üçüncü kişilerden sağlanır[220].

Know-How sözleşmesinde taraflar eşittir ve her iki taraf da kendi menfaatini korur bunun aksine franchise sözleşmesinde, franchise verenin menfaati ön plandadır. Franchise veren risk almayarak, kendi işçilerini çalıştırmayarak yalnızca belirli bir organizasyon içerisinde mal ve hizmetlerin sürümünü arttırmayı hedefler bu durumda sözleşmeyi iş görme sözleşmesi olarak sayabiliriz[221].

Franchise sözleşmesinde know-how açıklama borcu yer alabilir ancak bu borç sözleşmeye kimlik kazandıran asli bir borç değildir[222]. Know-How içeren franchise

---

[219] **AKYOL**, s. 9; **ERBAY**, s. 148 ve aynı sayfada dp. 190'daki yazarlar; **GÜRZUMAR**, s. 10; **KIRCA**, franchise, s. 16 -20 'de bahsedilen yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 88.

[220] **ERBAY**, s. 150.

[221] **KOLLER**, s. 48 (aktaran **ERBAY**, s. 151.)

KOLLER'in bu görüşü hakkında detaylı bilgi için bknz**. ERBAY**, s. 151, dp. 210.

[222] **ERBAY**, s. 151; **GITTER**, s. 444, **KOLLER**, s. 48 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 88.)

KIRCA'ya göre know-how'ı açıklamak, franchise verenin asli borçlarındandır ve bu borca know-how sözleşmesi hükümler kıyasen uygulanır. **KIRCA**, franchise, s. 133.

Uluslararası Barolar Birliği, uluslararası franchise sözleşmelerinde kullanılan terimler ve bu terimlerin yerine kullanılması önerilen kavramlar ile ilgili bir kitap yayımlamıştır. Bu kitaba göre know-how, *''franchise verenin, franchise alana verdiği bilgi ve tecrübelerin tümü''* olarak tanımlanmıştır. Bknz. **ÖZEN**, s. 24-25 ve s. 24, dp. 41'deki yazar.

sözleşmeleriyle know-how sözleşmesini ayırt edebilmek için somut olaydaki sözleşmenin amacı göz önünde bulundurulmalıdır[223].

B. Know-How Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Know-How Sözleşmesine Uygulanacak Hukuk Hakkında Genel Değerlendirme

Know-How sözleşmesinin isimsiz sözleşme olduğuna yukarıda değinmiştik[224]. Her know-how sözleşmesinde tarafların hak ve borçları benzer olmaz; know-how sözleşmesi, teknolojik gelişmelere, tarafların menfaatlerine ve know-how'ın niteliğine göre çeşitli şekillerde yapılabilir[225]. Bu duruma bağlı olarak, know-how sözleşmesi, kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerindeki unsurların bir kısmını veya tamamını içermeyen, ''*kendine özgü (sui generis)''*bir sözleşmedir[226].

İsimsiz sözleşmelerdeki ihtilafların giderilmesi için öncelikle sözleşme hükümlerine bakılır, hükümlerin dürüstlük kuralına göre yorumlanmasıyla ihtilaf çözülmeye çalışılır[227]. Sözleşmede hüküm yoksa boşlukların doldurulması için özellikle *''sui generis''* sözleşmelerde tarafların farazi iradeleri, güven ilkesi göz önünde tutularak doldurulacaktır[228]. Sözleşmelerdeki boşlukların doldurulmasında

---

[223] **KOLLER**, s. 48 (aktaran **ERBAY**, s. 151.)

[224] Bknz. İkinci Bölüm, §3, II, F.

[225] **ERBAY**, s. 119; **SHARAV**, s. 43.

[226] **BAKIRCI**, s. 104-105; **ERBAY**, s. 138; **KIRCA**, know-how, s. 260; **ÖĞÜZ**, s. 45. Aynı görüşteki diğer yazarlar için bknz. **ERBAY**, s. 131, dp. 81 ve **ÖĞÜZ**, s. 45, dp. 157. Kendine özgü sözleşmeler için bknz. **ARAL/AYRANCI**, s. 56; **YAVUZ**, s. 15-16.

[227] **ERBAY**, s. 139.

[228] **OKTAY**, s. 292.

uygulanacak çeşitli yöntemler vardır[229]. Soğurma teorisine göre sözleşmedeki baskın unsura uygulanan hükümler diğer unsurlara da uygulanmalıdır[230]. Kombinasyon teorisine göre sözleşmenin unsurları birbirinden bağımsız değerlendirilmelidir[231]. Yaratma teorisine göre kanunda hüküm yoksa örf-adet hukukuna bakılacak, orada da hüküm yoksa hâkimin kendisi olaya uygun genel soyut nitelikte hukuk yaratacaktır[232]. Kıyas teorisine göre belirli bir sözleşmeye ait olan hükümler, kanunda düzenlenmemiş benzer nitelikteki başka bir sözleşmeye de mahiyetine uygun olduğu ölçüde uygulanabilir[233]. Biz de kıyas teorisinin uygulanmasını uygun buluyoruz.

İsimsiz sözleşmelere benzer nitelikteki ilişkileri içeren tipik sözleşmelerin hükümleri, somut isimsiz sözleşmeye uyduğu ölçüde uygulanır[234]. Doktrindeki bir görüşe göre, know-how sözleşmesi, yalnızca know-how'ın karşı tarafa açıklanmasını konu ediniyorsa bu durumda kıyasen vekâlet ve ürün kirası sözleşmeleri hükümleri

---

[229] Bknz. **ARAL/AYRANCI**, s. 62-64; **TANDOĞAN**, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt 1, Kendine Özgü Yapısı Olan ve Karma Sözleşmeler, Satış ve Çeşitleri, Trampa, Bağışlama, 6.Baskı, İstanbul 2008, s. 73-75; **YAVUZ**, s. 14-16.

[230] **ERBAY**, s. 139; **OKTAY**, s. 276.

[231] **ERBAY**, s. 140 ve aynı sayfada dp. 131'deki yazar.

[232] **ERBAY**, s. 141; **OKTAY**, s. 277.

[233] **OKTAY**, s. 277; Bu görüşte olan yazarlar için bknz. **ERBAY**, s. 140, dp. 128.
Karma sözleşmeler ve kendine özgü sözleşmeler arasındaki fark yalnızca uygulanacak sözleşme hükümlerini tespit etmek açısından önemlidir. Kıyas ve yaratma teorisi sözleşmelerdeki boşlukların doldurulması için kullanılırsa karma ve kendine özgü sözleşmenin birbirinden bir farkı kalmayacaktır görüşü için Bknz. **GÜRZUMAR**, s. 20, dp. 126; **KIRCA**, know-how, s. 260, dp. 99; **KIRCA**, franchise, s. 53, 60; **ÖĞÜZ**, s. 48, dp. 166.

[234] **BAKIRCI**, s. 105; **ÖĞÜZ**, s. 46-47.

uygulanmalıdır [235] . Bu sözleşmede; know-how verenin, know-how'ı karşı tarafa kullanma amacıyla iletmesi ürün kirası sözleşmesi hükümlerine ve karşı tarafın faydalanmasına bırakması da vekâlet sözleşmesi hükümlerine başvurmayı gerektirecek; bu hükümler, know-how'ın kendine özgü niteliğine uyacak şekilde uygulanacaktır[236]. TBK m.502/ II'de de vekâlet sözleşmesiyle ilgili bu görüşü destekler biçimde *'' Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan işgörme sözleşmelerine de uygulanır.''*denmektedir.

Başka bir görüşe göre ise satış sözleşmesiyle know-how arasında farklılıklar bulunmasına rağmen know-how sözleşmesine en uygun sözleşme tipi, satış sözleşmesidir. İkisinin de iktisadi işlevi ve amacı birbirine benzer[237] . Satış sözleşmesi bir temlik sözleşmesidir [238]. Temlik sözleşmelerinin konusu maddi varlığı olan bir maldır. Ancak know-how sözleşmesinde ise maddi olmayan bir mal sözleşme konusudur bundan dolayı know-how sözleşmesi temlik sözleşmelerine yaklaşır

---

[235] **ÖĞÜZ**, bu tip sözleşmeleri dar anlamda know-how sözleşmesi olarak niteler. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 47.

[236] **MARTINEK**, s. 243-244 (aktaran **ÖĞÜZ**,s. 47-48.)

Know-how alanın çalışanlarının eğitilmesinin üstlenildiği know-how sözleşmesine hizmet sözleşmesi hükümleri; know-how verenin eğitim yükümlülüğü altına girmeyip yalnızca danışmanlık yaptığı sözleşmelere ise vekâlet hükümleri uygulanır görüşü için bknz. **KOLLER**, s. 40-41 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 54, dp. 184.)

[237] **ERBAY**, s. 141-142; **SHARAV**, s. 60. Benzer amacı güden sözleşmelerde satış sözleşmesi hükümleri uygulanmalıdır görüşü için bknz. **OZANOĞLU**, H.Seçkin, Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi, Ankara 1999, s. 90-97.

[238] Temlik sözleşmeleri bir hakkın başkasına devrini konu edinen borçlandırıcı sözleşmelerdir. Bknz.**ARAL/AYRANCI**, s. 51; **EREN**, borçlar özel, s. 21; **TANDOĞAN**, s. 3; **YAVUZ**, s. 9.

diyebiliriz[239]. Know-How sözleşmesi çeşitli şekillerde yapılabileceğinden iş görme edimi gibi başka unsurlar içermiyorsa sözleşmeye satış sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanmalıdır[240].Biz de bu görüşe katılıyoruz[241].

Son olarak, know-how alan ve veren farklı ülkelerdeyse, aralarında oluşacak ihtilafta hangi ülkenin hukukunun uygulanacağı konusuna değinmek istiyoruz. Bu konuda doktrinde kabul gören görüş; taraflar ihtilaf hâlinde uygulanacak hukuku belirlememişlerse, know-how alanın ülkesinin hukukunun uygulanmasıdır[242].

II. Know-How Sözleşmesinin Şekli

Know-How sözleşmesi, kanunda düzenlenmediğinden kurulması için kanunun emrettiği bir geçerlilik şekli yoktur[243]. Taraflar sözleşmenin kurulmasını şekle bağlamışlarsa ve sözleşme şekil esaslarına uygun yapılmazsa tarafları bağlamayacaktır[244]. Ancak doktrinde isimsiz sözleşmelerin de şekle bağlı olarak yapılması gerektiğini savunan bir görüş vardır[245]. Bu görüş, şekil şartının tarafların çıkarlarını korumak için kanunda yer aldığını ve isimsiz sözleşme, kanunda şekle bağlanmış menfaatlerden oluşuyor ise sözleşmenin bu menfaatlerin tabi olduğu şekle

---

[239] **ÇÖRTOĞLU KOCA**, s. 70; **KOLLER**, s. 33 (aktaran **ERBAY**, s. 137-138.)

[240] **ERBAY**, s. 141-142; **SHARAV**, s. 61.

[241] Know-How sözleşmesine uygulanacak hukuk hakkında detaylı bilgi için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 46-72.

[242] **ÇÖRTOĞLU KOCA**, s. 212 ve aksi görüşler için aynı sayfa, dp. 216. Detaylı bilgi için bknz. **ÇÖRTOĞLU KOCA**, s. 212-214.

[243] **ERBAY**, s. 103-104.

[244] TBK m. 17.

[245] Bu görüşler hakkında detaylı bilgi için bknz. **KIRCA**, franchise, s. 33-36.

uygun yapılması gerektiğini savunmaktadır[246]. Bu noktada doktrinde, sözleşmenin unsurları karakteristik özelliklerini koruyorlarsa birinin şekle bağlı olması diğerini etkilemez görüşü yaygındır[247].

Know-How sözleşmesi ile lisans sözleşmesi bir arada yapılmışsa, doktrinde yaygın olan görüşe göre sözleşme unsurları karakteristik özelliklerini kaybetmeden bir araya gelmişlerse bu durumda sözleşmede şekil şartına uygunluk aranmaz[248]. Ancak karma kombine sözleşme söz konusuysa, başka bir deyişle, sözleşmenin unsurları birbiriyle kaynaşmış, bağımsızlık özelliklerini kaybetmişlerse bu durumda unsurlar birbirinden ayrılamayacağı için birinin şekil şartına tabi olması diğerini de etkileyecektir[249]. Bu duruma örnek verecek olursak; patent sözleşmesi yazılı şekle tabidir, patent sözleşmesi ile know-how sözleşmesi karma kombine sözleşme olarak kurulmuşsa know-how, patent sözleşmesinden ayrılamayacağı için patent sözleşmesinin şekline tabi olur[250].

Taraflar, şekli ispat aracı olarak da kararlaştırabilirler. Bu durumda şekle aykırılık kesin hükümsüzlük müeyyidesini doğurmaz[251]. Hukukumuzda HMK m. 200'de belirtildiği üzere değeri belirli bir meblağın üzerinde olan işlemlerin ispatında senet (yazılı belge) kullanılması gerekir. Tarafların ileride oluşabilecek bir uyuşmazlığa

---

[246] **ERBAY**, s. 104; **YILDIRIM**, s. 232.

[247] Bu görüşteki yazarlar için bknz. **ERBAY**, s. 105, dp. 253.

[248] **ERBAY**, s. 105; **SHARAV**, s. 37; Aksi görüş için **BAŞ**, s. 56.

[249] **ERBAY**, s. 105; **SHARAV**, s. 37; **YILDIRIM**, s. 233, dp. 128. Ayrıca bknz. **TANDOĞAN**, s. 69-72.

[250] **ERBAY**, s. 105; **KIRCA**, franchise, s. 34-35; **ONGAN**, s. 70.

SMK m. 148/ IV.

[251] **ERBAY**, s. 103.

karşı kendilerini güvence altına almaları için sözleşmedeki asli her unsurun yazılı olarak kayıt altına alınması tavsiye edilmektedir[252].

III. Know-How Sözleşmesinin Türleri

A. Yalın Know-How Sözleşmeleri/İnhisari (Münhasır) Know-How Sözleşmeleri

Yalın know-how sözleşmelerinde know-how veren, üçüncü kişilerle know-how konulu sözleşmeler yapabilir; know-how alanla aynı bölgede know-how'ı kullanmaya devam edebilir[253]. Elbette ki know-how verenin üçüncü kişilerle sözleşme yapma hakkının sınırını dürüstlük kuralı çizecektir[254].

İnhisari know-how sözleşmelerinde; know-how alan, sınırlı bir bölgede, belirlenmiş bir süre zarfında, belirli bir konu bağlamında know-how'ı kullanabilen tek kişi olabilir veya herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmadan tüm kullanım hakları sınırsız olarak know-how alana sağlanabilir[255]. Eğer know-how veren, sözleşmeye aykırı

---

[252] **ERBAY**, s. 105-106; **SHARAV**, s. 37. Aynı görüşteki yazarlar için bknz**. ERBAY**, s. 106, dp. 257. Ayrıca uygulamada sözleşme yapılmadan önce ön sözleşme yapılarak know-how'ın randımanı ölçülmektedir. Bknz. **ERBAY**, s. 106, dp. 257 ve buradaki diğer yazarlar.

[253] **ERBAY**, s. 110 ve aynı sayfada dp. 281'deki yazarlar; **KIRCA**, know-how, s. 253; **ÖĞÜZ**, s. 75; **SHARAV**, s. 39.

[254] **ERBAY**, s. 110; **SHARAV**, s. 39.

[255] **ERBAY**, s. 111-112 ve aynı sayfada dp. 291'deki yazarlar; **GÜRZUMAR**, s. 98 ve aynı sayfada dp. 630-631'deki yazarlar; **KIRCA**, know-how, s. 253; **MARTINEK**, s.

davranıp üçüncü kişilerle know-how sözleşmesi yaparsa know-how alan, know-how verenden tazminat isteyebilir[256].

İnhisari ve yalın know-how sözleşmesinin her ikisine de tam olarak uymayan ara sözleşme tipleri de söz konusu olabilir. Know-how verenin know-how alandan başka kimseye know-how'ı aktaramaması fakat kendisinin know-how'ı kullanmaya devam etmesi bu duruma örnek verilebilir[257]. Know-How sözleşmesinin yalın veya inhisari olarak kurulması sözleşmenin hukuki niteliğine etki etmez[258].

Yalın know-how sözleşmesine konu olan know-how, know-how alanın ölümüyle mirasçılarına geçecektir[259]. Know-How hak olmasa da iktisadi açıdan menfaat sağladığı için TMK m.599/ II [260] hükümleri uygulanır.

Benzer şekilde, know-how ticarî şirkete verilmişse ve bu şirket başka bir şirket tarafından devralınırsa veyahut başka bir şirketle birleşirse bu durumda know-how yeni şirkete geçecektir[261].

222, **STUMPF**, Nr.10 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 75); **ÖĞÜZ**, s. 112, dp. 247'deki yazarlar; **SHARAV**, s. 40; **YILDIRIM**, s. 230.

[256] **STUMPF**, Nr.71,75 (aktaran **ERBAY**, s. 112); **ERBAY**, s. 112, dp. 296'daki diğer yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 76; **SHARAV**, s. 40-41.

[257] **ERBAY**, s. 112 ve aynı sayfada dp. 297'deki yazarlar; **SHARAV**, s. 40-41.

[258] **STUMPF**, Nr.74-85 (aktaran **ERBAY**, s. 112); **ERBAY**, s. 112, dp. 299'daki yazar; **SHARAV**, s. 41.

[259] **ERBAY**, s. 111.

[260] TMK m. 599/II: *'' Kanunda öngörülen ayrık durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar, mirasbırakanın aynî haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar.''*

Doktrinde, inhisari know-how sözleşmesinin de mirasçılara geçebileceği savunulmaktadır[262]. Ancak inhisari know-how sözleşmesinde know-how alan ticarî şirketse ve bu şirket, başka bir şirket tarafından devralınmış veya başka bir şirketle birleşmişse, inhisari know-how sözleşmesinde devredilebilir nitelikte bir alacak bulunmamasından dolayı know-how yeni şirkete geçmez[263].

Son olarak, inhisari know-how sözleşmesinin bir türü olarak alt know-how sözleşmesinden bahsedebiliriz. Ana know-how sözleşmesinde alt sözleşme yapma yetkisinin hangi koşullarda verileceğini taraflar kararlaştırabilir[264]. Alt know-how sözleşmesinde know-how alan, know-how'ı üçüncü bir kişiyle sözleşme konusu yapmaktadır[265]. Bu durumda know-how alanın know-how verenle yaptığı sözleşme geçerli olmaya devam etmekte, know-how alanın know-how 'u kullanma yetkisi saklı

---

[261] **STUMPF**, Nr .85,82 (aktaran **ERBAY**, s. 111.)

[262] **ERBAY**, s. 115-116. Doktrinde bu konuda know-how miras olarak bırakılamıyorsa mirasçılara fesih hakkı tanınmalı görüşü bknz. **ERBAY**, s. 116, dp. 319.

[263] **ERBAY**, s. 116; Şirketin devri/birleşmesi durumunda lisans sözleşmelerinin durumu hakkında detaylı bilgi için bknz. **BAKIRCI**, s. 126-129.

[264] **ERBAY**, s. 113.

Alt know-how sözleşmelerine ürün kirası hükümlerinin uygulanması gerekir, bu hükümler kıyasen uygulandığında know-how alan ancak know-how verenin izniyle alt know-how sözleşmesi yapılacaktır görüşü için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 76-77.

Know-How alanın sözleşmedeki alacağını üçüncü bir kişiye devretmesi durumda know-how sır niteliği taşıyorsa know-how verenin rızasının alınması gerektiği doktrinde genel olarak kabul edilen görüştür. Bu görüşteki yazarlar için bknz. **STUMPF**, Nr. s. 75,76-77 (aktaran **ERBAY**, s. 114-115); **ÖĞÜZ**, s. 77.

[265] **ERBAY**, s. 113; **ÖĞÜZ**, s. 76; **SHARAV**, s. 41.

kalmaktadır[266]. Alt know-how sözleşmesi, ana know-how sözleşmesinden bağımsızdır ve esasen alt know-how sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklardan know-how alan sorumludur [267] . Ancak üçüncü kişinin rızasıyla, üçüncü kişinin alt know-how sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda know-how verene karşı sorumlu olacağı kayıt altına alınabilir[268]. Bu durum borcun dış yüklenilmesini ifade eder[269]. Üçüncü kişi için böyle bir sorumluluk kararlaştırılmışsa bu sorumluluk artık know-how verenin rızası olmadan bertaraf edilemez[270]. Alt know-how sözleşmesinin geçerliliği ana know-how sözleşmesine bağlıdır[271].

B. Geçici / Sürekli Know-How Sözleşmeleri

Know-how, patent alabilecek nitelikte bir buluş ise çoğunlukla patent sözleşmesinin ön safhasını oluşturur[272]. Know-How sözleşmesinde, buluş için patent başvurusunun ilerleyen zamanlarda yapılacağı hüküm altına alınmışsa veya patent başvurusu yapılmış ancak henüz neticelenmemişse bu durumda geçici know-how

---

[266] **STUMPF**, Nr, s. 74,76 (aktaran **ERBAY**, s. 113); **SHARAV**, s. 42.

[267] **ERBAY**, s. 113, dp. 304 ve buradaki yazarlar; **ÖĞÜZ**, 77; **SHARAV**, s. 42.

[268] **ERBAY**, s. 113; **SHARAV**, s. 42.

[269] Borcun dış üstlenilmesi, alacaklı ile borcu üstlenen kişi arasında yapılır ve bu sözleşme ile asıl borçlu borcundan kurtulur yerini borcu üstelenen kişi alır. Bknz. **EREN**, borçlar genel, 1247.

[270] **ERBAY**, s. 113; **SHARAV**, s. 42

[271] **ERBAY**, s. 114 ve dp. 307-308'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 77; **SHARAV**, s. 43.

[272] **MARTINEK**, s. 222 (aktaran **ERBAY**, s. 107.)

sözleşmesi ortaya çıkar[273]. Patent başvurusu olumlu neticelenmezse sözleşme know-how sözleşmesi olarak kalacaktır[274].

Know-how, buluş niteliği taşıyorsa know-how veren, know-how alandan know-how'ı sınai hak (özellikle patent) koruması altına almaması karşılığında bir bedel talep edebilir[275]. Taraflar bu konuda anlaşırlarsa ''*sürekli (dengeleyici-telafi edici) know-how sözleşmesi''* oluşur. Bu sözleşme know-how vereni, patent masraflarından ve evrak işlerinden koruyacak; en önemlisi know-how'ın patent ettirilerek alenileşmesini önleyecektir[276].

C. Basit / Karma Know-How Sözleşmeleri

Basit know-how sözleşmeleri, diğer bir adıyla ''saf know-how sözleşmeleri'', know-how'ın karşı tarafa aktarılmasını konu edinen sözleşmelerdir[277]. Karma know-how sözleşmeleri ise know-how'ın açıklanması unsuru ile birlikte başka sözleşme

---

[273] **MARTINEK**, s. 222 (aktaran **ERBAY**, s. 107-108); **ÖĞÜZ**, s. 74; **YILDIRIM**, s. 228; **YÜKSEL**, s. 76.

[274] **ERBAY**, s. 108; **ÖĞÜZ**, s. 75; Yazarlarla aynı görüşte olanlar için bknz. **ERBAY**, s. 108, dp. 271; **ÖĞÜZ**, s. 75, dp. 243.

SARI'ya göre ise patent başvurusu henüz yapılmamış buluşu konu edinen sözleşmeler know-how lisans sözleşmeleridir. Bknz. **SARI**, s. 2.

Doktrinde bu durumda başvuru olumlu neticelenirse sözleşmenin patent lisans sözleşmesine dönüşeceği görüşü vardır. Bknz. s. 52, dp. 206. Patent başvurusu olumlu neticelenen know-how sözleşmesinde know-how alanın durumu için bknz. s. 71-72.

[275] **ERBAY**, s. 108; **YILDIRIM**, s. 229.

[276] **ERBAY**, s. 108.

[277] **ERBAY**, s. 106; **ÖĞÜZ**, s. 73.

türlerinin bağımsızlıklarını kaybederek bir araya gelmesiyle oluşur[278]. Genellikle know-how ile sınai haklar (özellikle patent) karma sözleşme oluşturur[279]. Hatta know- how olmadan patentin etkili kullanılması mümkün olmadığından patentin uygulanmasına ilişkin know-how, patent sözleşmelerinde sıkça yer almaktadır[280].

IV. Know-How Sözleşmesinin Süresi

Know-How sözleşmesi; gün, ay, yıl şeklinde net bir tarih veya bir zaman dilimi belirtilerek düzenlenmişse belirli süreli; bu kayıtların hiçbirine yer verilmemişse belirsiz süreli olarak kurulmuş olur. Belirli-belirsiz know-how sözleşmesi ayrımı yalnızca ödenecek know-how bedelinin saptanmasında etkili olacaktır[281].

[278] **ERBAY**, s. 106; **ÖĞÜZ**, s. 73.

[279] **ÖĞÜZ**, s. 73.

[280] **ERBAY**, s. 107; **ÖĞÜZ**, s. 73. Karma ve bileşik sözleşme farkı hakkında detaylı bilgi için bknz. İkinci Bölüm, §3, F.

[281] **ERBAY**, s. 117.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

§5. KNOW-HOW VERENİN HAK VE BORÇLARI

I. Know-How Verenin Hakları

Know-How verenin en temel hakkı, know-how karşılığında kendisine bedel ödenmesidir. Bunun dışında, sözleşme yalınsa know-how'ı kullanmaya devam etme ve üçüncü kişilerle know-how'ı içeren sözleşmeler yapma hakkına sahiptir. Somut sözleşmeye göre know-how gizli nitelikteyse gizliliğin korunmasını, know-how ile ilgili gelişmelerin kendisine bildirilmesini, hesap verilmesini ve kendisiyle rekabet edilmemesini talep etme hakkına sahiptir.

II. Know-How Verenin Borçları

A. Know-How Verenin Asli Edim Yükümlülükleri

1. Know-How'ı Açıklama Yükümlülüğü

Know-How verenin borcunu gereği gibi ifa edebilmesi için know-how'ı sözleşmede belirlenen şekilde açıklaması gerekir[282] . Borçlanılan edim dışında başka bir

[282] Doktrinde, know-how sözleşmesinde açıklanacak know-how'ın ifa zamanında belirlenebilir olmasını sözleşmenin kurulması için yeterli bulan görüşler (bknz. **KOLLER**, s. 28 aktaran **ÖĞÜZ**, s. 94) olmakla beraber know-how'ın net belirlenmiş

şeyin ifası, borcun hiç ifa edilmemesi sonucunu ortaya çıkarır[283]. Taraflar sözleşmede ifa ile ilgili düzenlemelerde bulunmamışlarsa Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri uygulanacaktır.

Know-How'ı açıklama edimi, bir şeyi yapma veya vermeyi içeren olumlu bir edimdir. Know-How verenin edimini gereği gibi ifa edebilmesi için genelde sadece soyut know-how bilgisinin aktarılması yetmez; know-how'ın kullanılabilmesi için gerekli olan makine, ekipman, çizim, doküman vb.'nin know-how alana teslim edilmesi veya gerektiğinde know-how alanın personellerine eğitim verilmesi gerekmektedir[284].

Know-How sözleşmesinin ifası dürüstlük kuralına uygun şekilde şekilde yapılmalıdır[285]. Örneğin, know-how'a yabancı bir sektörde faaliyet gösteren know-how alan edindiği bilgilerle üretime başlayabilmelidir[286].

Know-How, somut bir madde üzerinde varlık kazansa bile know-how'ın açıklaması hukuki işlem şeklinde olmadığından ifa, maddi bir fiildir[287]. İfanın maddi bir

---

bir şekilde sözleşmede yer almasını savunan aksi görüşler de vardır. Bknz**. ÖĞÜZ**, s. 94-95.

[283] **ERBAY**, s. 161.

[284] **BAKIRCI**, s. 111-112; **BAŞ**, s. 59; **KOLLER**, s. 55-56, **GITTER**, s. 450 (aktaran **ERBAY**, s. 162-163); **KIRCA**, know-how, s. 252 ve aynı sayfada dp. 49'daki yazarlar; **OKTAY-ÖZDEMİR**, s. 126; **ONGAN**, s. 77; **ÖĞÜZ**, s. 96.

[285] **AKYOL**, s. 11; **KOLLER**, s. 53 aktaran **ERBAY**, s. 164. **ONGAN**, s. 77; **OKTAY- ÖZDEMİR**, s. 126.

ÖĞÜZ'e göre bu yükümlülük bağımlı yan edim yükümlülüğüdür bknz. **ÖĞÜZ**, s. 99.

[286] **ERBAY**, s. 163-164.

[287] İfanın hukuki niteliği hakkında doktrinde genel kabul edilen görüş sınırlı sözleşme görüşüdür. Bu görüşteki yazarlar için bknz. **ERBAY**, s. 162, dp. 26. Bu görüşü kısaca

fiil kabul edilmesi; know-how alanın ifayı kabul etme yetkisine, know-how verenin tasarruf yetkisine ve her ikisinin de fiil ehliyetine sahip olmasının zorunlu olmaması sonucunu ortaya çıkarır[288].

Know-How sözleşmesinde, ifa zamanı sözleşmede saptanmamışsa ve sözleşmeden de çıkartılamıyorsa genel hükümler uygulanır ve taraflar ifayı sözleşmenin kurulduğu anda talep edebilirler[289]. Know-How sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan taraflardan biri borcunu ifa etmedikçe veya ifayı teklif etmedikçe diğeri ifa etmekten imtina edebilir[290].

Know-How sözleşmelerinde, know-how verene sözleşmenin ifasını bekletme yetkisi verilebilir. Bu durum, know-how verenin, know-how'ı üçüncü bir kişiden edinecek olması veya know-how'ın araştırma-geliştirme faaliyetlerinin henüz bitmemesi hallerinde görülebilir[291].

---

açıklayacak olursak edimin ifası bir şeyin temlikinden, bir edim sonucundan oluşuyorsa ifanın hukuki niteliği sözleşmedir. Ancak edim yalnızca fiilden ibaretse bu durumda ifanın hukuki niteliği maddi fiil olacaktır.

[288] **ERBAY**, s. 163.

[289] TBK m. 90: *'' İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.''* **ÖĞÜZ**, know-how sözleşmesinde ifa zamanı ve yeri de dâhil olmak üzere her şeyin net bir şekilde belirlenmesi gerektiğini savunur. Bu yüzden Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinin uygulanmayacağı görüşündedir. **ÖĞÜZ**, s. 95, dp. 321.

[290] TBK m. 97.

[291] **ERBAY**, s. 166 ve aynı sayfa dp. 54'teki yazarlar.

TBK m.90'da geçen muacceliyet kavramı da önemlidir. Muacceliyet, borçludan borcun ifasının talep edilebileceği andır[292]. Know-How sözleşmesi açısından da muacceliyet tarihi önem arz eder. Taraflar sözleşmede muacceliyet tarihini belirlememişlerse ve sözleşmenin durumundan da anlaşılmıyorsa dürüstlük kuralına ve know-how alanın menfaatine göre borcun muacceliyet anı belirlenir[293].

Know-How'ın açıklanması için ifa yeri sözleşmede net bir şekilde belirlenmemiş ve sözleşmenin içeriğinden de çıkarılamıyorsa burada da borçlar hukukunun genel hükümleri uygulanır[294]. Genel hükümlere uygun olarak know-how verenin yerleşim yeri ifa yeridir[295]. Ancak, somut olaylarda sözleşmenin içeriğine göre bu durum farklılaşabilir. Örneğin, ifa yeri kararlaştırılmamışsa ve know-how veren, know-how alana eğitim verecekse bu durumda borcun know-how alanın işletmesinin olduğu yerde ifa edilmesi somut sözleşmedeki menfaat dengesine daha uygun olacaktır[296].

---

[292] Borcun muaccel olduğu tarihe göre temerrüt, zamanaşımı başlangıcı gibi durumlar belirlenecektir. **ERBAY**, s. 165 ve aynı sayfada, dp. 42 'deki yazarlar.

[293] **ERBAY**, s. 165-166.

[294] **ERBAY**, s. 167-168. İfa yeri hakkında detayı bilgi için bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 938-946; parça ve cins borçlarının ifası için bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 957-962. Know-How'ın açıklanması parça veya cins borcu değildir, TBK m. 89'a göre diğer borçlar sınıfındadır. Bknz. **KOLLER**, s. 59 (aktaran **ERBAY**, s. 169.)

[295] TBK m. 89. Know-How'ın açıklanması, maddi olmayan bir değer olduğundan parça veya cins borcu sayılmaz. Ancak know-how bazen somut araçlar üzerinde varlık bulabileceği için bu durumlarda borcun parça veya cins borcu olup olmadığı incelenmelidir. Bknz. **ERBAY**, s. 169, dp. 67.

[296] **KOLLER**, s. 60 (aktaran **ERBAY**, s. 168-169.)

Know-How alan ve veren know-how'dan yararlanarak üretim yapacaklarsa bu durumda know-how'ın acemisi know-how alan olduğu için know-how alanın işletmesinin

2. Know-How'ın Kullanılmasına İzin Verme Yükümlülüğü

Know-How alanın know-how'ı kullanması esnasında, know-how veren bu durumu engellemeye çalışmayacak, gerekli şartları sağlayacak ayrıca sözleşme inhisari nitelikteyse kendi de kullanamayacaktır[297]. Sözleşmede sınai hak konusu olabilecek bir know-how varsa, know-how veren bu haklara tanınan korumalardan yararlanmayı talep etmemelidir [298]. Asli edim yükümlülükleri yalnızca yapma / verme borcunu değil kaçınma / katlanma borçlarını da kapsar[299].

Öte yandan, know-how patent alabilecek bir buluş niteliği taşıyorsa[300] ülkemiz sınırları içerisinde kurulan know-how sözleşmesinde, know-how sonradan patent alsa bile sözleşmeye aykırı kullanım söz konusu olmadığında know-how alanın kullanımına

---

bulunduğu yer, ifa yeridir. Bknz**. ERBAY**, s. 168. Böyle bir durumda makinenin bulunduğu yer ifa yeridir görüşü için **KOLLER**, s. 59 (aktaran **ERBAY**, s. 168, dp. 65.)

[297] **ÖĞÜZ**, s. 97; **ÖĞÜZ**, inhisari know-how sözleşmesinde know-how verenin üçüncü kişilerle sözleşme yapmamasını genel olarak sır saklama yükümlülüğü altında bağımsız yan edim yükümlülüğü olarak değerlendirir. Bknz**. KIRCA**, know-how, s. 252; **ÖĞÜZ**, s. 99-100.

[298] **MARTINEK**, s. 245 (aktaran **KIRCA**, know-how, s. 252); **ÖĞÜZ**, s. 98 ve aynı sayfada dp. 331 'de yer alan yazarlar.

Know-how'ı lisans sözleşmesi olarak gören görüşe göre know-how'ın içerisinde başka sınai haklar varsa ve bu know-how sözleşme konusu yapılmışsa know-how alanın bu sınai hakları kullanımı engellenemez ve ona karşı dava açılamaz. **AKYOL**, s. 12; **BAKIRCI**, s. 112-113.

[299] **GITTER'**e göre know-how'ın kullanılmasına itiraz etmeme borcu yan edim yükümlülüğüdür. Bknz**. GITTER**, s. 45, 403 (aktaran **ERBAY**, s. 169, dp. 70.)

[300] Detaylı bilgi için bknz. **ERBAY**, s. 172-174.

itiraz edilemez[301]. Ayrıca patent ettirilmiş know-how, hak sahibi olmayan birinden alınmışsa bu durumda da know-how alan know-how'ı kullanmaya devam edebilecektir[302]. Know-how sözleşmesi kurulduktan sonra know-how, marka olarak tescil edilebilir[303]. Böyle bir durumda marka tesciline dayanarak know-how veren know-how alanın kullanımını engelleyemez[304]. Ayrıca taraflar know-how'ı kullanarak bir marka çatısı altında üretim yapmayı kararlaştırabilirler[305]. Bu durumda saf know-

[301] SMK m. 125/ IV'den kıyasen. *'' Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa sözleşmeye dayalı olarak lisans alan kişi, patentin koruma süresi boyunca patent konusu buluşun kullanılmasına ilişkin her türlü tasarrufta bulunabilir. Lisans alan, lisans sözleşmesinde yer alan şartlara uymak zorundadır. Aksi takdirde patent sahibi, patentten doğan haklarını lisans alana karşı ileri sürebilir.''* **KOLLER**, s. 66 (aktaran **ERBAY**, s. 174); **ERBAY**, s. 174, dp. 111'deki diğer yazarlar.

[302] Hak sahipliği, buluşu yapana aittir. Bknz. SMK m. 109/ I.

Know-How'ın hak sahibi olmayan birinden alınması durumunda SMK m. 111/ VI kıyasen uygulanacaktır. *'' ...Gerçek patent sahibinin sicile kayıt tarihinden önce; sonradan gerçek patent sahibi olmadığı anlaşılan kişi veya onunla davadan önce dava konusu patentle ilgili lisans anlaşması yapan, eğer buluşu kullanmaya başlamışsa veya kullanım için ciddi hazırlıklara başlamış bulunuyorsa, gerçek patent sahibi veya sahiplerinden inhisari olmayan bir lisans verilmesini talep edebilir.''* Bknz. **ERBAY**, s. 175 ve aynı sayfada dp. 112'deki yazarlar.

[303] **ERBAY**, s. 176. Marka, bir işletmenin ürettiği ürünlerin veya sunduğu hizmetlerin diğer işletmelerden ayırt edilmesini sağlayan her çeşit işarettir. Marka hakkında detaylı bilgi için; **KARAHAN/SULUK/SARAÇ/NAL**, s. 153-198.

[304] **ERBAY**, s. 177.

[305] **ERBAY**, s. 177

how sözleşmesi değil; karma know-how/marka sözleşmesi veya franchise sözleşmesi söz konusu olacaktır[306].

B. Know-How Verenin Yan Edim Yükümlülükleri

1. Genel Bilgi

Yan edim yükümlülükleri[307] , asli edim yükümlülüklerini destekleyen taraflarca kararlaştırılabilen veya dürüstlük kuralı gereği ortaya çıkan yükümlülüklerdir. Sözleşmedeki ikinci derece önemli olan noktaları ifade eder. Bunlar da asli edim yükümlülükleri gibi ifa davasının konusu olabilirler.

2. Maksimum Faydalandırma Yükümlülüğü

Yalın know-how sözleşmelerinde, know-how veren üçüncü kişilerle sözleşme yapabilir. Ancak yaptığı sözleşmelerde, know-how alanın menfaatini koruması, onunla

---

[306] **KOLLER**, s. 68 (aktaran **ERBAY**, s. 177); **GITTER**, s. 451 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 100.)

[307] Bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 33, 37. Bağımlı yan edim yükümlülükleri, yan yükümlülükler; bağımsız yan edim yükümlülükleri ise genel anlamda yan edim yükümlülükleri anlamına gelir. Biz, bu konuda kendi görüşlerimizi beyan ederken bağımlı / bağımsız ayrımı yapmadan bu ifadeleri yan edim yükümlülükleri /yan yükümlülükler şeklinde kullanmayı uygun bulduk.

ÖĞÜZ'e göre sürekli know-how sözleşmelerinde, know-how verenin sözleşme süresince elde ettiği yenilikleri know-how alana bildirmesi borcu da bağımsız yan edim yükümlülüklerindendir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 101.

yaptığı sözleşmeden daha iyi şartlar içeren sözleşmeler yapmaması gerekmektedir[308]. Know-How veren başkasıyla know-how alandan daha iyi şartlar içeren sözleşme yaptığında; know-how alanın, kendi sözleşmesinde hüküm altına alınmışsa, yaşadığı iktisadi kayıpların giderilmesini istemesi bu yükümlülüğün başka bir biçimidir[309]. Doktrinde, sözleşmede maksimum faydalandırma yükümlülüğüne ilişkin bir kayıt yoksa bile bu yükümlülüğün know-how vereni bağladığını, bu durumun kaynağının dürüstlük kuralı olduğunu savunan görüşler vardır[310].

3. İfa Masraflarına Katlanma Yükümlülüğü

İfa masraflarına kimin katlanması gerektiği sözleşmede belirlenmemişse boşluk söz konusudur. Bu boşluk, doktrindeki bir görüşe göre satış sözleşmesi hükümleri kullanılarak doldurulmalıdır[311]. Başka bir görüşe göre ise ifanın mahiyetine göre masrafa kimin katlanacağı belirlenmelidir[312]. Borçlu, ifayı tamamlamasına kadar oluşan masrafları karşılamalıdır; örneğin, know-how veren, know-how'ı açıklarken oluşacak

---

[308] **ERBAY**, s. 181 ve aynı sayfada dp. 158'deki yazarlar.

[309] **ERBAY**, s. 182. *''En Elverişli Şartlardan Yararlanma Kaydı''* hakkında detaylı bilgi için bknz. §3, II, H, 2.

[310] Bu görüşteki yazarlar için bknz. **ERBAY**, s. 182, dp. 164,165,166,168. Biz de bu görüşe katılıyoruz.

Aksi görüş, her know-how sözleşmesinin yapılış amacı farklıdır. Bundan dolayı ancak sözleşmede kayıt varsa maksimum faydalandırma yükümlülüğünü uygulanacaktır. Bknz. **ERBAY**, s. 182, dp. 167.

[311] **KOLLER**, s. 61 (aktaran **ERBAY**, s. 183.)

[312] **ERBAY**, s. 183.

masraflara katlanmalıdır[313]. Üretim aşamasına gelmeden, know-how alanın know-how'ı nasıl kullanacağını öğrenmesi için yapılan eğitimlerin masraflarına da know-how veren katlanmalıdır çünkü buradaki eğitim know-how verenin ifasının kapsamındadır[314]. İfaya hazırlık dönemindeki masraflara da know-how veren katlanmalıdır[315].

C. Yan Yükümlülükler

Yan yükümlülükler[316] , sözleşmenin asli unsurlarına bağımlı olan; dürüst, orta zekalı herkesin sözleşmeden bekleyeceği yararı gerçekleştirmeye yönelen ve tek başlarına ifa davası konusu olmayan yükümlülüklerdir. İhlalleri halinde tazminat istenebilir. *''İfaya yardımcı yan yükümlülükler''* ve ''*koruma yan yükümlülükleri*'' olarak ikiye ayrılırlar.

Know-How sözleşmesinde ''*koruma yan yükümlülükleri''*, know-how verenin sözleşmenin kurulduğu andan sona erdiği ana kadar know-how alana maddi veya manevi zarar vermemesi şeklinde ortaya çıkar[317]. ''*İfaya yardımcı yan yükümlükler''* ise know-how verenin borcunu ifa edene kadar know-how'ı ve onu iletecek vasıtaları koruması veya know-how üçüncü bir kişiden alınacaksa, know-how alınana kadar gerekenleri yapması şeklinde sayılabilir[318].

---

[313] **ERBAY**, s. 183 ve aynı sayfada dp. 173'teki yazarlar.

[314] **ERBAY**, s. 184.

[315] **ERBAY**, s. 184.

[316] Detaylı bilgi için bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 37-39.

[317] **ERBAY**, s. 185.

[318] **ERBAY**, s. 185.

§6. KNOW-HOW ALANIN HAK VE BORÇLARI

I. Know-How Alanın Hakları

Know-How alan, know-how'ı sözleşmede belirlenmiş koşullara uygun olarak kullanma ve know-how'dan faydalanma hakkına sahiptir. Sözleşmede aksi bir kayıt yoksa know-how verenin know-how'ı kullanması veya üçüncü kişilerle kendisinden daha iyi koşullarda sözleşme yapması durumunda, bunları engellemek ve zararını tazmin etmek için yasal mercilere başvurma hakkına da sahiptir.

II. Know-How Alanın Borçları

A. Know-How Alanın Asli Edim Yükümlülükleri

1. Know-How Bedelini Ödeme

Know-How'ı açıklama yükümlülüğünün karşı edimi çoğu zaman know-how bedelini para olarak ödemektir[319]. Bedel, sözleşmenin asli unsurudur bundan dolayı sözleşmede net olarak kararlaştırılmalı veya en azından belirlenebilir olmalıdır[320]. Know-How'ın bedeli belirlenirken çeşitli hususlara dikkat edilir. Üretilecek ürün miktarı, kalitesi, know-how alanın personellerine verilecek eğitim, know-how'ın geliştirilmesi için yapılan masraflar, know-how alana sağlayacağı iktisadi fayda, vergiler, eğer taraflar kararlaştırmışsa başarı garantisi vb. öncüller bedel belirlemede

[319] **AKYOL**, s. 13; **BAŞ**, s. 63; **ERBAY**, s. 210 ve dp. 373'deki yazarlar; **SHARAV**, s. 64.

[320] **ERBAY**, s. 211.

etkilidir[321]. Ayrıca bedelin, know-how verenin sözleşmedeki borçlarının tamamının karşılığı olarak mı ödendiği saptanmalıdır[322]. Bu durum, know-how bedelinin hangi yollarla belirlendiğine göre değişkenlik arz edebilir[323]. Bedelin ödenme şekli sözleşmenin hukuki niteliğini etkilemez[324].

a. Know-How Bedelini Belirleme Yöntemleri

aa. Götürü Bedel Yöntemi

Bu yöntemde know-how bedeli, tek seferde veya taksitler halinde know-how'ın başarısına bağlı olmaksızın ödenmektedir[325]. Bu yöntemde know-how'ın başarısız olma riskini know-how alan yüklenmiştir[326]. Sözleşmede bedel bu yöntemle belirlenmişse katma değer vergisinin bedele dahil olup olmadığı açıklanmalıdır; genel kabul, katma değer vergisinin bedele dâhil olmadığı yönündedir[327]. Genellikle know-how kullanılarak

---

[321] **ERBAY**, s. 211-212; **ÖĞÜZ**, s. 101. Detaylı bilgi için **ERBAY**, s. 211, dp. 380'deki yazarlar.

[322] **LÜDECKE/ FİSHER**, s. 514 (aktaran **ERBAY**, s. 211.)

[323] **ERBAY**, s. 211.

[324] **ERBAY**, s. 212.

[325] **ERBAY**, s. 216 ve aynı sayfada dp. 408-409'daki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 104; **SHARAV**, s. 67.

BAŞ'a göre tek seferde know-how bedelinin ödenmesi kararlaştırılmışsa bu sözleşme *''teknik bilgi devir sözleşmesi''* olarak adlandırılmalıdır. Bknz. **BAŞ**, s. 64.

[326] **ÖĞÜZ**, s. 216; **SHARAV**, s. 67.

[327] **STUMPF**, Nr, s. 101, **LÜDECKE/FISCHER**, s. 532 (aktaran **ERBAY**, s. 216); **SHARAV**, s. 67.

yapılan üretim, know-how verenin kontrolünde olmadığından know-how'ın üretimdeki başarısına göre bedel belirlenmesi know-how veren için riskli bir durumdur; bundan dolayı götürü bedel yöntemi daha tercih edilen bir yöntem olmuştur[328].

bb. Ciroya[329] Bağlı Bedel Yöntemi

Bu yöntemde, know-how alan know-how'ı kullanarak yaptığı satıştan elde elde ettiği gelirin belirli bir yüzdesini ödeyecektir[330]. Bu yöntem ile doğal olarak know-how alanın üretimdeki başarısından know-how veren de yararlanacaktır[331]. Ciroya bağlı

---

[328] **STUMPF**, Nr. 100 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 104); **SHARAV**, s. 67.

[329] Ciro, Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre ticaret hukuku bağlamındaki anlamı dışında iş hacmi demektir. İ.E: https ://www.sozluk.gov.tr, E.T: 29.12.2020. Know-How sözleşmesinde ciro, iskonto ve peşin ödeme indirimleri düşüldükten sonra kalan miktardır. Ayrıca taşıma, paketleme, sigorta vb. masrafların da cirodan düşülmesi gerekmektedir. Bknz. **STUMPF**, Nr. 95-96 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 105, dp. 360.)

[330] **ERBAY**, s. 213; **ÖĞÜZ**, s. 105; **SHARAV**, s. 68.
Ciro ve parçaya bağlı bedel belirleme yöntemi kullanılan sözleşmelere adi kira veya ürün kirası hükümleri kıyasen uygulanabilir görüşü için Bknz. **BAŞ**, s. 66; **GÜRZUMAR**, s. 92, dp. 586.

[331] **MARTINEK**, s. 246 (aktaran **ERBAY**, s. 213); **STUMPF**, s. 91 vd. (aktaran **KIRCA**, know-how, s. 253); **ÖĞÜZ**, s. 106-107; **SHARAV**, s. 67.
Sözleşmede bu yöntemle bedel hesaplanırken üretilen malın tamamının değeri mi yoksa sadece know-how kullanılarak üretilen bölümünün değeri mi esas alınacak belirlenmelidir. Eğer sözleşmede hüküm yoksa genel kabul know-how kullanılarak üretilen bölümün değerinin esas alınması gerektiğidir. Ancak know-how kullanılarak üretilen kısım, malın geri kalan kısmıyla ayrılmaz bir bütünlük içerisindeyse bu

bedel yönteminde; ciro her dönem değişken olacağından borcun sabit bir şekilde ifa edilmesi mümkün değildir[332]. Satıştan elde edilen gelirden yüzde kaç oranında ödeme yapılacağı hususunda sözleşmede hüküm yoksa veya tarafların iradelerinden anlaşılamıyorsa bu durumda doktrinde işçi buluşlarına ödenen yüzdede ödeme yapılması gerektiği savunulmaktadır[333].

cc. Parça Başına Bedel Yöntemi

Taraflar, üretilen ürün başına bedel ödenmesini kararlaştırabilir. Bu bedel, üretilen her bir ürün için önceden belirlenmiş değişmeyen bir bedel olarak belirlenebileceği gibi ürünün kıymetinin belirli bir yüzdesi olarak da kararlaştırılabilir[334]. Sözleşmede hüküm yoksa know-how veren; ücreti, ürünün hazır hale gelmesi anında isteyebilir[335]. Bedelin bu yöntemle belirlendiği durumlarda, know-how veren, know-how'ın başarısız olması halinde know-how alanla birlikte iktisadi kayıp yaşayacaktır[336].

---

durumda malın tamamının değeri üzerinden hesaplama yapılır. Bknz. **ORTAN**, patent, s. 147; **ÖĞÜZ**, s. 106, dp. 363.

[332] **ERBAY**, s. 213 ve aynı sayfada dp. 390'daki yazar.

[333] **ERBAY**, s. 213 dp. 393'te belirtilen yazarlar. İşçi buluşlarına verilen oranlar dikkate alınmayarak çeşitli çalışma alanlarında teamül olarak farklı oranların belirlendiği de görülmektedir. Örneğin, elektronik endüstrisi için %3-5, ilaç sanayi için %2-5 vb. Bknz. **ERBAY**, s. 214, dp. 394.

[334] **ERBAY**, s. 214 ve dp. 396'daki yazarlar; **STUMPF**, s. 93-94, **MARTINEK**, s. 247 (aktaran **KIRCA**, know-how, s. 253); **ÖĞÜZ**, s. 106; **SHARAV**, s. 69.

[335] **STUMPF**, Nr.99 (aktaran **ERBAY**, s. 215); **SHARAV**, s. 70.

[336] **ERBAY**, s. 215; **ÖĞÜZ**, s. 107; **SHARAV**, s. 70.

dd. Asgari Bedel Anlaşması

Bu yöntemde know-how alan; know-how'dan umduğu faydayı sağlayamamış, sözleşmede kararlaştırılan miktarda üretim yapamamış veya henüz üretime başlamamış olsa bile sözleşmede açıkça kararlaştırılan miktarı know-how verene ödemeyi taahhüt eder[337]. Taraflar, bedelin ödenmesi için ciroya katılım yolunu belirlemişler ancak ek olarak peşin ödenecek asgari bedel de kararlaştırmışlarsa, peşin ödenen bu bedel toplam ödenecek know-how bedelinden indirilir[338].

Doktrinde, sözleşmede açıkça asgari bir tutar kararlaştırılmış ancak bu tutarın hangi amaçla kararlaştırıldığı hüküm altına alınmamışsa bu tutarın zımnen asgari know-how bedeli olarak kararlaştırıldığı savunulmaktadır[339]. Burada asgari bedel ile cezai şart arasındaki farka değinmek istiyoruz.

Cezai şart, sözleşmedeki borçların hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumunda ödenmesinin üstlenildiği iktisadi değer taşıyan bir edimdir[340]. Asgari bedel ise asli edim yükümlülüğü olan bedel ödeme borcunun ifası için belirlenen, know-how'ın başarısından veya başarısızlığından bağımsız olarak ödenmesi gereken meblağdır [341].Yalın know-how sözleşmesinde asgari bedel hüküm altına alınmışsa

---

[337] **ERBAY**, s. 217 ve dp. 418-419'da belirtilen yazarlar; **SHARAV**, s. 70.

[338] **STUMPF**, Nr.103-108 (aktaran **ERBAY**, s. 218); **SHARAV**, s. 70-71.

[339] **ERBAY**, s. 218 ve dp. 431'deki yazarlar; **SHARAV**, s. 71. Know-How alanın kusurunun olmadığı ifa engelleriyle karşılaşıldığında bedelin ödenip ödenmeyeceği dürüstlük kuralına göre belirlenmelidir. Bknz. **ERBAY**, s. 218; **ÖĞÜZ**, s. 108; **SHARAV**, s. 73.

[340] **EREN**, borçlar genel, s. 1181-1182.

[341] **ERBAY**, s. 217; **SHARAV**, s. 71.

know-how alana kullanma yükümlülüğü getirdiği kabul edilir[342]. İnhisari know-how sözleşmesinde know-how verene tek taraflı dönme hakkı tanınmış olsa da know-how alan asgari bedeli ödemeyi garanti ederse, know-how verenin dönme hakkını kullanması dürüstlük kuralına aykırı olur[343].

ee. Kâra Katılım Şeklinde Bedel Yöntemi

Bu yöntemde, know-how alanın elde ettiği kârın belirli bir yüzdesi know-how verene ödenmektedir[344]. Kâr, know-how'ın verildiği sektördeki ticari işlerde uygulanan temel esaslara göre belirlenir [345]. Doktrinde, sözleşmede kârın nasıl belirleneceği konusunda hüküm yoksa giderler düşürüldükten sonra kalan net kazanç üzerinden belirleneceği savunulmaktadır[346].

ff. Kombine Bedel Yöntemi

Bu yöntemde yukarıda bahsettiğimiz bedel belirleme yöntemlerinin tamamı veya birkaçı birlikte kullanılır[347]. Örneğin, sözleşmede götürü bedel ödenmesi hüküm altına alınmış ayrıca sözleşmenin devam ettiği süre boyunca her yıl son aydaki cironun yüzde

[342] **STUMPF**, Nr.104 (aktaran **ERBAY**, s. 218.)

[343] **ERBAY**, s. 218; **SHARAV**, s. 71.

[344]**STUMPF**, Nr.104 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 108); **SHARAV**, s. 72.

[345] **STUMPF**, Nr.102 (aktaran **ERBAY**, s. 216.)

[346] **LÜDECKE/FISCHER**, s. 536(aktaran **ERBAY**, s. 216-217); **SHARAV**, s. 72.

[347] **ERBAY**, s. 219; **ÖĞÜZ**, s. 107; **SHARAV**, s. 72.

beşinin ödenmesi kararlaştırılmışsa buradaki bedel belirleme yöntemi kombine bedel yöntemidir[348].

b. Ödeme Zamanı ve Yeri

Know-How sözleşmesinde, ödeme anı ile ilgili bir hüküm yoksa Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine göre ödemenin hemen yapılması gerekir[349]. Know-How bedelini talep edebilme anı ile borcun doğma anı birbirinden farklı olabilir[350]. Taraflar, ciroya bağlı veya parça başına bedel ödeme yollarından birini bedel ödeme yöntemi olarak seçmişlerse borcun doğum anıyla talep edilebilme anı farklı olacaktır[351]. Bu yöntemlerde, sözleşme tarafların iradelerine uygun kurulduktan sonra borç doğmaktadır ancak ürün oluştuktan sonra bedel talep edilebilmektedir.

Kâra bağlı bedel ödeme yönteminde de bu durum söz konusu olacaktır zira borcun ödenmesi için kârın belirlenmesi gerekmektedir[352]. İlaveten, asıl know-how sözleşmesinin ödeme zamanının alt sözleşmeye göre belirlenmesi de söz konusu olabilir[353].

---

[348] **ERBAY**, s. 219'dan naklen: *''Alman İmparatorluk Mahkemesi 'nin bir kararı bu konuya tipik bir örnek teşkil etmektedir. Anılan karara göre, know-how alan (lisans alan) 5.000 RM (imparatorluk markı)'lık götürü usulündeki bedeli , üç taksitte ve buna ilave olarak da parça başına 20 RM bir bedel ödemesi gerekmekteydi.''*. Karar metninin özellikleri için bknz. **ERBAY**, s. 219, dp. 435.

[349] TBK m. 90.

[350] **ERBAY**, s. 220; **SHARAV**, s. 74.

[351] **ERBAY**, s. 220, dp. 440'daki yazar.

[352] **ERBAY**, s. 220; **SHARAV**, s. 74

[353] **ERBAY**, s. 220.

Ödeme yeri, sözleşmede belirlenmemişse Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine göre belirlenir. Know-How bedeli, para borcu olduğundan alacaklının yerleşim yerinde, know-how verenin ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilmelidir[354].

Know-How veren, kendisine ödenecek olan paranın değerini korumak veya paranın ödenmesini garantiye almak için know-how alandan güvence isteyebilir[355] . Bu güvencelere örnek olarak, bedelin hesaplanmasında altın veya belirlenecek yabancı bir ülkenin parasının değeri baz alınabilir veya know-how alandan ipotek , kefalet ya da teminat mektubu istenebilir[356] . Alt know-how sözleşmelerinde ise know-how veren, know-how alandan üçüncü kişilerdeki alacak hakkının kendisine devrini isteyebilir[357].

Know-How bedelinin ödenmesini isteme hakkı Borçlar Kanunu'ndaki genel zamanaşımı olan on yıllık zaman aşımına tabidir[358]. Ancak borcun bir defada değil de belirli dönemlerde ödenmesi kararlaştırılmışsa bu durumda bedelin ödenmesini isteme hakkı beş yılda zamanaşımına uğrar[359].

---

[354] TBK. m. 89/ I; **SHARAV**, s. 73.

[355] **SHARAV**, s. 75.

[356] **SHARAV**, s. 75.

[357] **LÜDECKE/FISCHER**, s. 565 (aktaran **ERBAY**, s. 220); **SHARAV**, s. 75.

[358] TBK m. 146; **ERBAY**, s. 220; **SHARAV**, s. 75.

[359] TBK m. 147/ I.

Asıl alacak zamanaşımına uğradığında ona bağlı fer'i haklar da zamanaşımına uğrar. (TBK m. 152)

2. Know-How'ı Kullanma Yükümlülüğü

Bedel ödeme borcu altında olan taraf, ödediği bedelin karşılığı olarak hâkimiyeti altına giren şeyi kullanıp kullanmama konusunda özgürdür [360]. Kullanma yükümlülüğünden söz edebilmek için tarafların sözleşmede bunu açıkça belirtmeleri gerekmektedir [361]. Taraflar, kullanma yükümlülüğünden sözleşmede bahsetmezse bu durumda know-how'ı kullanmak, know-how alanın iradesine bırakılmış bir hak niteliğinde olacaktır [362]. Know-How sözleşmelerinde, kullanma yükümlülüğünün öngörülmemiş olması know-how veren için sorun teşkil eder çünkü genellikle know-how verene ödenecek bedel, üretilen mala göre belirlenmektedir [363]. Kullanma yükümlülüğünü sözleşme tiplerine göre inceleyelim.

Kullanma yükümlülüğünün asıl amacı, know-how verene iktisadi güvence sağlamaktır. Yalın know-how sözleşmelerinde know-how veren, know-how'dan faydalanmaya devam edebileceğinden böyle bir güvenceye ihtiyacı yoktur[364]. Doktrinde yalın know-how sözleşmelerinde kullanma yükümlülüğünün olmadığı görüşü

---

[360] **ERBAY**, s. 221. **TROLLER**, sözleşme sona erdikten sonra eğer sözleşmede bir kayıt yoksa know-how alanın, know-how'ı kullanmaya devam edebileceğini savunur. Bknz**. TROLLER**, s. 408.

[361] **AKYOL**, s. 18; **BAKIRCI**, s. 110; **ERBAY**, s. 221 ve aynı sayfada dp. 448'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 111; **SHARAV**, s. 76.

[362] **ERBAY**, s. 221; **SHARAV**, s. 76.

[363] **ERBAY**, s. 221-222; **OKTAY-ÖZDEMİR**, s. 130-131; **ÖĞÜZ**, s. 110; **SHARAV**, s. 76-77.

[364] **ERBAY**, s. 222-223; **GITTER**, s. 454, **MARTINEK**, s. 253 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 111); **SHARAV**, s. 78.

yaygındır[365]. İnhisari know-how sözleşmelerinde ise know-how veren, know-how'ı istediği gibi kullanamayacağından kendisine iktisadi güvence verilmesi hakkaniyete uygun olur[366]. Bundan dolayı, inhisari know-how sözleşmelerinde açık bir kayda yer verilmese dahi kullanma yükümlülüğünün var olduğu kabul edilir[367]. Bu sözleşme tipinde kullanma yükümlülüğünün kapsamı, başka bir deyişle, know-how alanın yalnızca bedel ödeme borcu altında mı olduğu yoksa üretim veya satış yapma borcu altına da mı girdiği somut sözleşmeye göre belirlenecektir[368].

Her durumda know-how alanın, dürüstlük kuralına uygun şekilde basiretli bir iş insanı gibi davranarak sözleşmenin kurulmasından sonra makul bir süre içerisinde gerekli hazırlıkları yaparak üretime başlaması gerekir[369]. Üretime başlayamamasında kendi kusuru varsa know-how alan bu durumun sonuçlarına katlanacaktır[370] , üretime başlamaması kendinden beklenemeyecek bir durumdan kaynaklanıyorsa bunu ispat yükümlülüğü know-how alandadır[371]. Kullanma yükümlülüğüne aykırı davranışlarda Borçlar Kanunu'ndaki temerrüt hükümlerine gidilecek; know-how alana uygun bir süre

---

[365] **ERBAY**, s. 222 ve aynı sayfada dp. 457'de yer alan yazarlar ve s. 223 dp. 462'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 111.

[366] **ERBAY**, s. 222; **ÖĞÜZ**, s. 111-112; **SHARAV**, s. 77.

[367] **STUMPF**, Nr. 124, **LÜDECKE/FISCHER**, s. 444 (aktaran **ERBAY**, s. 222); **ÖĞÜZ**, s. 112; **SHARAV**, s. 77.

[368] **STUMPF**, Nr.124 (aktaran **ERBAY**, s. 222.)

[369] **ERBAY**, s. 224 ve aynı sayfada dp. 469'daki yazar; **ÖĞÜZ**, s. 112; **SHARAV**, s. 79.

[370] **ERBAY**, s. 224; **SHARAV**, s. 80.

[371] **ERBAY**, s. 224 ve aynı sayfada dp. 471'deki yazarlar; **SHARAV**, s. 79-80.

verilecek, bu sürede borcunu ifa etmezse, know-how veren seçimlik haklarından birini kullanacaktır[372].

Sözleşmede hüküm altına alınmış olmasa bile know-how verenin, know-how alana ham madde temin etme yükümlülüğü altında bulunduğu söylenebilir[373]. Üretilen malın kalitesinin belirli bir seviyede olması gerekir[374]. Sözleşmede hüküm altına alınmışsa, know-how veren malın kalitesini denetleyebilir[375]. Know-How veren, maldan örnek almak suretiyle inceleme yapıyorsa, bu incelemenin mahkeme tarafından atanmış bilirkişiler aracılığıyla yapılmasını da talep edebilir[376]. Know-How alan ürettiği malın

---

[372] TBK m. 123-126. **ERBAY**, s. 226. Kullanma yükümlülüğüne aykırı durumlarda sözleşmenin haklı sebeple feshedileceğine dair görüşleri olan yazarlar için bknz. **ERBAY**, s. 226, dp. 483.

ÖĞÜZ, kullanma yükümlülüğünü bağımsız yan edim yükümlülüğü niteliğinde değerlendirir ve seçimlik hakların kullanılabilmesi için sözleşme ilişkisinin dürüstlük kuralı çerçevesinde çekilmez hâle gelmesi şartının da aranması gerektiğini savunur. **ERBAY**'a göre ise asli edim yükümlülüğüdür.

ÖĞÜZ, Alman Federal Mahkemesi (RG. 14.1.1938, GRUR 1939, s. 580) kararına dayanarak patent lisans sözleşmelerine uygulanan formülün know-how sözleşmesi için de uygulanabileceğini savunur. Bu formüle göre kullanma yükümlülüğüne aykırı davranışlarda, kısmi ifa imkânsızlığına dayanılarak tazminat istenebilir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 113, dp. 395.

[373] **LÜDECKE/FISCHER,** s. 474 (aktaran **ERBAY**, s. 225.)

[374] **ERBAY**, s. 225; **SHARAV**, s. 80.

[375] **ERBAY**, s. 225; **STUMPF**, Nr.128-130 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 112-113); **SHARAV**, s. 81.

[376]**STUMPF**, Nr.132 (aktaran **ERBAY** , s. 225) ; **SHARAV**, s. 81.

fiyatını know-how verene danışmadan dürüstlük kuralına uygun olarak belirleyebilir[377]. Kullanım yükümlülüğü, kural olarak sözleşmenin son bulmasıyla ortadan kalkar[378].

B. Know-How Alanın Yan Edim Yükümlülükleri

1. Sır Saklama Yükümlülüğü

Doktrinde; know-how alanın, sözleşme süresince ve sözleşme sona erdikten sonra sır saklama yükümlülüğü altında olduğu savunulmaktadır[379]. Bu yükümlülük,

---

[377] **STUMPF**, Nr.133 (aktaran **ERBAY**, s. 226); **SHARAV**, s. 81.

[378] **ERBAY**, s. 224, dp. 473'teki yazar; **SHARAV**, s. 81.

[379] **ERBAY**, s. 229 ve aynı sayfada dp. 508 ,509'daki yazarlar; **SHARAV**, s. 83-84.

ORAL 'a göre sözleşmede hüküm bulunmasa da know-how sır niteliğini taşıyorsa sır saklama yükümlülüğü vardır. Biz de bu görüşe katılıyoruz. Bknz. **ORAL**, s. 194, benzer görüş **STUMPF**, Nr. 254 (aktaran **ERBAY**, s. 229.)

ÖĞÜZ'e göre sözleşmenin türü (inhisari/yalın) fark etmeksizin sır saklama yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük, inhisari sözleşmelerde, sözleşme son bulduktan sonra; yalın sözleşmelerde ise sürekli olarak bulunur. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 109.

ERBAY, know-how sözleşmesi inhisari veya yalın olup olmadığına göre ayırarak sır saklama yükümlülüğünü bu ayrıma göre değerlendirmiştir. İnhisari nitelikteyse ve know-how verene know-how bedeli tek seferde ödendiyse, know-how veren, know-how üzerinde faaliyette bulunamayacağından know-how'ın gizli kalmasının ona bir menfaat sağlamayacağı açıktır. Bu tipteki sözleşmelerde sır saklama yükümlülüğünden bahsedilemez. Ancak inhsari know-how sözleşmesinde bedel parça başına, ciroya veya kâra bağlı belirlenmişse bu durumda know-how sır niteliğini kaybederse rekabet gücü azalıp üretim düşeceği için know-how verenin menfaati zedelenecektir. Bedelin bu

sözleşme görüşmelerinde dürüstlük kuralına bağlı olarak ‘’*culpa in contrahendo sorumluluğu’’* kapsamında[380] , sözleşme kurulduktan sonra ise sözleşmenin müspet ihlali kapsamında değerlendirilecektir[381]. Ayrıca taraflar bu yükümlülüğü sözleşmede

---

şekilde belirlendiği sözleşmelerde sır saklama yükümlüğünün varlığı kabul edilir. Yalın know-how sözleşmesinde know-how veren, know-how üzerinde faaliyette bulunulabileceği için bedel belirleme yöntemi hangisi olursa olsun sır saklama yükümlülüğü önem arz eder. Bknz. **ERBAY**, s. 230; **SHARAV**, s. 84-85.

Know-How sır niteliği taşımasa bile taraflar güven ilişkisi içerisinde sözleşmeyi kurduklarından dolayı bu nitelikteki bilgilerin de üçüncü kişilere yayılmasını engellemek için çeşitli önlemler almak zorundadırlar. Bknz. **YILDIRIM**, s. 220.

[380] **MARTINEK**, s. 248 (aktaran **AKYOL**, s. 17); **ERBAY**, s. 230; **SHARAV**, s. 84.

‘’Culpa in contrahendo’’ sorumluluğu, sözleşme yapılmadan önce görüşmeler esnasında ortaya çıkan taraflardan birinde veya yardımcılarında oluşan zarardan dürüstlük kuralı çerçevesinde diğer tarafın sorumlu olmasıdır. Detaylı bilgi için bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 1128.

[381] **ÖĞÜZ**, s. 110. Know-how’ın sözleşme ilişkisi bağlamında korunması ile ilgili bknz. **ORTAN**, know-how, s. 478-479.

Bu noktada *‘’Black Box’’* anlaşmalarına değinmek istiyoruz. Bu sözleşme, ticari sırların korunma şekillerinden birisidir. Know-how’ın somutlaştığı araç, know-how bilgisi açıklanmadan ve bu bilginin araştırılmasına izin verilmeden kiralama yoluyla karşı tarafa geçmektedir. Böyle bir durumda kiralanan aracın belirli noktalarına güvenlik sistemleri eklenerek know-how’ın incelenmesine ve sözleşmenin ihlal edilmesine engel olunmaktadır. Kiralama dışında satış konulu *‘’Black Box’’* anlaşmalarına rastlanmamıştır. Detaylı bilgi için bknz. **SULU**, s. 28, 113-114 ve s. 113, dp. 337’teki yazar.

kayıt altına almamış olsalar dahi bu yükümlülüğün ihlali dürüstlük kuralına aykırılık hâli oluşturacaktır.[382] Ticaret Kanunu'nun haksız rekabet hükümleri de bu yükümlülüğün ihlalinde kullanılabilecektir[383].

Sır saklama yükümlülüğünün bir görünüş biçimi de know-how alanın patent başvurusu yapmaması olarak ortaya çıkar çünkü bir buluş patent ettirildiğinde kamuya açık hâle gelerek sır niteliğini kaybedecektir[384] . Zaten know-how alanın patente başvurma hakkı yoktur yalnızca kullanma yükümlülüğü vardır[385]. Patente başvurma hakkı sadece know-how verene (buluş sahibine) ve mirasçılarına tanınmıştır[386].

2. Bilgi (Hesap) Verme Yükümlülüğü

Know-How alanın asıl borcu olan bedel ödemenin gerçekleşmesine yardım ettiğinden dolayı bilgi verme yükümlülüğü, yan edim yükümlülüğü olarak değerlendirilir[387]. Götürü ücret ödenmesi kabul edilen sözleşmeler dışında diğer bedel ödeme yöntemlerinin kararlaştırıldığı sözleşmelerde bilgi verme yükümlülüğü söz

---

[382] **BAKIRCI**, s. 109; **KIRCA**, know-how, s. 253.

[383] **ERBAY**, s. 229-230; **SHARAV**, s. 84. Doktrinde bazı yazarlar, saldırmazlık yükümlülüğü kaydı olan know-how sözleşmelerinde, know-how gizli niteliğe sahipse bu kaydın yorumu sonucunda sır saklama yükümlülüğüne ulaşılabileceğini savunmaktadırlar. Bknz. **ERBAY**, s. 229, dp. 510-511.

Saldırmazlık kaydı ile ilgili detaylı bilgi için bknz. §3, II, H, 1, a. ve **ERBAY**, s. 229, dp. 510.

[384] **ERBAY**, s. 231; **MARTINEK**, s. 259 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 110.)

[385] **ERBAY**, s. 231; **SHARAV**, s. 85.

[386] **AYİTER**, s. 61-63; **ERBAY**, s. 231; **SHARAV**, s. 86.

[387] **ERBAY**,s. 227.

konusu olacaktır[388]. Bu durumun sebebi, know-how alan daha fazla para kazanabilecek durumdayken fırsatları değerlendirmezse; bedel üretime bağlı olarak belirleneceğinden know-how veren zarara uğrayacaktır. Bilgi (hesap) verme yükümlülüğü, know-how alanın üretim ve satışla ilgili yaptığı bütün iktisadi işlemleri kapsar[389]. Ancak bu know-how alanın bu yükümlülük kapsamında müşteri adlarını bildirmesi gerekmez, bunlar know-how alanın ticari sırrı kapsamına dâhildir[390].

Bilgi (hesap) verme yükümlülüğüne, vekâlet sözleşmesindeki *'hesap verme''* hükümleri kıyasen uygulanabilir[391]. Bilgi verme yükümlülüğüne aykırı davranışlarda ise know-how alana uygun bir süre verilerek borcunu ifa etmesi istenecektir aksi halde know-how veren seçimlik haklarını kullanabilecektir[392]. Ayrıca know-how veren; inceleme giderleri know-how alana ait olmak üzere, hâkimden izin alarak bilgi edinme yükümlülüğü kapsamında know-how alanın evraklarını vb. inceleyebilir[393].

[388] **ERBAY**, s. 226, dp. 486'daki yazar; **SHARAV**, s. 82.

[389] **LÜDECKE/FISCHER**, s. 557 (aktaran **ERBAY**, s. 226); **SHARAV**, s. 82.

[390] **STUMPF**, Nr.114 (aktaran **ERBAY**, s. 227); **SHARAV**, s. 82-83.

[391] TBK m. 508; **ERBAY**, s. 226 ve aynı sayfada dp. 487'deki yazarlar; **SHARAV**, s. 83.

[392] TBK m. 123 ve 125.

[393] **ERBAY**, s. 227.

3. Know-How'ı Geliştirme ve Gelişmeyi Bildirme Yükümlülüğü

Sözleşmede kayıt olmadığı sürece know-how alan, know-how'ı kullanırken geliştirmek zorunda değildir[394]. Ancak doktrinde, know-how'ı geliştirme yükümlülüğü açıkça kararlaştırılmasa da sözleşmenin içeriğinden çıkarılabileceği görüşü mevcuttur[395]. Bu görüşü savunanlara göre sözleşme kurulurken know-how'ın henüz üretim yapacak seviyede olmadığı biliniyorsa ve know-how alan için kullanma yükümlülüğü kararlaştırılmışsa; sözleşmenin içeriğinden know-how alanın know-how'ı geliştirme yükümlülüğü olduğu sonucuna ulaşılır[396]. Ancak genelde, taraflar geliştirme yükümlülüğünü sözleşmede hüküm altına alırlar ve böylece know-how alan, know-how'ı geliştirdiği ölçüde ödeyeceği bedelden indirim talep edebilirken; know-how veren know-how'ının bambaşka bir şeye dönüşmesinden habersiz kalma riskini önlemiş olur[397].

Yalın know-how sözleşmesinde, know-how veren kullanmaya devam ettiği know-how'ı geliştirirse ve know-how'ı bu hâliyle know-how alana iletirse, know-how alanın ekstra bedel ödeyip ödemeyeceği sözleşmede açıkça belirtilmelidir[398].

Know-How alan, daha önceden patent alamayacak düzeydeki know-how'ı geliştirerek patent alabilecek seviyeye getirirse, patent ettirme hakkının kimde olacağı konusunda farklı görüşler vardır. Biz de tarafların arasındaki yoğun güven ilişkisi

---

[394] **ERBAY**, s. 231 ve aynı sayfada dp. 517'de yer alan yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 115.

[395] **BAKIRCI**, s. 111; **ERBAY**, s. 231 ve aynı sayfada dp. 518'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 115; **SHARAV**, s. 87.

[396] **ERBAY**, s. 231; **GITTER**, s. 454, **MARTINEK**, s. 254 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 115.)

[397] **ERBAY**, s. 231 ve aynı sayfada dp. 519'daki yazarlar; **SHARAV**, s. 88.

[398] **SHARAV**, s. 88.

nedeniyle know-how'ın gelişiminin know-how verene bildirilmesi ve patent ettirme hakkının know-how verene ait olması gerektiğini düşünüyoruz[399].

4. Reklam Verme Yükümlülüğü

Reklam verme yükümlülüğünün de sözleşmede kararlaştırılması gerekir; sözleşmede hüküm yoksa bile dürüstlük kuralı gereğince know-how alanın reklam verme yükümlülüğü olduğu sonucuna ulaşabiliriz[400]. Know-How alanın know-how kullanarak üreteceği malın daha fazla kişiye ulaşması için reklam yapması da gerekir[401]. Tarafların reklam yapmanın sınırlarını sözleşmede belirlemeleri faydalarına olacaktır[402].

---

[399] **BAKIRCI**, s. 111; **STUMPF**, Nr.139 (aktaran **ERBAY**, s. 232.)

Aksi görüş için bknz. **ERBAY**, s. 232; **SHARAV**, s. 88.

[400] **ERBAY**, s. 228 ve s. 228, dp. 500-501'deki yazarlar; **SHARAV**, s. 87.

Aksi görüş; sözleşmede kararlaştırılmadığı taktirde, sözleşmenin içeriğinden böyle bir yükümlülük çıkamayacağı savunulur. Bknz. **ERBAY**, s. 228, dp. 501'daki yazarlar. Diğer bir aksi görüş ise reklam verme yükümlülüğünün basiretli tacir olmanın neticesi olarak ortaya çıktığını savunur. Bknz**. LÜDECKE/FISCHER**, s. 464 aktaran **ERBAY**, s. 228, dp. 501.

[401] **ERBAY**, s. 228; **SHARAV**, s. 86.

[402] **STUMPF**, Nr.134 ,111(aktaran **ERBAY**, s. 228); **ERBAY**, s. 228, dp. 505'teki yazar; **SHARAV**, s. 87.

5. Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

Rekabet etmeme yükümlülüğü sözleşmede açıkça belirlenmelidir[403]. Bu yükümlülüğün kapsamını ‘’*4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’’* belirleyecektir[404]. Rekabet etmeme yükümlülüğünün en yaygın örneği; know-how alanın, know-how verenin faaliyet gösterdiği bölge veya devletlere, know-how'ı kullanarak elde ettiği ürünleri satmamasıdır[405]. Rekabet etmeme yükümlülüğü ancak kanuna ve ahlaka uygun bir şekilde sınırlandırılabilir[406].

6. Diğer Yan Edim Yükümlülükleri

Diğer yükümlülükler, üçüncü kişilerin saldırılarını gecikmeksizin know-how verene bildirmek[407], know-how'ın maddi varlık kazanmasını sağlayan belgelerin verilmesi için know-how bedeli dışında bedel ödemek[408] vb. olarak sayılabilir.

---

[403] **SHARAV**, s. 88.

[404] RG. T.13/12/1994, S. 22140. **SHARAV**, s. 89.

[405] **BAKIRCI**, s. 110; **SHARAV**, s. 89.

Rekabetin sınırlanmasına diğer örnekler malın belirli miktarda üretilmesi, üretimde sadece belirlenmiş ham maddenin kullanılması da sayılabilir. Bknz**. ERBAY**, s. 232-233.

[406] **SHARAV**, s. 89.

[407] **BAKIRCI**, s. 111.

[408] **ERBAY**, s. 232; **SHARAV**, s. 90.

C. Yan Yükümlülükler

Yan yükümlülüklere aykırılık halinde bunların yerine getirilmesi için dava açamaz, kusur varsa yalnızca tazminat davası açabilir[409]. Bu yükümlülükler, ‘’*ifaya yardımcı yan yükümlülükler’’* ve ‘’*koruyucu yükümlülükler’’* olarak ikiye ayrılır[410]. Bu yükümlülükler kaynağını dürüstlük kuralından alır[411].

Know-How alanın, güven ilişkisinden dolayı know-how verenin kişisel sırlarını koruması *‘’koruyucu yükümlülüklere’’*; sözleşme sona erdikten sonra know-how'ı (maddi bir şey üzerinde vücut bulmuşsa) ve ekipmanlarını düzgün bir şekilde know-how verene iade etmesi ‘’*ifaya yardımcı yan yükümlülüklere’’* örnektir.

[409] **ERBAY**, s. 233.

[410] Yan yükümlülükler ile ilgili detaylı bilgi için bknz. Üçüncü bölüm, §5, C.

[411] **ERBAY**, s. 233; **SHARAV**, s. 91.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNDE BORCA AYKIRILIK VE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

§7.KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNDE BORCA AYKIRILIK

I. Genel Bakış

Borcun, sözleşmede kararlaştırılan hükümlere uygun olmayan şekilde ifası veya borcun ifasından kaçınılması borca aykırılığı oluşturur. Borçlar Hukuku'nun genel hükümlerinde, borca aykırılık söz konusu olduğunda; alacaklının, borçlu kusurlu olsun veya olmasın borcun aynen ifasını talep ve dava etme imkânı vardır. Ayrıca alacaklının, koşulları sağlıyorsa, sözleşmeden dönme hakkı ve menfi zararlarını isteme hakkı vardır. İlaveten, borçlu kusurluysa tazminat talep etme hakkı vardır. Borçlar Hukuku'nun genel hükümleri, know-how sözleşmesinin mahiyetine uyduğu ölçüde uygulanacaktır.

II. Alacaklı Temerrüdü

A. Genel Bilgi ve Şartları

Alacaklı temerrüdü, alacaklının borcunu kendinden kaynaklanan nedenlerle ifa etmemesi durumudur. Know-How sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için know-how alan da know-how veren de alacaklı temerrüdüne düşebilir. Bu alt başlıkta know-how alanın alacaklı temerrüdüne düşmesi işlenecektir.

Know-How alan; borcun ifa edilmesi için gerekli hazırlıkları yapmazsa veya ifayı geçerli bir sebep olmaksızın kabul etmezse alacaklı temerrüdüne düşecektir[412]. Know-How alan açısından alacaklı temerrüdü, know-how'ın niteliğine bağlı olarak değişebilir. Değişiklik gösterecek bu durumlara, know-how alanın, know-how somut bir nesneyse bunu kabul etmemesini veya know-how'ın açıklanması eğitim şeklinde olacaksa, know-how alan ve işçilerinin eğitimde hazır bulunmamasını örnek gösterebiliriz[413].

Know-How alan alacaklı temerrüdüne düşerse; know-how veren, ifanın gerçekleşmesi için ifa davası veya tazminat davası açamayacaktır çünkü alacaklı temerrüdü nitelik itibarıyla borç değil, külfettir[414]. Alacaklı temerrüdü bir hakkın kullanılmamasıdır[415]. Know-How alanın kullanma yükümlülüğü altında olduğu sözleşme içeriğinden çıkarılabiliyorsa veya know-how'ın ifasını kabul etmek know-how alan için bir yükümlülük olarak açıkça kararlaştırılmışsa, know-how alan açısından borçlu temerrüdü hükümlerine gidilebilir[416].

---

[412] **ERBAY**, s. 237. Know-How alanın ifaya katılımı, kaçınma/katlanma şeklinde olumsuz edim olarak da belirlenebilir.

[413] **ERBAY**, s. 237.

[414] **ERBAY**, s. 237 ve aynı sayfada, dp. 18'deki yazarlar; **EREN**, borçlar genel, s. 1012.

[415] **ERBAY**, s. 241.

[416] **KOLLER**, s. 93-94 (aktaran **ERBAY**, s. 238.)

Ayrıca know-how alanın bedeli öncelikli ödeme borcu veya know-how ile orantılı olarak bedel ödeme borcu varsa know-how'ı kabul etmemesi alacaklı temerrüdü ile beraber borçlu temerrüdünü doğuracaktır. Bknz. **ERBAY**, s. 238 ve aynı sayfada, dp. 28'deki yazarlar.

Alacaklı temerrüdünün şartları[417] : Know-How veren, borcun ifasını uygun bir şekilde teklif etmiş olmalıdır. Bu teklif, fiilî olarak, sözleşmedeki unsurlara uygun biçimde ve ifa edilebilirlik anında yapılmış olmalıdır. Know-How alan, edimin ifasını kabul etmekten imtina etmiş olmalıdır; kabul etmekten imtina etme durumu ifaya hazırlık hareketlerini de kapsar. Son olarak, know-how alanın ifayı kabul etmemesi haklı bir sebebe dayanmamalıdır.

B. Sonuçları

Know-How, maddi bir şey üzerinde varlık bulmuşsa bu durumda Borçlar Kanunu genel hükümlerine gidilir [418] ve know-how veren, masrafları kendisine ait olmak kaydıyla know-how'ı tevdi ederek borcundan kurtulabilir[419]. Know-How veren, know-how'ı tevdi edecekse, gizliliğin korunması için lazım gelen önlemlerin alınmasını hâkimden talep etmelidir[420].

Know-How, soyut bir varlığa sahipse veya sözleşmenin ifası için know-how alan ve verenin ortak çalışması gerekiyorsa tevdi mümkün olamayacaktır[421]. Benzer şekilde, soyut bir varlığa sahip olan know-how'ı genel hükümlerden TBK m.108'e göre

---

[417] **ERBAY**, s. 239 ve aynı sayfada dp. 30-38'deki yazarlar.

Bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 1013-1015; **REİSOĞLU**, s. 336-338.

[418] TBK m. 107.

[419] **KOLLER**, s. 94 (aktaran **ERBAY**, s. 240.)

Hukukumuza göre tevdi, alacaklının borcundan kurtulmak için kanunun veya sözleşmenin öngördüğü üçüncü kişilere sözleşme konusu şeyi bırakmasıdır. Bknz. **ERBAY**, s. 240, dp. 39.

[420] **ERBAY**, s. 240.

[421] **KOLLER**, s. 95 (aktaran **ERBAY**, s. 241.)

sattırmak da mümkün olmayacaktır çünkü ortada oluşmuş bir mal yoktur. Bu durumlarda, know-how veren, sözleşmeden dönme hakkını kullanmak isteyebilir[422].

Sözleşmeden dönülmesi için öncelikle know-how alana makul bir süre verilmeli ve bu sürenin sonunda know-how alan ifayı kabul etmemişse sözleşmeden dönülmelidir[423]. Know-How veren sözleşmeden dönme hâlinde yalnızca ifaya hazırlık aşamasında yapmış olduğu masrafları isteyebilir[424].

III. Sonraki Kusurlu İfa İmkansızlığı

A. Genel Bilgi ve Şartları

Sözleşme kurulduktan sonra borçlunun, borcunu kendisinden kaynaklanan bir sebepten ötürü sürekli ve kesin olarak ifa edememesi sonraki kusurlu ifa imkânsızlığına sebep olur[425]. Borçlunun iktisadi durumunun kötüleşmesi veya aşırı ifa güçlüğü ifa

[422] **ERBAY**, s. 240 ve aynı sayfada, dp. 42.

[423] **ERBAY**, s. 241 ve aynı sayfada dp. 50'deki yazarlar. Burada, borçlu temerrüdündeki dönmenin şartları kıyasen uygulanır.

[424] **ERBAY**, s. 242 ve aynı sayfada dp. 53'teki yazarlar.

[425] Sonraki kusurlu ifa imkânsızlığı hakkında detaylı bilgi için bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 1036-1051. Başlangıçtaki imkânsızlık hâlinde ise sözleşme daha kurulmadan sözleşme konusu borcun ifası mümkün değildir. Bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 327-331. Know-How açısından başlangıçtaki imkânsızlığa; know-how'ın mevcut olmaması, özellikle üçüncü kişilere aktarılmasının mümkün olmaması, kullanılamaması durumları örnek verilebilir. Bu hâllerde TBK m. 27'ye göre sözleşme kesin hükümsüz olacaktır. Ancak know-how'ın gizli olduğu vaat edilmişse ve bu niteliğe sahip olmadığı anlaşılmışsa veya know-how üzerinde borcun ifasından önce kurulmuş bir sınai hak

imkânsızlığı sayılmaz[426]. Böyle bir durumda tazminattan indirim yapılması gündeme gelebilir[427]. Ancak sözleşmenin kurulduğu dönemde bilinmeyen aşırı ifa güçlüğü durumunda, taraflar sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını hâkimden talep edebilir veya temel hatası hükümlerine başvurabilirler[428]. Borçlu ifayı gerçekleştirmiş ancak ifa, sözleşmede belirtilen niteliklere uygun değilse bu hâlde imkânsızlık değil; kötü (ayıplı) ifa vardır[429].

Bu konuyu know-how sözleşmesi özelinde değerlendirecek olursak, sonraki kusurlu ifa imkânsızlığına genelde know-how veren sebep olur. Know-How alanın

---

olduğu anlaşılmışsa, sözleşmedeki borç ifa edilebilir/ ifa edilmiş olduğundan sözleşme kesin hükümsüz olmayacaktır. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 136-137.

ÖĞÜZ'e göre know-how verenin sonraki kusurlu ifa imkânsızlığı, know-how'ın sınai hak koruması altında olması ve know-how verenin bunu sözleşme öncesinde veya sözleşme kurulduktan sonra bilmesi veya bilebilecek durumda olması hâlinde söz konusu olur. Bu durumlarda know-how veren zararı karşılamalıdır. Ayrıca bu hâlde satış sözleşmesindeki zapttan sorumluluk hükümlerine de başvurulabilir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 137-138. Benzer görüş için bknz. **ERBAY**, s. 247.

[426] **ERBAY**, s. 243 ve aynı sayfada dp. 59'daki yazarlar. Aksi görüş, **KOLLER**' e göre know-how veren, gerekli araştırmaları yaptığı halde iktisadi olarak bu ifayı kaldıramayacağını ve yerinde kim olsa aynı şekilde davranacağını ispat ederse bu durum ifa imkânsızlığı sayılabilir. Bknz. **KOLLER**, s. 106 (aktaran **ERBAY**, s. 243.)

[427] TBK m. 114.

[428] **ERBAY**, s. 243 ve aynı sayfada dp. 65'teki yazarlar; **SHARAV**, s. 94.

[429] **ERBAY**, s. 245-246. Alman imparatorluk mahkemesinin böyle bir duruma ifa imkânsızlığı tanımını yaptığı kararı için bknz. **ERBAY**, s. 246, dp. 80.

borcu, genellikle para ödeme olduğundan imkânsızlık kapsamına girmeyecektir[430]. Ancak eklemek gerekir ki kullanma yükümlülüğü kararlaştırıldığı durumlarda, know-how alan da ifa imkânsızlığına sebep olabilecek davranışlarda bulunabilir. Örneğin, know-how alan, kusurlu bir fiili ile aldığı know-how'ı kullanılmaz hâle getirebilir[431].

Sonraki kusurlu ifa imkânsızlığının şartları: Geçerli olarak kurulmuş bir sözleşmenin olması gerekmektedir. Sözleşme konusunun sonradan imkânsız duruma gelmesi gerekir; imkânsızlık, sürekli olmalıdır[432]. Örneğin; know-how, soyut bir bilgi formundaysa ve know-how alanın personellerine eğitim verilerek aktarılacaksa ve bu eğitimde, eğitim verecek kişinin şahsi nitelikleri önem arz ediyorsa ancak bu bilgiyi aktaracak kişi ölmüşse, akıl hastalığına yakalanmışsa veya gaipse bu durumda ifa imkânsızlığından bahsedilebilir[433]. Ancak know-how somut olarak bir madde üzerinde vücut bulduysa bu maddenin kaybolması, yok olması vb. ifa imkânsızlığı kapsamına girmeyecektir çünkü yok olan şey know-how'ın ifa vasıtasıdır[434]. Kusurlu hareketler ifa imkânsızlığına sebep olmalıdır ve bu imkânsızlıktan dolayı bir zarar oluşmalıdır[435]. İspat yükü, borçtan kurtulmak isteyen tarafa aittir[436]. Son olarak, zarar ve kusurlu imkânsızlık arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır[437].

---

[430] **ERBAY**, s. 244 ve aynı sayfada dp. 71'deki yazar; **SHARAV**, s. 93-94.

[431] **SHARAV**, s. 95-96.

[432] **ERBAY**, s. 248 ve s. 248, dp. 88'deki yazarlar; **SHARAV**, s. 95.

[433] **ERBAY**, s. 248.

[434] **ERBAY**, s. 248.

[435] **ERBAY**, s. 248-249; **SHARAV**, s. 96.

[436] TMK m. 6; **AKİPEK**, Jale G./ **AKINTÜRK**,Turgut/ **ATEŞ KARAMAN**, Derya, Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku, C. I, 15.Baskı, İstanbul 2019, s.198-202.

[437] **ERBAY**, s. 249; **SHARAV**, s. 96.

B. Sonuçları

İfanın imkânsızlaşmasına neden olan taraf, bu durumun kendi kusurundan ileri gelmediğini ispat ederse borcu sona erecektir[438]. İspat edemezse, karşı tarafın müspet zararını tazmin etmek zorunda kalacaktır[439]. Müspet zararın hesaplanmasında haksız fiile ilişkin hesaplama yöntemleri kullanılacaktır[440]. Borçlunun iktisadi anlamda güçsüzlüğünden dolayı borcunu ifa edememesi hallerinde temerrüt hükümleri uygulanacaktır[441]. Know-How sözleşmesi kısmî olarak imkânsız olursa, imkânsız olmayan kısım için borç devam edecektir[442]. Ödenecek bedelden, ifa edilen know-how oranında indirim yapılacaktır ancak imkânsız olan kısım olmadan know-how'ın işlevini yerine getiremeyeceği anlaşılıyorsa bu duruma neden olan taraf tazminat ödemelidir[443].

---

[438] TBK m. 136/ I. İmkansızlaşma yalnızca parça borçlarında söz konusu olacaktır.

[439] **ERBAY**, s. 249 ve aynı sayfada, dp. 97; **ÖĞÜZ**, s. 138.

[440] **ERBAY**, s. 249, dp. 97; **SHARAV**, s. 96-97. TBK m. 114.

[441] **KOLLER**, s. 112 (aktaran **ERBAY**, s. 250.)

[442] **ERBAY**, s. 251 ve s. 251 dp. 109'daki yazarlar.

[443] **KOLLER**, s. 111 (aktaran **ERBAY**, s. 251); **ERBAY**, s. 251, dp. 110,112'deki yazarlar.

Sözleşme yapılmadan önce objektif kısmi imkânsızlık varsa ve know-how veren kusursuzsa sözleşme batıl olacaktır. Bknz. **ERBAY**, s. 251, dp. 111.

IV. Edimin Gereği Gibi İfa Edilmemesi

Gereği gibi ifa edilmemekten, sözleşmedeki hükümlere uygun ifa edilmeme anlaşılır[444]. *''Gereği gibi ifa etmeme, kaçınma yükümlülüğünün ve kötü ifa ile yan yükümlülüklerin ihlâlini kapsar*[445]*.''*

Know-How verenin, know-how'ın kullanılmasına katlanma yükümlülüğünden ve yan yükümlülüklerden detaylı olarak bahsetmiştik[446]. Kötü ifayı ise ayıptan sorumluluk kısmında anlatacağız[447]. Bunların dışında, gereği gibi ifa etmemeye, know-how sözleşmesindeki güven ilişkisine aykırı davranışları örnek olarak verebiliriz. Know-How sözleşmesi güven üzerine kurulduğundan know-how verenin birden fazla know-how alanla çalışması hâlinde hepsine eşit davranma yükümlülüğü vardır[448]. Ayrıca yalın know-how sözleşmesinde, know-how verilen üçüncü kişi edim yükümlülüklerine aykırı davranırsa; know-how alan, üçüncü kişiye ve güven ilişkisinin zedelenmesinden dolayı know-how verene haksız fiil hükümlerine göre başvurabilir[449].

---

[444] **ERBAY**, s. 266; **SHARAV**, s. 97.

[445] **ERBAY**, s. 266'dan naklen, **ERBAY**, s. 266, dp. 239'daki yazarlar. **ÖĞÜZ**' e göre mutlak sır özelliği taşıyan know-how, açıklandıktan sonra sınai hak başvurusuna konu olursa gereği gibi ifa etmeme söz konusu olacaktır. Know-How veren TBK m. 112'ye göre sorumlu olacak ve know-how alan şartlar gerçekleşmişse haklı sebeple fesih hakkını da kullanabilecektir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 138. Bu durumu ifa imkânsızlığı olarak niteleyen Alman hukuku hakkında detaylı bilgi için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 138.

[446] Bknz. Üçüncü Bölüm, §5, II, A, 2; §5, II, C.

[447] Bknz. Dördüncü Bölüm, §7, II, VI.

[448] **KOLLER**, s. 112 (aktaran **ERBAY**, s. 268.)

[449] **ERBAY**, s. 267-268 ve aynı sayfada, dp. 253. Know-How verenin koruma yükümlülüklerini ihlal etmesi haksız fiil sorumluluğu kapsamında değerlendirilebilir.

Gereği gibi ifa etmeme durumunda ispat yükü alacaklıdadır[450]. Gereği gibi ifa etmemenin sonucunda TBK m. 112-113 gereği borçlu kusursuz olduğunu kanıtlamadıkça zararı karşılanmak zorundadır. Yan yükümlülükler bağımsız ifa davasına konu olamayacağı için müspet zararın giderilmesi talep edilebilir[451]. Ayrıca doktrinde, yan yükümlülüklerin ihlalinde borçlu kusurlu olmasa dahi ihlal söz konusu ise alacaklının sözleşmeden dönebileceği savunulmaktadır[452].

V. Borçlu Temerrüdü

A. Genel Bilgi ve Şartları

Know-How sözleşmesinde, her iki taraf da ifa etmekle yükümlü olduğu borcu sözleşmede belirlenen zamanda ifa etmezse borçlu temerrüdüne düşecektir[453]. Know-How sözleşmesinde borçlu temerrüdü hâlinde Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri

---

[450] **ERBAY**, s. 268 ve aynı sayfada, dp. 259'daki yazarlar.

[451] **ERBAY**, s. 268; **SHARAV**, s. 98.

[452] **ERBAY**, s. 269 ve aynı sayfada dp. 260'da belirtilen yazarlar; **SHARAV**, s. 100.

[453] **ERBAY**, s. 252; **SHARAV**, s. 101. Bu alt başlıkta know-how veren açısından konu incelenmiştir. **ÖĞÜZ**' e göre know-how veren net bir biçimde borcunu ifa etmeyeceğini açıklarsa bu durum temerrüde değil ifa imkânsızlığına neden olur. Aynı görüşte **OKTAY-ÖZDEMİR**, s. 127. Eğer know-how verenin borcunu ifa edemeyeceği net değilse ve henüz know-how açıklanmamışsa borçlu temerrüdü hükümleri (TBK m. 123-126) uygulama alanı bulabilir. Bu durumda know-how veren, know-how alanın peşin olarak ödenmiş olduğu know-how bedelini iade edecektir. Know-How açıklanmaya başlanmışsa, ifa kesildiği için artık sözleşme sürekli edimli niteliğe sahip olacağından sözleşme feshedilebilecektir, fesih ileriye etkili olacaktır. Bknz**. ÖĞÜZ**, s. 134-135.

uygulanacaktır[454] buna göre temerrüde düşmek için borçlunun kusurlu olmasına gerek yoktur[455]. Temerrüde düşme, yalnızca asli edim yükümlülükleri açısından değil yan edim yükümlülükleri açısından da söz konusu olabilir[456].

Temerrüdün şartları[457] : Tarafların iradelerine uygun biçimde, hüküm ve sonuç doğurmaya elverişli olarak kurulmuş bir sözleşme mevcut olmalıdır. İkinci olarak, borcun ifası mümkün olmalıdır. İmkansızlık, objektif nitelikteyse, başka bir deyişle, borç kimse tarafından ifa edilemiyorsa temerrüt hali söz konusu olmaz; kusuru sebebiyle borcun ifasını imkânsızlaştıran borçludan bu davranışından dolayı tazminat istenebilir. Kesin vadeli olarak kurulmuş know-how sözleşmesinde, borcun kesin olarak belirlenmiş tarihte ifa edilmemesini doktrinde bazı yazarlar imkânsızlık olarak tanımlamışlardır[458]. Ancak borcun kesin olarak belirlenen tarihte ifa edilememesi borçlunun dışında gelişen bir duruma dayanıyorsa, örneğin Covid-19 pandemisi nedeniyle hava-deniz yolu ulaşımının ve sınır kapılarının kapanması gibi bir durum söz konusuysa imkânsızlıktan söz edilebilir. Bizim de katıldığımız görüşe göre bir cümle üstteki gibi bir durum söz konusu değilse kesin vadede borcu ifa etmemek tipik bir temerrüde düşme halidir.

---

[454] Doktrinde; know-how sözleşmesindeki borçlu temerrüdünde, patent-lisans sözleşmelerine gönderme yapılmakta ve know-how (lisans) sözleşmelerinde bu durumun özellik taşımadığı, sözleşme sürekli borç ilişkisi olduğu için Alman Medeni Kanunu (BGB) §326'ya göre tazminat istenebileceği veya sözleşmenin feshinin istenebileceği savunulmaktadır. Bu görüş için bknz. **ERBAY**, s. 252, dp. 121.

[455] **EREN**, borçlar genel, s. 1090.

[456] **EREN**, borçlar genel, s. 1091.

[457] Temerrüdün şartları hakkında detaylı bilgi için bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 1089-1109.

[458] **ERBAY**, s. 254, dp. 133'teki yazarlar.

Doktrinde bir görüşe göre know-how açıklanmasına rağmen know-how alanın kullanımına izin verilmiyorsa sürekli nitelikteki edimin ifa edilememesi ve kaçırılan sürede ifanın mümkün olmaması, imkânsızlık doğurur[459]. Bu görüşe katılmıyoruz.

Temerrüdün diğer şartları; know-how verenin ifadan kaçınmak için bir sebebinin olmaması, borcun muaccel olması, ihtar çekilmiş olması olarak sayılabilir[460]. Belirli vadeli sözleşmelerde ihtar çekilmesine gerek yoktur[461]. İhtarda, borcun ifa edilmesinin talep edilmesi aksi taktirde sonuçlarından mesul olacağının hatırlatılması yeterlidir[462].

B. Sonuçları

1. Gecikme Tazminatı

Know-How sözleşmesinin asıl gayesi ifa olduğundan; know-how alan, temerrüt durumunda bile her zaman know-how verenden edimini ifa etmesini talep edebilir[463]. Know-How veren kusurluysa ve know-how alan borcun zamanında ifa edilmemesinden dolayı bir zarara uğramışsa aynen ifa talebinin yanında bu zararlarının tazmini için gecikme tazminatı isteyebilir.

Gecikme tazminatının talep edilebilmesi için know-how alanın, know-how verenin temerrüde düşmesi dolayısıyla bir zarara uğradığını ispat etmesi ve zararın

[459] **ERBAY**, s. 254, dp. 136'daki yazarlar.

[460] **ERBAY**, s. 254-257.

[461] TBK m. 117.

[462] **ERBAY**, s. 257 ve aynı sayfada dp. 162'deki yazarlar.

[463] **ERBAY**, s. 258 ve aynı sayfada dp. 170'deki yazarlar.

miktarını belirtmesi gerekir[464]. Gecikme zararı[465]; know-how alanın zamanında üretime başlayamamasından dolayı yaşadığı gelir kayıplarını, know-how'ın temerrüt sebebiyle kendisinden beklenen faydayı gösterememesiyle oluşan değer kayıplarını, temerrüt dolayısıyla yapılan masrafları, know-how alanın temerrüt sebebiyle üçüncü kişilere olan borçlarını zamanında ifa edememesiyle oluşan zararları, know-how alana üretim yapmak için lazım olan araçlar temerrüt nedeniyle daha geç ve daha pahalı fiyata alınmışsa bunlardan kaynaklanan zararları kapsar.

2. Beklenmeyen Hâlden Sorumluluk

Know-How veren; kusuruyla temerrüde düşmüşse, bu süre zarfında beklenmeyen hâlden dolayı know-how'ın zarara uğramasından sorumludur ayrıca know-how veren, temerrüde düşmekte kusurlu olmadığını veya borcu zamanında ifa etmiş olsaydı da beklenmeyen hâlin know-how'a zarar vereceğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur[466].

3. TBK m.123 ve 125 Uyarınca Değerlendirilmesi

Know-How sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan TBK m.123-125 hükümleri know-how sözleşmesine de uygulanacaktır. Know-How

[464] **ERBAY**, s. 258. Know-How veren, temerrüde düşmede kusurlu olmadığını kanıtlarsa gecikme tazminatı ödemekten kurtulur. TBK m. 118.

[465] **KOLLER**, s. 99-100 (aktaran **ERBAY**, s. 260.)

[466] TBK m. 119.

verene temerrüde düşmesinden sonra ek süre verilerek sözleşmede kararlaştırılmış asli yükümlülüklerin ikincil yükümlülüklere dönüştürülmesi sağlanır[467].

Ek sürenin verilmesi herhangi bir şekil şartına tabi değildir; Ek olarak verilen süre, borcun ifa edilmesi için uygun olmalıdır. Bu uygunluğun tespitinde hem know-how alanın hem de know-how verenin menfaati önem taşır[468]. Ek olarak verilen süre net bir tarih olarak belirlenebileceği gibi bir tarih aralığı da olabilir.

Know-How veren, ek süre içinde borcunu ifa etmezse, know-how alan TBK m. 125'te yer alan seçimlik haklardan kullanabilir. Know-How alanın seçimlik hakları [469]; *''…… , her zaman borcun ifasını ve gecikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir , Alacaklı, ayrıca borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir veya sözleşmeden dönebilir , Sözleşmeden dönme hâlinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat edemezse alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.* ''

Ek sürenin sonunda know-how alan derhâl ifayı kabul etmediğini ve seçimlik haklardan hangisini seçtiğini know-how verene bildirir. Doktrinde know-how alanın, seçtiği hakkı derhâl bildirmesi gerekip gerekmediği tartışmalıdır[470]. Dürüstlük kuralına

---

[467] **KOLLER**, s. 101 (aktaran **ERBAY**, s. 262); **ERBAY**, s. 262, dp. 205'teki diğer yazarlar.

[468] **ERBAY**, s. 263.

[469] TBK m. 125/ I-II. Menfi zarar, sözleşmenin geçerli olmamasından veya kurulamamasından kaynaklanan zarar; müspet zarar sözleşmenin ifa edilememesinden kaynaklanan zarar anlamına gelir. **EREN**, borçlar genel, s. 530.

[470] **ERBAY**, s. 265, dp. 233'teki yazarlar.

uygun bir zamanda seçimini bildirebileceği görüşüne biz de katılmaktayız. Seçim hakkı kullanıldıktan sonra know-how alanın onayı olmadan geri alınmaz[471].

VI. Ayıptan Sorumluluk

A. Genel Bilgi ve Şartları

Ayıp; genel manada, sözleşmede belirlenen ve vaat edilen niteliklerin satılan şeyde mevcut olmaması veya eksik olmasıdır [472] . Know-How veren, know-how'ın ayıplarından sorumludur[473].

Doktrinde, bu sorumluluğun sözleşmede açıkça belirlenmesi gerektiğini savunan bir görüş vardır[474]. Başka bir görüşe göre sözleşmede ayıptan sorumluluk açıkça kayıt altına alınmasa da know-how sözleşmesi sürekli borç doğuran nitelikte bir sözleşme olduğundan, sözleşme süresince know-how'ın kullanılabilir nitelikte olması, know-how verenin sorumluluğundadır[475]. Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre know-how sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasında iktisadi amaç benzerliği olduğundan satış

---

[471] **ERBAY**, s. 264, dp. 230'daki yazar.

[472] TBK m. 219/ I. Ayıp, know-how'ın teknik ve fonksiyonel özelliklerindeki eksiklik ve/veya know-how'ın kullanımını ve elverişliliğini azaltan durumlardır. Know-How verenin ayıptan sorumlu olabilmesi için know-how'ın niteliklerinin ciddi ölçüde ayıp tarafından etkilenmesi gerekmez. Bknz. **ERBAY**, s. 191 ve aynı sayfada dp. 222-225 'deki yazarlar.

[473] **ERBAY**, s. 186 ve aynı sayfada dp. 185'teki yazarlar.

[474] **ERBAY**, s. 186, dp. 187'deki yazar.

[475] **STUMPF**, Nr. 52, 63 (aktaran **ERBAY**, s. 186); Aynı görüş, **ERBAY**, s. 186, dp. 189-190'daki yazarlar.

sözleşmesindeki ayıptan sorumluluk hükümleri kıyasen know-how sözleşmesine de uygulanabilir[476]. Know-How'ı açıklama borcundaki ayıbın, bu borç parça veya cins borcu olmadığından kötü ifa hükümleri bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz[477].

Know-How veren, ciddi bir beyanla know-how'ın belirli özelliklere sahip olduğunu yahut olmadığını vaat etmiş veya açıklamışsa bu beyanlarından sorumlu olacaktır[478]. Örneğin; know-how veren, know-how'ın yeni bir bilgi olduğunu veya zamandan tasarruf sağladığını beyan etmişse ve know-how bu niteliklere değilse, bu beyanlarından sorumlu olacaktır[479].

Doktrindeki genel kabule göre know-how verenin bu şekildeki beyanları know-how'ın niteliklerine ilişkin düşünce açıklamasıdır[480]. Know-How verenin sorumluluğu, know-how'ın açıklandığı an *''hasarın intikalinde''* var olan ayıplarla sınırlıdır[481] Know-

---

[476] **KOLLER**, s. 117 (aktaran **ERBAY**, s. 186.).

Satış sözleşmesinde ayıptan sorumluluk hükümleri, kötü ifa durumuna ilişkin hususi düzenlemelerdir. Satış sözleşmesinde ayıptan sorumluluk hakkında detaylı bilgi için bknz. **ARAL/AYRANCI**, s. 116-166; **EREN**, borçlar özel, s. 102-160; **TANDOĞAN**, s. 163-222; **YAVUZ**, s. 82-110.

[477] **ERBAY**, s. 187-188 ve aynı sayfada dp. 199'daki yazarlar ve açıklamalar. Parça ve cins borcu **EREN**, borçlar genel, s .110-112.

[478] **ERBAY**, s. 189. Gizli olduğu vaad edilen know-how'ın gizli çıkmaması da ayıplı ifaya örnektir. Bknz. **KÖSEALİOĞLU**, s. 137

[479] **ERBAY**, s. 189.

[480] **ERBAY**, s. 189, dp. 206'daki yazarlar.

[481] Know-How verenin ilave bir garantide bulunmadığı hallerde sözleşme devam ettiği müddetçe oluşacak bütün ayıplardan sorumlu olması, sözleşmenin menfaat dengesini bozacaktır. Bknz. **ERBAY**, s. 191-192 ve aynı sayfada dp. 226'daki yazarlar.

How veren, açıkça belirtmemişse know-how'ın randımanından sorumlu değildir. Ancak know-how'ın randımansızlığı, know-how verenin eksik bilgilendirmesi vb. gibi durumlardan kaynaklanırsa know-how veren sorumlu olacaktır[482].

Know-How verenin, know-how'ın niteliklerinden bağımsız olarak gerçekleşmesi muhtemel bir olaya ilişkin bir taahhüdü varsa bu durumun gerçekleşmemesi hâlinde sözleşmede borçlanılan edimin içeriğinden bağımsız, garanti taahhüdüne göre sorumluluğuna gidilebilecektir[483]. Örneğin, know-how veren, vaad ettiği niteliklere uygun know-how'ı açıkladı ancak bu durumun haricinde know-how'ın belirli miktarda gelir getireceğine ilişkin taahhütte bulundu; bu durumda know-how alan garanti taahhüdü sorumluluğuna gidebilecektir.

Sözleşmede yalnızca belirlenen /vaat edilen niteliklerin olmaması değil dürüstlük kuralına göre olması gereken niteliklerin eksik olması da sorumluluk gerektirecektir[484]. Bu eksiklik, know-how alan açısından ciddi ölçüde know-how'ın değerini ve elverişliliğini azaltmalıdır[485].

---

[482] **ERBAY**, s. 190 ve aynı sayfada dp. 214'teki yazarlar.

[483] **ERBAY**, s. 190 ve aynı sayfada dp. 212'deki yazarlar.

[484] Bu tipteki ayıplar; iktisadi, hukuki veya teknik alana ilişkin olabilir. Teknik alana ilişkin ayıba, know-how kullanılarak üretim yapılamaması veya know-how'ın üretim tekniğindeki yanlışlıklar örnek gösterilebilir. İktisadi ayıba, know-how'ın sözleşmeden beklenen faydayı ve/veya rekabet avantajını sağlamaması örnek gösterilebilir. Hukuki ayıba ise idari makamlar veya kanunlar tarafından know-how'ın kullanımının sınırlanması örnek gösterilebilir. Detaylı bilgi için bknz. **BAŞ**, s. 63; **ERBAY**, s. 193-196; **GÜRZUMAR**, s. 149.

[485] **ERBAY**, s. 192-193.

B. Sonuçları

Ayıptan sorumlulukta seçimlik hakları kullanılabilmek için muayene ve ihbar külfetine uymak gereklidir. Know-how sözleşmesinde, know-how'ın kullanılmasıyla ayıp ortaya çıkacaktır[486]. Know-How alan, ''*hasarın geçme anında''* var olan ayıbı net bir şekilde açıklayarak know-how verene derhâl bildirmelidir ve bu durumu ispat etmelidir[487]. İhbar, herhangi bir şekle tabi değildir.

Know-How alan; *'' ...Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme, Satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinde indirim isteme, Aşırı bir masrafı gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme, İmkân varsa, satılanın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini isteme….''* haklarına sahiptir[488]. Ayıpsız benzeri ile değişim ise know-how'ın mahiyeti gereği mümkün olmayacaktır[489]. Dönme hakkının kullanılabilmesi için koşulların bunu kaçınılmaz kılması gerekir; örneğin, yalın know-how sözleşmesinde; ayıplı know-how, üçüncü kişiye know-how alan tarafından aktarılmışsa, artık know-how alan sözleşmeden dönemeyecektir[490]. Sözleşmeden dönme hakkının seçilmesi

[486] **KOLLER**, s. 137 (aktaran **ERBAY**, s. 197.)

[487] **ERBAY**, s. 197 ve aynı sayfada dp. 272, 274'deki yazarlar. Bu külfet, satış sözleşmesindeki gizli ayıpların ihbar külfeti gibi düşünülmelidir.

[488] TBK m. 227. **ÖĞÜZ**; ayıba, satış sözleşmesi hükümlerinin kıyasen uygulanacağı hallerin sınırlı olduğunu belirtmiştir. Know-How sözleşmesinde ayıptan sorumluluk hakkında bilgi için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 149-167.

[489] **ERBAY**, s. 198.

[490] **ERBAY**, s. 198-199.

hâlinde, sözleşme baştan itibaren geçersiz olacaktır[491]. Bu seçimlik hakların dışında taraflar sözleşmede başka haklar da belirleyebilirler.

Ayıptan sorumluluk hükümlerine başvuru için zamanaşımı süresi, taşınır satış sözleşmesinde iki yıldır ancak know-how maddi olmayan nitelikte olduğu için genel zamanaşımı süresi olan on yıllık sürenin kabul görmesi gerekir[492].

VII. Zapttan sorumluluk

A. Genel Bilgi, Şartları ve Kapsamı

Zapttan sorumluluk, kullanım hakkı veya mülkiyeti sözleşmeyle alacaklıya devredilen malın kullanımının, üçüncü kişinin alacaklıdan daha üstün bir hakkı olduğu gerekçesiyle engellenmesinden borçlunun sorumlu olması hâlidir[493]. Know-How sözleşmesinde ise zapt, genellikle, üçüncü kişinin know-how üzerinde sınai hakka sahip olması sebebiyle know-how alanın, know-how'ı dilediği gibi kullanamaması hâlidir.[494]. Know-How veren, başkasının patent ettirilmiş buluşunu, faydalı modelini, markasını vb. kendisininmiş gibi know-how alana vermiş olabilir[495].

---

[491] **KOLLER**, s. 139 (aktaran **ERBAY**, s. 199.)

[492] TBK m. 231. Lisans sözleşmelerinde de benzer durum söz konusudur. Bknz. **ERBAY**, s. 201 ve aynı sayfada dp. 306.

[493] **ARAL/AYRANCI**, s.107-108; **EREN**, borçlar özel, s. 78-79; **TANDOĞAN**, s. 148-149; **YAVUZ**, s. 62-64.

[494] **ERBAY**, s. 205; **STUMPF**, Nr. 68, **KOLLER**, s. 118 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 167.)

[495] **ERBAY**, s. 205 ve aynı sayfada dp. 331; **KOLLER**, s. 118 (aktaran **ERBAY**, s. 205.)

Zapttan sorumluluğun şartları: Know-How veren borcunu ifa etmiş, know-how karşı tarafa açıklanmış olmalıdır[496]. Üçüncü kişi, üstün hak iddiasını know-how veren borcunu ifa etmeden ileri sürerse veya üçüncü kişi sözleşme kurulduktan sonra üstün hak elde ederse bu durumda borçlu TBK m.112'ye göre sorumlu olacaktır[497]. Üçüncü kişinin üstün hakkı, sözleşme kurulmadan önce doğmuş olmalıdır ve know-how alan üçüncü kişinin üstün hak sahibi olduğunu bilmemelidir[498]. Know-How alanın üçüncü kişinin üstün hakkından dürüstlük kuralına uygun şekilde haberdar olmaması yeterlidir, üstün hak araştırması yapma yükümlülüğü yoktur[499]. Son olarak, üçüncü kişinin, üstün hakkı olduğunu zımnen de olsa ifade etmesi gerekir[500]; know-how alan ise korumadan faydalanabilmek ve know-how verene bu durumu duyurmak için ihbar ve ispat külfetini yerine getirmelidir[501].

Know-How sözleşmesinde zapttan sorumlulukta, kıyasen satış sözleşmesi hükümleri uygulanmalıdır.[502] Know-How alan, isterse zapttan sorumluluk hükümlerine

---

[496] **ERBAY**, s. 206.

[497] **ERBAY**, s. 207 ve aynı sayfada dp. 346 -347'deki yazarlar.

[498] **ERBAY**, s. 207.

[499] **ERBAY**, s. 207.

[500] **ERBAY**, s. 207 ve aynı sayfada dp. 351-352'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 170, dp. 562.

[501] **ERBAY**, s. 207-208 ve aynı sayfalarda dp. 353-354.

[502] **KOLLER**, s. 119 (aktaran **ERBAY**, s. 206.); **ÖĞÜZ**, s. 169. Aksi görüşte olan yazarlar için bknz. **ERBAY**, s. 206, dp. 341. Alman hukukunda, know-how sözleşmesindeki zapttan sorumlulukta ürün kirası veya satış sözleşmesi hükümleri sözleşmenin niteliğine uyduğu ölçüde uygulanabilir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 168 ve aynı sayfada dp. 557. Türk hukukunda ise ürün kirası sözleşmelerinde zapttan sorumlulukta da satış sözleşmesi hükümlerinin kıyasen uygulanacağı kabul edilmektedir. **ÖĞÜZ**, s. 169. Satış sözleşmesinde zapttan sorumluluk hakkında detaylı bilgi için bknz.

başvurmak yerine TBK m. 112'ye göre zararının giderilmesini isteyebilir[503]. Ayrıca, know-how alan şartları varsa irade sakatlığı hallerine de başvurabilir[504].

B. Hüküm ve Sonuçları

Know-How sözleşmesinde zapttan sorumluluğun özellikle know-how üzerinde sınai hak bulunması durumunda ortaya çıktığını belirtmiştik. Sınai haklardan patentin özellik arz eden bir durumuna değinmek istiyoruz. Know-How veren, sözleşmede açıkça herkes tarafından bilinen (alenileşmiş) durumlardan da sorumlu olacağını belirtmişse ilan edilen patentten kaynaklanan zapttan sorumlu olacaktır[505]. Buna karşılık know-how verenin kural olarak know-how'ın yurt dışında patent alıp almadığını araştırma yükümlülüğü yoktur[506]. Ancak bu durumun sınırlarını da hakkaniyet belirleyecektir. Örneğin uluslararası bir şirkete know-how verilmişse bu durumda know-how verenden know-how'ın yurt dışında patent alıp almadığını araştırması beklenecektir[507].

ARAL/AYRANCI, s. 107-115; **EREN**, borçlar özel, s. 78-101; **TANDOĞAN**, s. 148-163; **YAVUZ**, s. 62-71.

[503] **ERBAY**, s. 209 ve aynı sayfada dp. 366; **ÖĞÜZ**, s. 170, dp. 561

[504] **ERBAY**, s. 210 ve aynı sayfada dp. 369-370'deki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 170, dp. 561.

[505] **KOLLER**, s. 125 (aktaran **ERBAY**, s. 209); **ÖĞÜZ**, s. 172. Know-How; yurt içinde patent almış ise know-how verenin bunu araştırma yükümlülüğü gizli patentler açısından kabul edilir. Bknz. **ERBAY**, s.209. Gizli patent hakkında detaylı bilgi için SMK m. 124.

[506] **KOLLER**, s. 125 (aktaran **ERBAY**, s. 209.)

[507] **KOLLER**, s. 126 (aktaran **ERBAY**, s. 209.)

Satış sözleşmesinde taşınır malın tam zapta uğraması hâlinde sözleşme kendiliğinden sona erecektir [508] . Know-How sözleşmesinde ise taşınır satış sözleşmesindeki gibi bir mal söz konusu olmadığı için TBK m. 217 doğrudan uygulanamaz[509]. Üçüncü kişi; know-how'ın kullanılmasını engelleyebilir, know-how alanla sözleşmeyi kendisi devam ettirebilir, sözleşmenin sona ermemesi üçüncü kişi için zarar meydana getirecekse, üçüncü kişi zararını know-how verenden vekâletsiz iş görme hükümlerine göre talep edebilir, sonuç olarak somut olayın şartlarına göre hakkaniyetli bir çözüm belirlenmelidir[510]. Know-how'ın tam zaptı durumunda know-how veren, kusuru olmasa dahi doğrudan zararları karşılamakla mükellef olacaktır ve kusursuzluğunu kanıtlamadıkça dolaylı zararlardan da sorumlu olacaktır[511]. Know-How

[508] TBK m. 217.

[509] **ERBAY**, s. 208. **ÖĞÜZ**'e göre sözleşme kurulduğu anda know-how üzerinde üçüncü kişinin üstün hakkı varsa know-how sözleşmesi feshedilmiş olacak ve know-how alan bedel ödeme borcundan kurtulacaktır. Zapttan sorumluluktan söz edebilmek için üçüncü kişinin fiilen know-how'ın kullanılmasını engellemeye çalışması gerekir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 170 ve aynı sayfada dp. 562.

[510] TBK m. 526-531; **ERBAY**, s. 208.

[511] **ERBAY**, s. 208 ve aynı sayfada dp. 359-360'daki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 170-171. Kusursuz sorumlu olduğu konusunda benzer görüş için bknz. **KOLLER**, s. 126 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 173.) **ÖĞÜZ**'e göre TBK m. 217/ IV hükümlerinin uygulanması, know-how verenden doğrudan uğranılan zararların talep edilebilmesi ancak know-how verenin üçüncü kişinin üstün hakkı olduğunu bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde mümkün olmalıdır. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 173. Know-How verenin sadece kusuruyla neden olduğu zararı gidermesi gerektiğini savunan görüş için bknz. **ERBAY**, s. 208, dp. 360'daki yazarlar. Doğrudan zarar, zararı meydana getiren olay ile illiyet bağı içerisinde olan zararları; dolaylı zarar ise doğrudan zarar ile bağlantılı olan, onu takip eden

alan ise bu durumda ödediği ücretin faiziyle beraber geri ödenmesini isteyebilir[512]. Buna karşılık know-how veren, know-how'dan elde edilen veya göz ardı edilen yararların ödeyeceği bedelden düşürülmesini talep edebilir[513].

Kısmî zapt hâlinde sözleşme sona ermez, know-how alan sadece zararlarının karşılanmasını talep edebilir[514]. Ancak know-how alanın, üçüncü kişinin üstün hakkını bilmesi durumunda sözleşme yapmayacağı anlaşılıyorsa bu durumda know-how alan sözleşmenin sona ermesini talep edebilecektir[515]. Zapttan sorumluluk hükümlerine başvuru hakları TBK m.146'daki genel zamanaşımı süresine göre on yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır[516].

VIII. Know-How Sözleşmesinde Uyarlama (Emprevisyon)

Borca aykırı bir davranış olmamasına rağmen değişen koşullardan dolayı borcunun ifası önemli ölçüde güçleşmiş taraf, Borçlar Kanunu genel hükümlere göre[517]

---

zararları ifade eder. **EREN**, borçlar genel, s. 529. Know-How sözleşmesinde doğrudan zarardan anlaşılması gereken menfi zarardır ve bu zararın içine hazırlık masrafları girmektedir. Kâr kayıpları girmemektedir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 170. Müspet zararın ödenmesi ile ilgili görüşler için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 171 ve aynı sayfada dp. 566'daki yazarlar.

[512] **ERBAY**, s. 208.

[513] **ERBAY**, s. 208

[514] **ERBAY**, s. 209.

[515] **ERBAY**, s. 209; **KOLLER**, s. 127 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 172.) TBK m. 218 kıyasen.

[516] **ERBAY**, s. 209,

[517] TBK m. 138. Sürekli borç doğuran sözleşmelerde dönme yerine fesih hakkı kullanılacaktır.

hâkimden sözleşmenin oluşan yeni duruma uyarlanmasını isteyebilir veya şartlar bu duruma uygun değilse sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir[518]. Uyarlama, know-how karşılığında ödenecek bedelin artırılması veya düşürülmesi şeklinde olabilir[519]. Hâkim, somut olayın özelliklerini göz önünde tutacak ve taktir hakkını kullanarak karar verecektir[520].

Sözleşmenin yeni koşullara uyarlanabilmesi için tarafların önceden bilemeyeceği veya basiretli bir iş insanı olarak öngöremeyeceği bir sebepten dolayı ifa güçlüğünün yaşanması gerekir, bu nedenin *''sosyal felaket''* boyutunda olup olmaması konusu doktrinde tartışmalıdır[521]. Taraflar için sözleşme ilişkisinin eski hâliyle devamı çekilmez boyuta gelmelidir[522]. Ayrıca sözleşmenin uyarlanabilmesi için sözleşmede uyarlama karşıtı bir madde olmamalıdır.

Know-How sözleşmesinde uyarlama yapılabilecek durumlara ilk olarak sır niteliğindeki bilgilerin tarafların sorumlu olmadığı ve öngöremeyeceği bir nedenle alenileşmesi örnek gösterilebilir[523]. Bu alenileşme hâlinin sözleşme kurulduktan sonra oluşması gerekir[524]. Alenileşmeden anlaşılması gereken, know-how'ın iktisadi

---

[518] **ÖĞÜZ**, s. 142-143.

[519] **MARTINEK**, s. 259 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 147.)

[520] **ÖĞÜZ**, s. 143.

[521] **ÖĞÜZ**, s. 145-146 ve ''sosyal felaket'' konusundaki görüşler için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 145, dp. 486.

[522] **ÖĞÜZ**'e göre TBK m. 472/III'teki eser sözleşmelerindeki ayıptan sorumluluk hükmü kıyasen uygulanacak ve güçlük yaşayan taraf dava açarak veya sözleşmenin karşı tarafına bu talebini bildirerek ihbar yükümlülüğünü yerine getirecektir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 146.

[523] **BAŞ**, s. 62; **GÜRZUMAR**, s. 142; **ÖĞÜZ**, s. 143.

[524] **ÖĞÜZ**, s. 143, dp. 483.

kıymetini kaybetmesi ve isteyen herkesin çaba sarf etmeden ve para harcamadan know-how' a ulaşabilmesidir [525]. Ancak bu noktada know-how veren, know-how'ın açıklanması dışında know-how alanın çalışanlarına eğitim verme borcu veya know-how ile ilgili yenilikleri know-how alanla paylaşma borcu altındaysa bu durumda know-how'ın alenileşmesi know-how alanın menfaatini tek başına zedelemez ve uyarlamaya gerek olmaz[526]. İlaveten; know-how bedeli döviz üzerinden belirlenecekse beklenmeyen düzeyde enflasyon veya devalüasyon, enflasyon nedeniyle oluşan maliyet artışı, resmi makamların engelleri veya kanun değişiklikleri uyarlamaya neden olabilecek diğer gelişmelerdir[527].

Ani edimli know-how sözleşmesinde know-how tek seferde açıklanmakla borç ifa edilmiştir; tek seferde ödenmesi gereken bedel ödeme borcu know-how alanın iktisadi durumundan dolayı taksitlendirilmişse, bu borcun know-how açıklandıktan sonraki şartlardan etkilenerek uyarlanması mümkün değildir[528]. Benzer şekilde, know-how sözleşmesinin üstün başarısı veya başarısızlığı sözleşmenin uyarlanmasına bir gerekçe olmamaktadır[529]. Her iki durumda da tarafların sözleşmeyi imzalarken aldıkları risklerden bazıları gerçekleşmiş olacaktır[530].

---

[525] Böyle bir durumda sözleşmenin devam etmesi faydasızsa, sözleşme haklı sebeple feshedilebilmelidir. Bknz. **BAŞ**, s. 63; **GÜRZUMAR**, s. 142 -143; **ÖĞÜZ**, s. 144. Detaylı bilgi için bknz. **ÖĞÜZ**, s. 144, dp. 484.

[526] **MARTINEK**, s. 260 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 147.)

[527] **ÖĞÜZ**, s. 145.

[528] **ÖĞÜZ**, s. 148 ve aynı sayfada dp. 494'teki yazarlar.

[529] **ÖĞÜZ**, s. 148.

[530] **MARTINEK**, s. 260 -261 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 148.)

§8. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

I. Genel Bakış

Borç ilişkisi ile borcun sona ermesi farklı anlamlara gelmektedir. Borç ilişkisi, borcu oluşturan unsurların tamamını içeren hukuki ilişkiyi ifade eden geniş bir kavramdır. Dar anlamda borç kavramı ise borçlunun sözleşmede belirlenen edimi yerine getirme yükümlülüğü anlamına gelir. Borcun sona ermesi her durumda borç ilişkisini de sona erdirmez. *''Borç ilişkisini sona erdiren sebepler, ifa, bozma sözleşmesi, fesih, dönme, geri alma ve iptaldir. Dar anlamda borcu sona erdiren nedenler ise, yenilenme (tecdit), borçlu ve alacaklı sıfatının birleşmesi, ibra, takas, borçlunun sorumlu olmadığı sonraki imkânsızlık ve zamanaşımıdır.* [531] '' Know-How sözleşmesi açısından önemli gördüğümüz sona erme nedenlerini aşağıdaki başlıklarda inceleyeceğiz.

II. Sözleşmenin Feshi

Fesih; kaynağını kanundan veya sözleşmeden alan, sürekli edimli sözleşmelerde taraflardan birinin tek taraflı irade beyanıyla kullanılabilen ve sözleşmeyi geleceğe etkili olarak ortadan kaldıran bozucu yenilik doğuran bir haktır [532].

Know-How sözleşmesinin sürekli edimli bir sözleşme olmadığına katıldığımızı belirtmiştik[533]. Bundan dolayı know-how sözleşmesinin fesih hakkı kullanılarak sona

[531] **ERBAY**, s. 269'dan naklen.

[532] **ERBAY**, s. 270 ve aynı sayfada dp. 266 ve 273'teki yazarlar; **ÖĞÜZ**, s. 176 ve aynı sayfada dp. 576'daki yazarlar; Fesih hakkında detaylı bilgi için bknz. **EREN**, borçlar genel, s. 1259-1260.

erdirilemeyeceği görüşüne katılıyoruz[534]. Ancak doktrinde fesih hakkının kullanılarak sözleşmenin sona erdirilebileceği görüşleri vardır. Bu görüşlerden ilkinde bedelin peşin olarak veya taksitlerle ödenmesi dışında geri kalan ödeme şekillerinde know-how sözleşmesinin sürekli edimli sözleşme niteliğinde olacağı ve fesih hakkı kullanılarak sona erdirilebileceği savunulmaktadır[535]. İkinci görüş, know-how sözleşmesini sürekli edimli sözleşme olarak nitelendirir ve bundan dolayı sözleşmenin ancak fesih hakkı kullanılarak sona ereceğini savunur[536]. Son olarak başka bir görüşe göre sözleşmede, sözleşmenin feshedilebileceği hüküm altına alınmış veya sözleşmenin içeriğinden böyle bir durum anlaşılıyorsa fesih hakkı kullanılabilir[537].

Fesih olağan ve olağan üstü fesih olarak ikiye ayrılır. Olağan fesih, süresiz know-how sözleşmesinde geçerli bir sebep belirtmeden sözleşmenin sona ereceğini belirli bir süre önceden karşı tarafa bildirmesi hâlidir[538]. Taraflar; sözleşmeye, feshin bildirim süresini eklememişlerse bu durumda doktrinde ürün kirası veya adi şirket

---

[533] Know-How sözleşmesinin, ani edimli sözleşme olması hakkında detaylı bilgi için bknz. İkinci Bölüm, §3, II, E.

[534] Bu görüşteki yazarlar: **ERBAY**, s. 271; **KOLLER**, s. 171 aktaran **ERBAY**, s. 271.

[535] **KOLLER**, s. 171, **GITTER**, s. 458 (aktaran **ERBAY**, s. 271.)

[536] **ÖĞÜZ**, s. 176.

[537] **KOLLER**, s. 172-173 (aktaran **ERBAY**, s. 273.)

KOLLER'e göre bu durumda gerçek manada bir fesih hakkı kullanılmaz. **ERBAY**'a göre ise böyle bir durum sözleşmede hüküm altına alınmış bir dönme hakkı olarak yorumlanmalı ve ayrıca somut sözleşmenin geleceğe etkili ortadan kaldırma sözleşmesiyle ortadan kaldırılabilmesi için tarafların iradeleri araştırılmalıdır. Bknz. **ERBAY**, s. 273 ve aynı sayfada dp. 287-288'deki yazarlar.

[538] **ÖĞÜZ**, s. 176. Fesih hakkında çeşitli görüşler için bknz. **ERBAY**, s. 272, dp. 284.

sözleşmelerindeki bildirim süresinin (altı ay) uygulanacağı savunulmaktadır[539]. Ancak know-how alan ve verenin iktisadi kayıplara uğramaması için adi şirket-TBK m.640 hükümleri uygulanmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir[540]. Buna göre, somut olaya göre uygun olmayan zamanlarda sözleşmenin feshedileceği ihbar edilmemelidir.

Olağanüstü fesih ise haklı bir sebepten dolayı, sözleşme ilişkisi taraflardan biri için çekilmez hâle geldiğinde o tarafın sözleşmeyi tek taraflı irade beyanıyla sona erdirmesi hâlidir; haklı sebep, aşırı ifa güçlüğünden kaynaklanabileceği gibi borca aykırı davranışlardan da kaynaklanabilir[541]. Know-How sözleşmesinde hangi nedenlerle sözleşmenin feshedilebileceği yer alabilir. Sözleşmede olağanüstü fesih ile ilgili bir kayıt yoksa ürün kirası hükümleri kıyasen uygulanabilir, borçluya en az altmış günlük süre verildikten sonra sözleşme feshedilebilir[542]. Olağanüstü feshedilen sözleşmede karşı tarafın kusuru nedeniyle fesih gerçekleşmişse müspet zararların giderilmesi talep edilebilecektir[543].

---

[539] **ÖĞÜZ**, s. 177-178 ve aynı sayfalarda dp. 585-586'daki yazarlar. **ÖĞÜZ**'e göre adi şirket hükümlerinin uygulanması daha isabetlidir çünkü TBK m. 640'a göre fesih, uygun olmayan zamanda yapılamaz, bu durum feshin olumsuz sonuçlarını engeller.

[540] **ÖĞÜZ**, s. 129.

[541] **ÖĞÜZ**, s. 178.

ÖĞÜZ'e göre know-how sözleşmesi temerrüt nedeniyle olağanüstü fesih yolu kullanılarak sona erdirilebilir. Hem asli hem de yan edim yükümlülüklerinde temerrüt hâlinde olağanüstü fesih yoluna başvurulabilecektir. Bunun için Borçlar Kanunu m. 123'e uygun olarak borçluya ek süre verilmeli, bu süre içinde borcunu ifa etmemeli ve sözleşmenin devam etmesinin alacaklı için çekilmez olması gerekmektedir. Bknz. **ÖĞÜZ**, s. 180.

[542] TBK m. 362. **ÖĞÜZ**, s. 181.

[543] **ÖĞÜZ**, s. 182.

III. Sözleşmeden Dönme

Geçerli olarak kurulmuş know-how sözleşmelerinde hem alacaklı hem borçlu temerrüdünde ve ayıp durumunda sözleşmeden dönülebilir[544]. Dönme hakkının kullanılması için karşı tarafın kusurlu olmasına gerek yoktur. Dönme beyanıyla beraber karşı taraf, henüz ifa etmediği asli edim yükümlülüklerini ifa etmekten kurtulur ve önceden ifa ettiği edimlerin iadesini isteyebilir[545]. Önceden ifa edilmiş edimlerin iadesi, sözleşmenin ani edimli olduğu hallerde mümkün olmayacaktır zira her iki tarafta aynı anda borçlarını ifa ederek borçlarından kurtulmuşlardır. Yan edimin sözleşmenin kurulmasında önem arz ettiği durumlarda, yan edim olarak know-how'daki yeniliklerin bildirilmesi kararlaştırılmışsa iade mümkün olabilir[546]. Doktrindeki başka bir görüşe göre know-how maddi olmayan bir değer olduğundan iadesi mümkün olmayacaktır ve bu durumda iade yerine know-how'ın değeri tutarında tazminat ödenmesi gerekir[547].

---

[544] **ERBAY**, s. 274.

Klasik dönme görüşüne göre dönme hakkının kullanılmasıyla sözleşme geriye etkili olarak ortadan kalkar. İfa edilmemiş edimler son bulur; ifa edilmiş edimler ise sebepsiz iktisap oluşturur. Yeni dönme görüşüne göre ise dönme hakkının kullanılması ile sözleşme ilişkisi ortadan kalkmaz. Dönme hakkının kullanılması, ifa edilmemiş borçları sona erdirir, ifa edilmiş borçların ise sözleşme ilişkisi içerisinde iade edilmesi borcunu oluşturur.

Bknz. **ERBAY**, s. 275 ve aynı sayfada dp. 301-302'deki yazarlar; **EREN**, borçlar genel, s. 1260-1261.

[545] TBK m. 125.

[546] **ERBAY**, s. 276 ve aynı sayfada dp. 309'daki yazarlar.

[547] Bu görüş hakkında detaylı bilgi için bknz. **ERBAY**, s. 276, dp. 310-311. Biz de know-how'ın mahiyeti gereği en uygun çözümün bu olduğuna katılıyoruz.

Başka bir görüş, dönme beyanından sonra gizli olan know-howlar için tazminat talep edilmesi yerine know-how alanın kullanımının yasaklanmasının sözleşmede kayda alınması gerektiğini savunmuştur[548].

Sözleşmeden dönen tarafın menfi zararlarının karşılanması gerekir. Menfi zarar, fiilî zarar ve yoksun kalınan kâr kalemlerinden oluşmaktadır. Fiilî zarar[549]; know-how'ı uygulayarak üretim yapmak için yapılan bütün masrafları, karşı tarafı temerrüde düşürmek için yapılan ihtar vb. masrafları, üçüncü kişilerle know-how sözleşmesine güvenerek kurulan başka sözleşmelerin yerine getirilememesinden oluşan zararları kapsar. Yoksun kalınan kâr[550] ; kaçırılan daha iyi şartlarda sözleşme yapma fırsatları, know-how sözleşmesi devam etseydi sözleşmeden kazanılacak kârları kapsar.

Bu konuda son olarak, **ERBAY**[551]'ın şu görüşüne değinmek istiyoruz. Know-How veren, know-how'ı açıklanmış ve karşılığında bedelini almış olmasına rağmen sözleşme için önem arz eden yan edim yükümlülüğünü yerine getirmiyorsa, sözleşmeden ileriye etkili olarak dönülebilir. Ayrıca know-how bedelinin belirli dönemlerde ödenmesi kararlaştırılmışsa da sözleşmeden ileriye etkili olarak dönülebilir.

---

[548] Bu görüşte olan **ERBAY**, s. 278, dp. 317'deki yazarlar. Farklı diğer görüşler için bknz. **ERBAY**, s. 278, dp. 318-321'deki yazarlar ve açıklamalar.

[549] **ERBAY**, s. 281 ve aynı sayfada, dp. 332-338'deki yazarlar.

[550] **ERBAY**, s. 281-282 ve aynı sayfalarda dp. 338-340'daki yazarlar.

[551] **ERBAY**, s. 279.

IV. Taraflardan Birinin İflası, Ölümü veya Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesinin Sözleşmeye Etkisi

İflas, istisnai durumlar haricinde sözleşmeyi sona erdirmez; iflas hâlinde alacaklar, konusu para olmayanlar da paraya çevrilerek, iflas masasına kaydedilir[552]. Bazı durumlarda ise iflas idaresi sözleşmenin devam etmesini isteyebilir ancak güvene dayalı sözleşmelerde, sözleşme genellikle sona erer[553].

Sözleşmenin sona erip ermeyeceği hakkında bedel belirleme yöntemlerine, sözleşmenin türüne, know-how'ın açıklanıp açıklanmamasına göre değişen görüşler mevcuttur.

Doktrinde bir görüşe göre, ürün kirası sözleşmelerindeki kiracının iflası maddesi kıyasen uygulanacak ve know-how alanın iflası hâlinde her durumda know-how sözleşmesi sona erecektir [554] zira know-how sözleşmesi güvene dayalı bir sözleşmedir. Know-How verenin iflası hâlinde ise know-how'ın açıklanmasının gerçekleşip gerçekleşmediğine göre durumları ayırmak gerekir. Açıklanma gerçekleşmeden know-how veren iflas etmişse sözleşme sona erecek burada vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulama alanı bulacaktır[555] . Know-how'ın karşı tarafa açıklanması gerçekleştikten sonra know-how veren iflas etmişse, know-how verenin şahsiyeti sözleşmenin devamı için bir önem arz etmiyorsa sözleşme devam edecek; know-how alan, know-how

[552] **KURU**, Baki, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Ankara 2019, s. 421-424; **ÖĞÜZ**, s. 182.

[553] **ÖĞÜZ**, s. 182-183. Vekâlet ve ürün kirası sözleşmeleri de iflas hâlinde son bulur.

[554] TBK m. 370; **ÖĞÜZ**, s. 183.

[555] TBK m. 513; **ÖĞÜZ**, s. 183.

verenin şahsi bilgi birikiminden sözleşme süresince yararlanmaya devam edecekse sözleşme sona erecektir[556].

Başka bir görüşe göre ise know-how sözleşmesinde bedelin ödenme biçimine göre sözleşmenin sona erip ermeyeceğine karar verilmelidir. Know-How alan, know-how bedelini tek seferde ödemiş ve know-how veren de know-how'ı açıklamışsa her iki taraf da borcunu ifa ettiğinden kim iflas ederse etsin sözleşmeye bir tesiri olmayacak ve sözleşme devam edecektir[557]. Ancak bedel taksitlerle ödenecekse veya sözleşmede bedel tek seferde ödenecek kaydı olmasına rağmen bedel ödenmemişse bu durumda know-verenin iflası sözleşmeyi sona erdirmeyecektir zira bedel ödeme borcu know-how alanındır[558]. Know-How alan açısından ise sözleşmenin inhisari mi yalın mı olduğuna bakılacaktır. Yalın know-how sözleşmesinde know-how alan, iflas etmişse sözleşme devam edecektir çünkü burada taraflar arasındaki güven ilişkisi zayıftır ancak inhisari sözleşmede know-how alan iflas ederse sözleşme sona erecektir[559].

Know-How sözleşmesi güven ilişkisine dayandığından taraflardan birinin ölümü veya tüzel kişiliğini kaybetmesi hâlinde sözleşmenin sona ermesi beklenir ancak taraflar gerçek kişiyse ve aralarında yalın know-how sözleşmesi varsa mirasçıların sözleşmeyi sürdürme hakkı olacaktır[560]. Sözleşmenin taraflarından birisi ticaret şirketi ise başka bir şirketle birleşmesi hâlinde sözleşme sona erecektir[561].

---

[556] **ÖĞÜZ**, s. 183.

[557] **ERBAY**, s. 269.

[558] **ERBAY**, s. 269.

[559] **ERBAY**, s. 270.

[560] **ERBAY**, s. 269; **ÖĞÜZ**, s. 184.

[561] **ERBAY**, s. 269, dp. 263.

V. Sona Ermenin Sonuçları

Sözleşme sona erdikten sonra know-how alanın know-how'ın kullanması veya üçüncü kişilere aktarması mümkün olacak mıdır soruları karşımıza çıkar.

Bir görüşe [562] göre know-how, maddi varlığı olan şeyler gibi iade edilemediğinden, know-how veren alehine bir durum oluşacaktır. Know- How alan, know-how verenin zararlarını karşılamışsa ve sözleşmede kullanım yasağı gibi bir kayıt yoksa know-how'ı kullanabileceği kabul edilir[563]. Know-How alan, know-how veren olmasaydı know-how'a ulaşamayacağından sözleşme sona erdikten sonra üçüncü kişilere know-how'ı açıklayamamalıdır. Know-how'ın gizli olması veya üçüncü kişiye açıklanamayacağına ilişkin kaydın olup olmaması bu durumu etkilemez. Bu durum ''*culpa in contrahendo''* sorumluluğuna benzemektedir. Know-How alan, bu durumda, kusurlu olduğu ölçüde know-how verenin menfi zararını tazmin etmelidir. TBK m. 112'ye uygun şekilde know-how veren zararı ve illiyet bağını ispat etmelidir.

Başka bir görüş [564], sözleşme sona erdikten sonra know-how maddi bir varlık üzerinde vücut bulduysa bu somut varlıkların iade edilmesini aksi hallerde iade söz konusu olamayacağı için know-how alanın bilgi ve tecrübeleri kullanmama ve açıklamama yükümlülüğü altına girmesi gerektiğini savunmaktadır. Know-How'ın kullanılmasının direkt engellenmesi hâlinde oluşacak zararlı sonuçların önüne geçilmesi için know-how alana, belirli bir süre tanınmalıdır [565]. Know-How alan, know-how'ı kullanmama ve açıklamama borcuna riayet etmezse know-how veren, TBK m. 113/ II'ye dayanarak zararlarının tazmin edilmesini isteyebilecektir ayrıca TBK m. 113/ III'e

[562] **KOLLER**, s. 160-161 (aktaran **ERBAY**, s. 279-280.)

[563] **ERBAY**, s. 279.

[564] **ÖĞÜZ**, s. 184-188, s. 184, dp. 608.

[565] **STUMPF**, Nr. 215, **GITTER**, s. 458 (aktaran **ÖĞÜZ**, s. 186-187.)

dayanarak know-how alanın çalışmalarının durdurulmasını talep etmesi de mümkündür; bu halde, know-how alanın üçüncü kişilerle yapmış olduğu hukuki işlemler geçerli olmaya devam edecektir.

Know-How her ne kadar işletmeden bağımsız özelliklere sahip olduğu için üçüncü kişilere açıklanabiliyor olsa da sonuç olarak know-how verenin ürünüdür. Bu yüzden know-how alanın sözleşme sona erdikten sonra da know-how'ı açıklamama ve kullanmama yükümlülüğü olması gerektiği konusunda **ÖĞÜZ**'ün görüşüne katılmaktayız. Ancak somut sözleşmenin sona erme sebepleri ve kimin kusuruyla sona erdiği göz önünde tutularak bir sonuca varılması daha isabetli olacaktır.

SONUÇ

Know-How, iktisadi gelişmelerle ortaya çıkmış ve ticari alanda kendine yer bulmuş bir kavramdır. İngilizce kökenli olan know-how kavramı *''know-how to do it''* kelime grubunun kısaltılmışı olarak kullanılmaktadır. Yapılan çevirilerin kavramı tam karşılamadığı görülmüş olacak ki çeviriler yerine ‘’know-how’’ kavramının kullanılması doktrinde tercih edilmektedir. Bu kavram, ilk defa Sanayi Devrimi’nden sonra Anglo-Amerikan hukuk siteminde görülmüştür. Sanayi Devrimi, işletmelerin sayısını arttırmıştır. Buna bağlı olarak işletmeler birbirlerinden ayırt edilebilmek için çeşitli yöntemler geliştirmeye başlamışlardır. Bulunan yeni yöntemler rekabeti arttırmış, bilgiye ilk defa iktisadi bir önem bahşedilmeye başlanmıştır.

Know-How’ın kapsamına ilk dönemlerde yalnızca teknik ve sınai bilgiler girmekteydi. Ancak zamanla kapsamı genişlemiş ve ticari nitelikte, teknik bilgileri tamamlayan bilgi ve tecrübeler de know-how’ın kapsamına dâhil olmuştur. Know-How kavramının tanımını kanunlarda yer almamaktadır. Ayrıca kavramın tanımı konusunda doktrinde fikir birliği de yoktur. Know-How, üçüncü kişilere açıklanabilir nitelikte, işletmelere iktisadi fayda sağlayan, sınai hak koruması altında olmayan, kanunlarda düzenlenmemiş, genellikle gizli olan teknik /ticari bilgi ve tecrübeler şeklinde tanımlanabilir.

Doktrinde, know-how’ın sır niteliğinin subjektif şekilde anlaşılması gerektiği savunulur. Başka bir deyişle; know-how’ın, know-how alan için önemli bir bilgi olması, bu bilgiye ulaşmak için para harcanması ve bilginin kolaylıkla ulaşılabilir olmaması gizlilik unsurunun sağlanması için yeterlidir.

Doktrinde, know-how’ın hukuki niteliği ile ilgili olarak mutlak hak, kişilik hakkı, malvarlığı hakkı şeklinde çeşitli tasniflerde bulunulmuştur. Ancak en kabul edilebilir görüş; know-how’ın hak değil, ‘’fiili bir durum’’ olduğu görüştür. Know-How, maddi varlığa sahip olmayan bir değerdir ve maddi varlığa sahip olmayan değerler ancak

kanunlarda düzenlenirlerse hak statüsüne kavuşurlar. Know-How, ‘’fiili bir durum’’ olduğundan karşı tarafa açıklanması tasarruf işlemi şeklinde olmaz.

Know-How’ın kanunlarda düzenlenmemiş olması onun saldırılara karşı tamamen korumasız bırakıldığı anlamına gelmez. Know-How, genel hükümlerden haksız fiil ve haksız rekabet hükümlerine göre üçüncü kişilerin hukuka aykırı saldırılarına karşı korunabilecektir.

Know-How sözleşmesi; üçüncü kişilere açıklanacak nitelikte bir know-how’ın mevcudiyeti ve know-how’a ödenecek bedel hususunda tarafların anlaşması ile kurulur. Know-How alan ve verenin borçları birbirlerinin karşılığını oluşturur. Sözleşmede know-how alana eğitim verilmesi gibi yükümlülüklerin kararlaştırılmış olması sözleşmeyi ani edimli olmaktan çıkarmaz zira bunlar ‘’ikinci derece edim yükümlülüklerdir’’. Kanunlarda düzenlenmediğinden ve kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerinin unsurlarını içermediğinden isimsiz ve sui generis bir sözleşmedir. Özetle; know-how sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen, isimsiz, sui generis, rızai, borçlandırıcı nitelikte, ani edimli bir sözleşmedir.

Know-How sözleşmesinin sui generis özelliğinden dolayı uygulanacak hukuk kesin olarak belirlenemez ancak satış sözleşmesiyle aynı iktisadi amacı taşıdığından, know-how sözleşmesine satış sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanabilir. Ancak her know-how sözleşmesi kendi içerisinde değerlendirilmelidir; farklı sözleşme tiplerinin de know-how sözleşmesine kıyasen uygulanması mümkün olabilir.

Know-How sözleşmesi; inhisari -yalın, basit-karma, geçici-sürekli vb. türlerinde yapılabilir. Know-How sözleşmesi şekle bağlı değildir. Ancak şekle bağlı olan başka sözleşme tipleriyle bağımsızlık unsurlarını kaybedecek şekilde sözleşme içerisinde yer alıyorsa şekle tabi olacaktır.

Know-How sözleşmesinde know-how verenin en önemli hakkı, kendisine bedel ödenmesidir.Bunun dışında, sözleşmenin niteliğine göre değişmekle beraber know-

how'ı kullanma, üçüncü kişilerle know-how'ı içeren sözleşmeler yapma, know-howla ilgili gelişmelerin kendisine bildirilmesi, know-how'ın gizliliğinin sağlanması, kendisiyle rekabet edilmemesi haklarına da sahiptir. Know-How verenin borçlarında asli edim yükümlülükleri, know-how'ı açıklamak ve kullanılmasına izin vermektir. Yan edim yükümlülükleri; know-how'dan maksimum faydalandırma, ifa masraflarına katılma ve diğer yan edim yükümlülükleri olarak sayılır.

Know-how alanın en önemli hakkı, know-how'ı kullanmak ve ondan faydalanmaktır. Bunun dışında, üçüncü kişilerle kendisinden daha iyi şartlarda sözleşme yapılırsa veya sözleşmenin türüne bağlı olarak know-how kullanılmaya devam edilirse bu durumlar hakkında hukuki yollara başvurma hakkı vardır. Know-how alanın borçlarında asli edim yükümlülükleri; know-how bedelini ödemek ve know-how'ı kullanmaktır. Yan edim yükümlülükleri; sır saklama, bilgi (hesap) verme, know-how'ı geliştirme ve gelişmeyi bildirme, reklam verme, rekabet etmeme ve diğer yan edim yükümlülükleri olarak sayılır. Her iki tarafın da ifaya yardımcı yan yükümlülükleri ve koruyucu yükümlülükler olmak üzere yan yükümlülükleri vardır.

Know-How sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olduğundan hem know-how alan hem de know-how veren alacaklı ve borçlu temerrüdüne düşebilir. Know-How sözleşmesinde temerrüdün şartlarına ve sonuçlarına TBK m. 123-125 hükümleri uygulanır. Know-How sözleşmesinde ayıplar, know-how'ın teknik, fonksiyonel özelliklerindeki noksanlık veya elverişliliğini azaltan eksikliklerdir. Sözleşmede vaad edilen niteliklerin eksik olması da ayıp sayılacaktır. Ayrıca dürüstlük kuralından kaynaklanan niteliklerin eksik olması da ayıp kapsamına girer. Know-How veren, know-how'ın açıklandığı anda var olan ayıplardan sorumludur. Genellikle, know-how'ın kullanılmasıyla bu ayıplar ortaya çıkmaktadır. Know-How sözleşmesinde ayıptan sorumlulukta satış sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanır.

Zapt, üçüncü kişinin know-how üzerinde üstün hakkı olduğundan bahisle know-how'ın kullanımını engellemesidir. Üstün hak, know-how sözleşmelerinde genellikle sınai hakka sahip olma şeklinde ortaya çıkar. Zapttan sorumlulukta satış sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanacaktır.

Know-How sözleşmesinde gereği gibi ifa etmeme, başlangıçtaki imkânsızlık ve sonraki kusursuz imkânsızlık hâllerinde Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine gidilecektir.

Know-How sözleşmesi ani edimli bir sözleşme olduğundan fesih ile değil; dönme hakkının kullanılmasıyla sona erebilir. Dönme hakkının kullanılması dışında taraflardan birinin ölümü, iflas etmesi veya tüzel kişiliğinin kaybedilmesi durumları da sözleşmenin mahiyetine göre sözleşmeyi sona erdirebilir. Sözleşme sona erdiğinde, know-how alanın know-how'ı kullanma ve üçüncü kişilere açıklama yetkisi sona erecektir.

KAYNAKÇA [566] [567]

AKİPEK, Jale G./ **AKINTÜRK**, Turgut/ **ATEŞ KARAMAN**, Derya: Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku, C. I, 15.Baskı, İstanbul 2019.

AKYOL, Şener: Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri), II. Fasikül, Know-How, Management, Joint Venture ve Büyük Çaplı İnşaat Sözleşmeleri, İstanbul 1997.

ALTINOK ORMANCI, Pınar: Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Ana Bilim Dalı, Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara 2011. İ.E: https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/34010/P%C4%B1nar_ALTINOKORMANCI_tez.pdf.pdf?sequence=1, E.T: 10.05.2021.

ARAL/Fahrettin, **AYRANCI**/Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 12. Baskı, Ankara 2019.

AYDINCIK, Şirin: Fikri Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri, İstanbul 2006.

AYİTER, Nûşin: İhtira Hukuku, Ankara 1968.

BAKIRCI, M.Enes: Teknoloji Transferlerinde ‘’Patent ve Know-How Lisansı’’ Sözleşmeleri, İstanbul 2001.

BAŞ, Mustafa: Teknik Bilgi (Know-How) Lisans Sözleşmesi, Ankara 2000.

[566] Dipnotlarda adı geçen eserler, yazarlarının soyadlarıyla anılmıştır. Aynı yazarın birden fazla eserine yapılan atıflar kısaltılmış şekliyle parantez içinde gösterilmiştir.

[567] Almanca kaynaklar ikincil kaynak olarak kullanılmış, bu eserlerin alındığı ilk kaynak parantez içinde (aktaran, …) şeklinde gösterilmiştir.

BERGQVIST, Hans: ‘’İsveç’te Hukuki Açıdan Know-How’’, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1973, C.38, S.1-4, s.667-669, (Çeviren: Ergun ÖZSUNAY). İ.E: https://dergipark.org.tr/download/article-file/96760, E.T:15.05.2019.

CORREA, Carlos M.: “Legal Nature and Contractual Conditions in Know-How Transactions”, Ga. J. Int’l & Comp. L., V. 11:3, Y.1981, p.449-494. İ.E: https://digitalcommons.law.uga.edu/gjicl/vol11/iss3/3 , E.T: 01.02.2021.

ÇÖRTOĞLU KOCA, Sema: Teknoloji Transfer Sözleşmelerinden Doğan Kanunlar İhtilafı, Ankara 2013.

ERBAY, İsmail: Know-How Sözleşmesi, Ankara 2002.

EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19.Baskı, Ankara 2015. Kısaltılmışı: (EREN,borçlar genel)

.....: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7.Baskı, Ankara 2019. Kısaltılmışı: (EREN, borçlar özel)

GITTER, Wolfgang: Gebrauchsüberlassungsvertraege, Tübingen 1988.

GÜNEŞ, İlhami: ‘’Ticari Sırların Haksız Rekabete Karşı Korunmasında Son Gelişmeler’’,Terazi Hukuk Dergisi 2016, C.11, S.120, s.79-82. İ.E : https://www.jurix.com.tr/article/5269 , E.T : 18.02.2021.

GÜRZUMAR, O. Berat: Franchise Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan “Sistem’’lerin Hukuken Korunması, İstanbul 1995.

ILGAZ, Deniz: ‘’ ‘’Know-How’’ ve Ticari Sırlar (Teknoloji Transferi ve Fikri Haklarla İlgili Lisans Anlaşmaları)’’, M.Ü Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi 2000, C.8, S.1/2, s.155-182. İ.E: https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaad/issue/340/1736, E.T:01.02.2021.

İNCAZ, Serap: Lisans Anlaşmaları Yoluyla Teknoloji Transferi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Yayımlamamış Doktora Tezi, İstanbul 1992. İ.E: http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/20620.pdf, E.T:02.02.2021.

KABUKÇUOĞLU, F.Dilek: Danışmanlık Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk(Medeni Hukuk) Ana Bilim Dalı,Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2002. İ.E.http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/30904/fatma_dilek_ozer.pdf ,E.T:26.09. 2020.

KARAHAN, Sami /**SULUK**, Cahit /**SARAÇ**, Tahir / **NAL**, Tahir: Fikri Mülkiyet Hukuku, 3.Baskı, Ankara 2012.

KIRCA, Çiğdem: Franchise Sözleşmesi, Ankara 1997. (Kısaltılmışı: KIRCA, franchise)

…….: ‘’Know-How Sözleşmesinin Hukuki Niteliği’’, Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan, Ankara 1998, s. 243-268. (Kısaltılmışı : KIRCA, know-how)

KOCAAĞA, Köksal: ‘’Sözleşmenin Kurulabilmesi İçin Tarafların İrade Beyanları Arasındaki Uygunluğun Kapsamında Yer Alması Gereken Noktalar ‘’, TBBD 2008, S.79, s.73-102. İ.E: http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-79-465, E.T: 25.10.2020.

KOLLER, Beat V.: Der know-how-Vertrag nach schweizerischem Recht unter besonderer Berücksichtigung der Leistungsstörungen und der Vertragsbeendigung, Zürich 1979.

KOYUNCUOĞLU, Hikmet: ‘’Sözleşme Sonrası Rekabet Yasağı Düzenlemeleri’’ TBBD 2014, S.111, s.447-456. İ.E: http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2014-111-1372, E.T:15.05.2019.

KÖSEALİOĞLU, Ebru: ‘’Know-How Sözleşmesinin Tanımı,Unsurları ve Patentten Farkları’’, Hukuk Gündemi Dergisi 2007, S.8, s.135-138, İ.E : http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/hgdmakale/2007-2/24.pdf , E.T:15.05.2019.

KURU, Baki: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Ankara 2019.

LÜDECKE, Wolfgang / **FISHER**, Ernst: Lizenzvertrage, Frankfurt 1957.

MACDONALD, R.David: ‘’Know-How Licensing and Antitrust Laws’’, Michigan Law Rewiev 1964, V.62, I.3, p.351-380. İ.E: https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6068&context=mlr, E.T :01.02.2021.

MARTINEK, Michael: Moderne Vertragstypen, Band II, Franchising, Know-How Vertrage, Management und Consultingvertrage, München 1992.

ODMAN, N.Ayşe: Fikri Mülkiyet Hukuku ile Rekabet Hukukunun Teknolojik Yeniliklerin Teşvikindeki Rolü, Ankara 2002.

OĞUZMAN, Kemal/**SELİÇİ** Özer/ **OKTAY-ÖZDEMİR** Saibe: Eşya Hukuku 21. Baskı, İstanbul 2018.

OKTAY, Saibe: ‘’İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması’’, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1996, C.55, S.1-2, s.263-296. İ.E: https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9076/113229 ,E.T: 01.02.2020.

OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması, İstanbul 2002.

ONGAN, Burak: Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmesinde Tarafların Hukuki Durumu, Ankara 2007.

ORAL, Tuğçe: ‘’Know-How Provider’s Right to Claim Damages For Non-Pecuniary Loss In Light Of The Legal Nature Of Know-How’’, Juridical Tribune 2017, V.7, I.2, p.192-199. İ.E: http://tribunajuridica.eu/arhiva/An7v2/20.%20Tugce%20Oral.pdf, E.T: 02.01.2021.

ORTAN, A.Necip: ‘’ Knov-Hov ve Hukuken Korunması Sorunu’’, Ankara Barosu Dergisi 1980, S.4, s.467-485. İ.E : http://eski.ankarabarosu.org.tr/kutuphane/pdf/Knov-Hov%20ve%20Hukuken%20Korunmas%C4%B1%20Sorunu.pdf, E.T:01.10.2020. Kısaltılmışı: (ORTAN, know-how)

…….: Patent Lisansı Sözleşmesi, Ankara 1979. Kısaltılmışı: (ORTAN, patent)

OZANOĞLU, H.Seçkin: Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi, Ankara 1999.

ÖĞÜZ, Tufan: Know-How Sözleşmesi, 2.Baskı, İstanbul 2018.

ÖZEN, M. Murat: Uluslararası Teknoloji Transferi Sözleşmeleri: Franchise – Lisans – Joint Venture, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1996. İ.E: http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/26716.pdf, E.T:03.10.2020.

PHISTER, Bernhard: Das technische Geheimnis ‘’Know -how’’ als Vermögensrecht , München 1974.

REİSOĞLU, Safa: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, İstanbul 2014.

SAĞLAM, İpek: ‘’Türk Borçlar Kanunu’nun Ürün Kirası Sözleşmesine İlişkin Hükümlerinin Uygulama Alanı’’, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, C.15, S.2-2, s.467-481. İ.E: https://www.jurix.com.tr/article/5629 ,E.T: 18.02.2021.

SARI, Onur: Patent Lisans Sözleşmesi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul 2018. İ.E: http://openaccess.iku.edu.tr/bitstream/handle/11413/4532/Onur%20Sar%C4%B1.pdf?sequence=1&isAllowed=y ,E.T:16.05.2019.

SAYIN, H.Bahar: ‘’ Haksız Rekabet Hukuku Açısından Üretim ve İş Sırrının Hukuka Aykırı Olarak İfşası’’,Terazi Hukuk Dergisi 2017, C.12, S.136, s.36-43. İ.E : https://www.jurix.com.tr/article/10924 , E.T :18.02.2021.

SHARAV, Khishigsuren: Know-How Sözleşmesi ve Know-How Alanın Yükümlülükleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuku (Medeni Hukuku) Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004. İ.E: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/,E.T:16.05.2019.

STUMPF, Herbert: Der Know-How Vertrag, 3.Neu Bearbeiten Auflage, Heildelberg 1977.

SULU, Muhammed: Ticari Sırların Korunması, 2.Baskı, İstanbul 2017.

ŞEHİRALİ, Feyzan Hayal: Patent Hakkının Korunması, Ankara 1998.

TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.1, Kendine Özgü Yapısı Olan ve Karma Sözleşmeler, Satış ve Çeşitleri, Trampa, Bağışlama, 6. Baskı, İstanbul 2008.

TROLLER, Alois: ‘’İsviçre Hukukunda Know-how’ın Korunması’’, BATİDER 1973, C.7, S.2, s.397-409, (Çeviren: Ergun ÖZSUNAY). İ.E: https://www.jurix.com.tr/article/6437 ,E.T: 18.02.2021.

ÜNAL, Mehmet / **BAŞPINAR**, Veysel: Şekli Eşya Hukuku, 9.Baskı, Ankara 2017.

YAVUZ, Cevdet: Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler),14.Baskı, İstanbul 2016.

YILDIRIM, M. Mücahit: ‘’Know-How Sözleşmeleri’’, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 2018, S.1, s.207-257. İ.E: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ybuhukuk/issue/35679/397005 , E.T: 02.02.2021.

YILMAZ, Çağatay: Ticaret Hukukunda Ticari Sır ve Korunması, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Hukuku Yüksek Lisans Programı,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995. İ.E: http://openaccess.bilgi.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11411/207/Y%C4%B1lmaz_Ticaret%20Hukukunda%20Ticari_1995.pdf?sequence=1&isAllowed=y, E.T:15.05.2019.

YOSMAOĞLU, Nevzat: Dünyada ve Türkiye'de Patentler, Know-How'lar, Markalar, Ankara 1978.

YÜKSEL, A.Sait: Patent ve Lisans (Patent, Marka, Know-How) Sözleşmesi Hukuku, İstanbul 1989.

İnternet Kaynakları

http://acikarsiv.ankara.edu.tr/

http://www.ankarabarosu.org.tr

https://dergipark.org.tr

https://digitalcommons.law.uga.edu

https://dspace.ankara.edu.tr

http://eski.ankarabarosu.org.tr/kutuphane

https://eur-lex.europa.eu

https://www.jurix.com.tr

https://karararama.yargitay.gov.tr

https://www.mevzuat.gov.tr

http://nek.istanbul.edu.tr

http://openaccess.bilgi.edu.tr

http://openaccess.iku.edu.tr

https://www.rekabet.gov.tr

https://repository.law.umich.edu

https://www.sozluk.gov.tr

http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi

https://www.tubitak.gov.tr

http://tribunajuridica.eu

ÖZET

Know-How; ticaret alanında sahibine iktisadi fayda ve rekabet etme gücü sağlayan, üçüncü kişilere açıklanabilecek nitelikte, kanun hükmüyle korunmayan, genellikle gizli teknik ve /veya ticari bilgi ve tecrübelerdir. Çalışmamızda; know-how kavramı, tarihsel gelişimi, hukuki niteliği, üçüncü kişilerin saldırılarına karşı korunma yolları, know-how sözleşmesinin tanımı, fonksiyonları, unsurları, bazı sözleşme tipleriyle karşılaştırılması, hukuki niteliği, sözleşmeye uygulanacak hukuk, şekli, türleri, süresi, tarafların hak ve borçları, borca aykırılık ve son olarak sözleşmenin sona ermesi başlıkları etraflıca incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: know-how, know-how sözleşmesi, ticari sır, teknoloji transferi, teknik bilgi, bilgi ve tecrübeler.

ABSTRACT

Know-How is usually confidential technical and/or commercial information and experience, providing economic benefit and competitive advantage to it's possessor in trade area, explainable to third parties and not protected by a provision of law. In our study; we have analyzed in detail the concept , legal characteristic , historical development of know-how , protection methods against third party attacks , definition, functions and components of the know-how contract , comparing it with some other contract types , applicable law in the know-how contract , forms, types and duration of the know-how contract , right and obligations of parties , breach of debt and lastly termination of the know-how contract.

Keywords: know-how, know-how contract, trade secret, transfer of technology, technical information, knowledge and experiences.